EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA SPRIJINUL SOCIETĂŢII FILOZOFICE PETROGRAD ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov AN XXVI Editat de L Λί Lopatină Cartea (III) LA-IUNIE- MOSCOVA Tipografia parteneriatului I N Kushnereviya K , st Pimvnovszhgya, suspin sud Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină" Lumea ca întreg organic N Lossky "Teologia negativă" de S Bulgakov Charles Renouvier și principiile generale ale epistemologiei sale N Levitova Subconștientul și patologia lui S Suhanova Prima experiență a logicii științelor istorice G Shpet Despre conceptul de drept natural la Kant și Hegel S Ke- chekyan Critică și bibliografie I Recenzie de cărți Presocratici Primii gânditori greci în creațiile lor, în dovezile antichității și în lumina celor mai recente cercetări Revizuire istorică și critică și traducere a fragmentelor, materialului doxografic și biografic al lui Alexander Makovelsky, Privatdozent al Universității din Kazan, partea întâi (perioada pre-eleatică) Kazan Ediția librăriei M A Golubev Art XL - C ruble P Blonsky Pliant bibliografic Condiții pentru concursul pentru Premiul D Stolypin Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovieva Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Lumea ca întreg organic) CAPITOLUL VI Împărăția armoniei sau împărăția Duhului Lumea armoniei este o creație desăvârșită a lui Dumnezeu, formată din multe ființe, fiecare dintre ele trăind în Dumnezeu și pentru Dumnezeu în felul său și, datorită acestei unități de scop, toate trăiesc, de asemenea, una în alta și una pentru alta Aceasta este adevărata Împărăție a lui Dumnezeu Pluralitatea în acest regat se datorează numai diferențelor ideale ale unui membru față de altul, adică individualizarea contrariilor, fără nicio participare a contrariilor opuse și, în consecință, fără nicio ostilitate a unor ființe față de altele Aici nu există izolare egoistă și excludere reciprocă Fiecare parte a acestui regat există pentru întreg și, invers, întregul există pentru fiecare parte Mai mult, ca urmare a întrepătrunderii complete a totul cu totul, diferența dintre parte și întreg dispare aici: fiecare parte aici este întregul Implementarea principiilor structurii organice este aici adusă la limită Acesta este un organism complet perfect O ființă atât de armonioasă pare atât de departe de noi, atât de diferită de tărâmul ostilității locuite de noi, încât, aparent, contemplarea ei este imposibilă, iar descrierea ei, chiar dacă este făcută în cel mai general Vezi Întrebarea nr Phil " Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" n l o s s k y la naiba, poate da impresia unui set gol de cuvinte Între timp, de fapt, regatul armoniei este mai aproape de noi decât credem; numai sub influența teoriilor false și a direcției unilaterale a atenției către alte zone ale universului pare ceva complet străin Să încercăm să ne apropiem de el în felul următor Lumea noastră de vrăjmășie, așa cum sa stabilit mai sus, conține în mod necesar, cel puțin parțial, partea armoniei; să ne concentrăm asupra ei și să ne pregătim astfel pentru înțelegerea proprietăților unei lumi armonioase Să ne întoarcem la conținutul unei științe care studiază doar aspectele armonioase ale lumii, cum ar fi, de exemplu, logica, și să ne imaginăm cum îi controlăm compoziția după ocupații încăpățânate și perseverente cu ea Când un student care a venit la un examen de logică vrea să verifice el însuși dacă cunoaște clar conținutul acestei științe, de obicei găsește în mintea lui, în primul rând, un fel de gol care îl sperie Alarmat, parcă, de absența completă a cunoștințelor, el se intensifică să-și amintească măcar ceva și cu greu extrage din adâncul memoriei sale fragmente din diverse învățături - despre silogism, despre legile logice ale gândirii etc aceeași față după mulți

ani, ocupat cu logica, devenind specialist în această știință, găsește în mintea lui o imagine cu totul diferită Când este întrebat ce este logica, sistemul logic apare imediat în fața ochiului minții sale, ca un întreg: doctrina judecății, inferența, rolul legilor logice ale gândirii etc se combină armonios între ele, se pătrund și se completează reciproc unul pe altul, formând un organism zvelt indivizibil O astfel de ședere în lumea unității și armoniei supratemporale se regăsește și în contemplația estetică și mai ales în creativitatea estetică Ideea artistică se află în fața privirii mentale a poetului, ca un singur tot supratemporal, care dirijează îndelungatul proces de acte care ia naștere atunci în timp Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC creând un întreg frumos temporar O operă de artă realizată adăpostește și o asemenea totalitate supratemporală, iar privirea creatorului o poate surprinde Așadar, Mozart relatează următoarele despre procesul creativității sale: "gândul crește și îl extind și îl clarific, piesa se dovedește a fi aproape gata în capul meu, chiar dacă este lungă, astfel încât ulterior o îmbrățișez în mine suflet cu o singură privire, la fel de frumoasă o poză sau o persoană frumoasă, și o aud în imaginația mea deloc consecvent, așa cum ar fi trebuit să fie exprimată, ci parcă dintr-o dată, ca un întreg Aceasta este o astfel de sărbătoare! Toată invenția și prelucrarea are loc în mine, ca într-un somn profund frumos, dar o astfel de privire de ansamblu asupra tuturor este imediat cea mai bună " Fiecare dintre noi, cel puțin într-o măsură slabă, este capabil să experimenteze astfel de momente de contemplare artistică Ele uimesc atât cu plinătatea infinită a ceea ce este contemplat, cât și cu capacitatea contemplatorului de a îmbrățișa imediat această infinitate Acestea sunt momentele de cea mai mare tensiune a vieții, apropiindu-se de realizarea ideală a acesteia Luând în considerare astfel de ansambluri ideale, de exemplu, sistemul științei, nu este greu să găsim în ele și să înțelegem proprietățile pe care Plotin le atribuie lumii inteligibile "Aici" (în lumea sensibilă), spune Plotin, "fiecare parte vine dintr-o altă parte și rămâne doar o parte, în timp ce acolo (în lumea inteligibilă) fiecare parte vine din întreg, iar întregul și partea coincid pare a fi o parte, dar pentru ochii ascuțiți, ca cei ai mitologicului Linkei, care, spun ei, vedeau interiorul pământului, deschis ca un întreg ") Să ne imaginăm acum că părțile întregului ideal nu sunt idei abstracte sărace în conținut, precum legea contradicției, ci ființe infinite și toate sunt unele față de altele în aceleași relații profunde *) Plotin, Ann V, , * Biblioteca "Runivers" n l o s s k y trepte de întrepătrundere, care există în sistemul ideal al științei idealului Atunci o lume uimitoare va apărea în fața noastră Acolo, spune Plotin, "orice ființă cuprinde întreaga lume în sine și o contemplă ca întreg în orice altă ființă, astfel încât totul este pretutindeni, și totul este totul, și fiecare este totul și strălucirea acestei lumi este nemărginită" ') Unitatea lumii inteligibile nu este dependența funcțională a ideilor abstracte, ci comuniunea dintre ființe care trăiesc o viață infinită perfectă Prin urmare, Plotin, urmând tradițiile lumii antice, o numește prietenie; dar mai corect ar fi să-i spunem dragoste *) Viața într-o astfel de lume nu obosește și nu se satură pentru că nu există unilateralitate în ea Insatiabilitatea este caracteristică acestei lumi, spune Plotin, doar în sensul că satisfacerea dorinței nu implică neglijarea celui care a satisfăcut-o) - fiecare latură a acestei vieți este atât de pură și de nesfârșită O astfel de lume este înțelepciunea vie însăși, Sophia) Ne este greu să înțelegem integralitatea organică a acestei ființe, pentru că suntem obișnuiți să credem în mod eronat că știința

este "o colecție de propoziții, în timp ce aceasta este falsă chiar și în raport cu știința pământească ") Vorbim aici despre o astfel de Înțelepciune, "care nu este ea este alcătuită din teoreme, ci există un singur întreg; nu se obține prin combinarea multor într-unul, ci, dimpotrivă, este supusă, ca unic, analizării în multe) Cel mai greu de înțeles este transtemporalitatea vieții acestei lumi Ni se pare că absența curgerii în timp nu este viață, ci o odihnă moartă Pentru a scăpa de această iluzie, trebuie să înveți să distingem două tipuri de respingere) Plotin, Ann V, , *) Acolo VI, , ') Acolo V, , *) Acolo V, ,) Acolo c) Acolo V, , Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC a definițiilor pozitive finite: o negație care duce la o regiune inferioară decât ceea ce este negat și, dimpotrivă, o negație care duce la o regiune superioară Acest lucru a fost deja discutat în capitolul despre Dumnezeu Absolutul nu este o ființă călăuzitoare; asta nu înseamnă că este moale, dimpotrivă, se situează deasupra acelei activități limitate care este asociată cu dorința, stabilirea unui scop și atingerea acestuia Absolutul nu este o ființă personală, nu în sensul de impersonalitate, ci în sensul de superpersonalitate etc Va fi și mai clar despre ce vorbim dacă vom da un exemplu care nu duce dincolo de limitele lumii pe care o locuim Refugând extensia bidimensională, pot coborî fie sub ea în regiunea extensiei liniare, fie deasupra ei în regiunea volumului tridimensional; extensia bidimensională este ceva subordonat volumului; se poate trece la ea din tridimensionalitate doar prin sărăcirea spațiului, prin reducerea conținutului acestuia Să revenim acum la supratemporal Dacă ne imaginăm oprirea procesului temporal, adică fixarea conținutului oricărui moment de timp și prelungirea acestuia, atunci obținem o odihnă moartă, o stare la care viața spirituală a unei persoane se apropie în caz de oboseală sau depresie Existența supratemporală are proprietăți opuse Să ne imaginăm accelerarea, parțial complexitatea procesului temporal în așa măsură încât, de exemplu, experiențele care în mod normal umplu zece ani ar fi realizate într-o secundă; o asemenea complexitate nu ar fi doar o schimbare a raporturilor dintre evenimente, ea ar fi însoțită de o transformare profundă a însuși conținutului vieții mentale; de fapt, dacă acordăm atenție acelei laturi a timpului pe care Bergson a subliniat-o, și anume integritatea sa, întrepătrunderea trecutului, prezentului și viitorului, atunci devine clar că viața unei astfel de ființe este mai întreagă: în ea toate cele zece -conținutul anului este atât de întrepătruns Biblioteca "Runivers" n l OOCKI th profund și imediat există cât de interpenetrant și imediat avem tot ceea ce trăim în decursul unei secunde Creșterea complexității și coerenței, se poate ajunge în sfârșit la ideea unui nou tip de ființă, pe cât de diferită de ființa temporală pe cât un plan este diferit de o linie O astfel de ființă nu poate fi obținută prin suprapunerea unor serii de timp una peste alta, așa cum nu se poate obține un plan prin aplicarea unor drepte: este infinit mai bogată decât ființa temporală, așa cum un plan este infinit mai complex decât o dreaptă Natura acestei existențe nu poate fi definită nici ca odihnă temporară, nici ca activitate temporară, deoarece nu are trăsăturile negative ale ambelor: nu există întârziere în viață, ceea ce este caracteristic odihnei temporare, dar nu există nici trecerea de la una stare către altul în sensul pierderii unuia și celuilalt totuși niciun altul Pe de altă parte, această ființă combină imediat aspectele pozitive valoroase atât ale păcii, cât și ale activității: are calm (mulțumire fericită) de pace și, în același timp, plinătatea ființei activitate: este activitate fără pierderi și fără bâjbâituri, fara privare si incompletitudine Plotin a desemnat o astfel

de formă superioară de viață cu cuvântul Νοΰς Urmând marele filozof grec, îl vom numi Spirit *) Conform învățăturilor lui Plotin, viața Spiritului este complet supratemporală, nu conține nicio schimbare și, în consecință, nimic nu seamănă nici pe departe cu un proces temporar Și într-adevăr, acel tip de proces temporal, care ne este cel mai familiar din observarea propriei noastre vieți spirituale (psihice) sau a naturii materiale, este imposibil în tărâmul Spiritului Cuvântul grecesc Νοκς, în sensul pe care îl are la Plotin, ar trebui tradus prin termenul Spirit, și nu Rațiune, pentru a sublinia că nu vorbim despre o ființă ideală abstractă, de exemplu, nu despre o combinație de logici principii, ci despre concret - o ființă ideală, vie de cel mai înalt tip Biblioteca Runiverse N l o s s k ï y idei mistice despre materie În mediul material, nicăieri nu se pot găsi elemente primare, atomii, ca ceva, pe de o parte, fără îndoială indivizibil și, pe de altă parte, necontopit pentru totdeauna cu nimic Procesele materiale, inclusiv aici centrii forțelor materiale, sunt întotdeauna relative, în raport cu un mediu avem un centru de forțe în fața noastră, dar de îndată ce mediul înconjurător se schimbă puțin, acesta se poate rupe în două sau mai multe centre și invers Astfel, proprietatea esențială a materiei, impenetrabilitatea, se dovedește a fi relativă Impenetrabilitatea oricărei particule de materie nu este o sferă, care în sine și în orice mediu are aceleași contururi, așa cum își imaginează Democrit, de exemplu Fiind rezultatul unei forțe de respingere, ea nu poate exista decât în raport cu forța de respingere opusă și, mai mult, în limitele determinate de raportul forțelor de respingere opuse; dacă două particule de materie încetează să se respingă și încep să acționeze dintr-un centru, atunci excluderea lor reciprocă dispare complet, se dovedesc a fi reciproc permeabile Ideea că Forma spațială a unui lucru (particulă materială sau grup de particule), datorită impenetrabilității, există doar în raport cu mediul înconjurător, este atât de simplă și de evidentă încât aproape nimeni în timpul nostru o respinge Prin urmare, nu ne vom opri asupra ei și vom trece la o latură mult mai remarcabilă a relativității Formelor spațiale Să luăm ca exemplu suprafața unui birou Când este privită din tavanul unei camere, are aproximativ forma unui dreptunghi; daca stai in fata mesei, atunci suprafata acesteia va avea aproximativ caracterul unui trapez, din partea dinspre colt este un paralelogram cu doua unghiuri acute si doua obtuze etc pana la infinit Această multiplicitate de spațiu Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC "Forma unuia și aceluiași obiect este de obicei privită ca ceva subiectiv Conform învăţăturilor unor astfel de ■empirişti precum, de exemplu, Locke, în sine Forma suprafeței mesei este una, dar în percepție, ca imagine subiectivă, este diferită și multiplă în funcție de poziția observatorului - În realitate, însă, "nu avem niciun motiv să preferăm una dintre Forme tuturor celorlalte și să o recunoaștem doar ca transsubiectivă, reducând Toate celelalte la nivelul doar imaginilor subiective De fapt, nu numai în raport cu ochiul observatorului, ci și în raport cu alte obiecte ale mediului material, suprafața mesei este eficientă în diferite forme și își schimbă efectul atunci când poziția relativă se schimbă: nu numai pentru ochiul care se uită de sus, dar și pentru tavan suprafața mesei este dreptunghi, pentru că, de exemplu, se aruncă "și plafonul razele ca un dreptunghi, dar pentru peretele dulapului, stând pe lateral pe colț a mesei, suprafața sa nu este un paralelogram dreptunghiular și, conform acestei forme proprii, aruncă raze asupra ei etc Deci, toate formele spațiale descrise aparțin suprafeței mesei și, în consecință, este o obiect cu mai multe fețe Preferăm una dintre

aceste fețe, probabil cea care există în raport cu sentimentul nostru față de obiect (în acest caz, este un dreptunghi), considerându-l doar transsubiectiv, dar aceasta este "o prejudecată: de fapt, ele sunt toate la fel de transsubiective La prima vedere, o astfel de afirmație pare contradictorie și, prin urmare, absurdă în sine și, indiferent de modul în care răstoarnă toate ideile noastre familiare despre lume, ea nu poate fi răsturnată printr-o referire la Formal Biblioteca "Runivers" n l o s c i ñ inconsecvența sa logică În general, trebuie remarcat faptul că mintea noastră stagnează în Sfera ideilor de rutină, sărăcite despre lume, iar când descoperim dintr-o dată bogăția infinită a fiecărui obiect și combinația în el a unei extraordinare multitudini de proprietăți care sunt opuse fiecăruia alta, ni se pare ca legea contradictiei este zdruncinata De fapt, asta înseamnă doar că avem o idee inexactă despre această lege, sau o idee incorectă despre metoda de combinare a contrariilor într-un obiect În relativa multiformitate a unui lucru, natura organică a structurii lumii, existența unui obiect nu în sine, ci numai în sistemul lumii în ansamblu, este reflectată în mod deosebit de clar De fapt, diversitatea spațială descrisă este posibilă numai în măsura în care forma spațială a unui lucru este condiționată nu numai de activitatea sa independentă, ci de includerea sa în activitatea Substanței celei mai înalte ale lumii, Spiritul, ca urmare a căreia fiecare obiect poate fi corelat cu toate celelalte simultan În felul acesta, de altfel, se înlătură și misterul fenomenului, despre care a fost discutat în capitolul al treilea, și anume că, cu cea mai mică modificare a punctului de vedere asupra obiectului, acesta apare ca stă în relații diferite decât înainte, și nu mai puțin decât toată această multiplicitate de relații deloc subiective, necondiționate de actele de percepție ale observatorului, așa cum crede Lipps, ci se află în obiectul însuși Pentru a fi conștienți de măsura în care diferențele de ființă, ale aceluiași obiect, în relații diferite, sunt profunde, să ne oprim asupra chestiunii numărului de dimensiuni ale unui obiect material Datorită slăbirii forțelor creatoare în domeniul ostilității, substanțele sunt capabile de manifestări materiale, a căror întindere are doar un număr limitat de dimensiuni Cu toate acestea, nimic nu obligă obiectele materiale să fie doar tridimensionale; ei pot au vreo finală Biblioteca "Runivers" LUME CA ORGANIC CMOE numărul dimensiunilor corespunde nivelului moha-ului creator la care s-a ridicat substanța care le-a provocat Astfel, în același spațiu mondial există lucruri tridimensionale, patrudimensionale etc Fiind condiționate de forțele de repulsie și atracție, aceste Forme de umplere a spațiului nu pot fi altceva decât relative Cu alte cuvinte, un obiect material nu poate fi tridimensional în sine, el este tridimensional doar în raport cu interacțiunea (repulsie) cu un alt obiect tot tridimensional; prin urmare, de exemplu, un lucru care este cu patru dimensiuni în raport cu alte lucruri cu patru dimensiuni se găsește a fi tridimensional dacă este în interacțiune cu lucruri tridimensionale Caracteristicile descrise ale procesului material dezvăluie în mod clar caracterul său organic Însă, pe lângă procesele materiale, în tărâmul mental-material există și viața mentală cu trăsăturile sale speciale, deosebite, despre care este necesar să arătăm că ele conduc și la teorii ale înțelegerii lumii organice În loc să examinăm această întrebare, să ne referim aici la cartea noastră "Învățăturile fundamentale ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului", în special la ultimul capitol ("Caracter"), unde structura generală a vieții mentale este descrisă ca un unitate orianică Acum ne rămâne, așadar, doar să luăm în considerare

doar problema relației dintre procesele mentale și cele materiale, pentru a arăta că tărâmul suflet-material nu se destramă în această direcție în două regiuni complet separate (Urmează sfârșitul) N Lossky Biblioteca "Runivers" "Teologie negativă" § Nimic divin Chiar și o familiarizare superficială cu învățăturile teologiei negative lasă convingerea că în ele se vorbește despre Nimicul divin departe de a fi în același sens, iar în semitonurile crepusculare ale definițiilor negative pândesc ambiguități, polisemie și contrarii Prin urmare, cea mai mare concentrare a atenției este necesară tocmai atunci când se analizează această doctrină a Nimicului divin, deoarece în această intuiție primordială structura de bază a viziunii religioase asupra lumii este deja predeterminată Se poate spune că filosofia religioasă nu cunoaște o problemă mai centrală decât sensul Nimicului divin Negarea oricărei definiții și conținut, care stă la baza conceptului negativ, negativitatea, ca atare, poate avea diferite energii și origine și sens diferit Poate însemna inexprimabilul și nedeterminatul a ceea ce este indicat prin negație și coincide în acest sens cu grecescul á riva-tivum: άπειρον, αόριστον, άμορφαν etc (care corespunde așa-numitei judecati infinite în logică), dar poate însemna și absența unei definiții, incertitudinea ca stare de potențialitate, nedescoperire, și nu ca nedeterminare fundamentală, corespund grecului μη, care în acest caz poate fi Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" transmis ca nu încă, sau nu încă, sau nu mai *) Această dublă intuiție non-religioasă conturează două posibilități, două căi ale filosofiei religioase: antinomică și evolutiv-dialectică NU necondiționat al teologiei negative nu dă nicio trecere logică la vreun DA a unei doctrine pozitive despre Dumnezeu și lume: arhanghelul cu sabia de foc a antinomiei blochează aici calea viziunii umane, poruncând ■ să se plece în fața neînțelegerii din feat of ƅry Prin urmare, opoziția dintre NU și DA nu este dialectică, ci antinomică: nu există punte peste abis Dimpotrivă, meonalul NIMIC - NIMIC nu ascunde nicio antinomie, dimpotrivă, este de fapt negat în gnoza rațional-mistică Aici antinomia este înlocuită de o contradicție dialectică: în virtutea necesității interioare, dialectica celei mai absolute cauzalități metafizice, legăturile ființei se dezvăluie consecvent Astfel, triumfă începutul regularității continue și continuitatea corespunzătoare acesteia în gândire Arhanghelul cu sabia antinomiei devine invizibil; !) După cum știți, limba greacă cunoaște și a treia nuanță de negație, și anume où: indică absența unei proprietăți date, specifice, are un conținut specific: nu aceasta, nu aceasta Prin urmare, logic où ocupă o poziție de mijloc între à privativum și μή Se apropie de primul, a, prin determinarea negativității sale, dar se deosebește de acesta trei prin această sferă limitată a negației sale De a doua, μή, se deosebește tocmai prin această hotărâre a negației, în comparație cu s care μή înseamnă doar nedeterminare, dar o abordează cu pozitivitatea sa, deși negativă: où este întotdeauna corelativ cu afirmația, ca o umbră la lumină În discuția de față, tocmai opoziția dintre à și μή este de importanță centrală Dimpotrivă, în studiul nostru viitor (în capitolul următor) al problemei materiei, opoziția dintre où și μή va fi centrală, iar à riva-ïivum va rămâne în umbră Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV mama Nimic aici nu este un fel de ίλη divin, materia primordială, în care și din care totul ia naștere firesc și dialectic, atât divinitatea, cât și lumea, și omul Așadar, combinația dintre not și àa, nimic și ceva capătă în ambele cazuri un sens ontologic complet diferit, și anume, fie antinomic, ca un fel de co-opsi-dentia oppositorum, fie dialectic, ca legătură internă de

juxtapus și condiționat reciproc momente dialectice Dacă dăm teologiei NU negative toată absolutitatea inerentă ei, atunci va trebui să recunoaștem, în primul rând, că nu există o tranziție firească, de înțeles de la acest HE-ce la Nѣ-ce, calea către cea maternă pântece al neantului meonal, în care totul se va naște, și nu poate fi, sau trebuie să respingem intuiția originară a transcendenței lui Dumnezeu De la Absolut nu există nicio cale către relativ, între Absolut și relativ există o prăpastie de mister și "sfântă ignoranță" Altfel aceasta din urmă s-ar limita la relativ și nu ar fi Absolut Această relație destul de particulară între Absolutul și relativul pot fi definite ca conștiința de sine a creaturii, exprimând relația ontologică a creaturii cu Creatorul este tradus cu greu în limbajul filosofiei religioase, căci nici aici aceasta din urmă nu trebuie să "deducă" concepte , dar oferă doar o repovestire filozofică a experienței religioase Dumnezeu a co-creat lumea, sau mai bine zis, o creează într-un act etern, atemporal, lumea este creația lui Dumnezeu Asta înseamnă Această idee a fost abordată de Schleiermacher în definiția sa a religiei ca "schlechthinnigés Abhângigkeitsgefühl" - un sentiment de dependență (ontologică) ca atare Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIA NEGATIVA că lumea este Dumnezeu, sau ființa lumii este un mod al ființei divinului? Nu, înseamnă exact invers: Creatorul rămâne transcendent creației, pentru că altfel nu ar fi creația Sa, ci propria Sa esență sau natură Cu alte cuvinte, existența lumii este extra-divină, rămâne în domeniul relativului și această extradivinitate sau relativitate este cea care face din lume o lume, opunându-i Divinului Lumea nu este în niciun fel Dumnezeu, pentru că există o ființă creată-relativă: între ea și Dumnezeu se află fiat creator Dar asta înseamnă în același timp că lumea există în afară de Dumnezeu, în afara Lui, lângă El? Nu, lumea există în Dumnezeu și numai în Dumnezeu, nu există și nu poate fi nimic care să se afle în afara lui Dumnezeu și să-L limiteze prin ființa sa Dumnezeu nu ar fi Dumnezeu, iar Absolutul nu ar fi absolut, ci relativ, dacă împreună cu El, dar în afara Lui, ar exista un dumnezeu din afară sau un contra-zeu Lumea este complet transparentă pentru Dumnezeu, este pătrunsă în întregime cu energii divine, care formează baza existenței sale Actul de creație, conducând lumea în ființă, plasând-o în afara divinului, în același timp nu o scoate deloc din pântecele divin Absolutul pune în sine ființa sau creația relativă, fără a pierde nimic în absolutitatea sa, dar totuși lăsând relativul în relativitatea sa Descrierea filozofică a intuiției creaturii duce la o nouă, mai departe, antinomie: extradivinul în Divin, relativul în Absolut Dacă spunem că lumea este creația lui Dumnezeu, stabilim astfel, că el nu este causa sui (cum definește Spinoza substanța), el are cauza și sursa ființei nu în sine, ci în afara lui, în Dumnezeu transformă absolutul în relativ, pune transcendentalul Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV inerent într-o serie imanent continuă de cauze și efecte, să interpreteze relația dintre Dumnezeu și lume în sensul unei dependențe cauzale, mecanice, în virtutea căreia fiecare ulterioară decurge în mod necesar din cea anterioară O astfel de caracterizare nu corespundea deloc ideii de creație, conform căreia ființa lumii sau relativul nu urmează deloc logic și nu poate fi dedusă din Absolut, ca urmare a ei cauzal necesară; Absolutului în întregimea sa nu pot fi atribuite nici cauze convingătoare, nici nevoia de completare Cu alte cuvinte, Dumnezeu, ca Absolut, este complet eliberat de lume, "împacat", nu este condiționat în nicio măsură și nu are nevoie de ea') Crearea lumii, sau apariția relativului în orice sens, nu este cauzal-obligatorie sau necesară

pentru Absolut, ca moment al vieții sale Dumnezeu nu este cauza lumii, deși El este baza ei; în acest sens, lumea este fără cauză; totuși, acest lucru nu înseamnă că este absolut și neîntemeiat ca antinomia causa sui-cosmologică a lui Kant, conform căreia este în egală măsură justă și în același timp nedreaptă, atât faptul că lumea are o cauză finală, cât și că el nu o poate avea (vezi excursus), descrie cu acuratețe intuiția creaturii și, prin urmare, are un sens mai profund și un sens adevărat decât i-a dat Kant însuși, care a văzut în ea doar o inevitabil neînțelegere, unen en transzendentalen Schein !) Relația dintre creatură și Absolut poate fi exprimată cu ajutorul simbolului matematic al infinitului co exprimat astfel: CO - orice valoare sau creatură finită = co, prin urmare, o creatură pentru infinit ^ în comparație cu infinitul - o, rămânând o valoare pentru sine În mod similar, definiția relației dintre creatura finită și infinită nym, exprimat ca fracție · = o, duce și la o valoare zero a creaturii înaintea Absolutului, deși pentru sine are o valoare Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA · Pentru filosofia "pură", pentru care criteriul cel mai înalt este continuitatea gândirii și depășirea rațională a antinomiilor, creatura este așadar o idee falsă, deoarece contradictorie, care nu-și are locul în metafizica critică Totuși, legea continuității și consistenței gândirea discursivă este valabilă numai în propriul său canal, și nu atunci când mintea se îndreaptă către propriile sale fundații, rădăcinile gândirii și ființei, și insurmontabile, și împreună cu antinomii de nedemontat, îi sunt dezvăluite, de care trebuie să fie pe deplin conștienți Antinomia creatului este doar o dezvăluire ulterioară a antinomiei originale a Absolutului și a relativului, exprimată în teologia NU negativă necondiționată, opusă oricărui DA, dar împreună cu acesta și conjugat cu acesta Numai pe fundalul antinomiei creaturii opoziția lui Dumnezeu și a lumii, a Creatorului și a creaturii, primește o intensitate și o profunzime excepționale Lumea, ca creație, primește realitatea și originalitatea în relativitatea ei, se opune lui Dumnezeu nu ca o fantomă, iluzie sau maya, ca și cum doar ar acoperi Absolutul de la sine; el își primește realitas-ul ca un dar de la Ens realissimum Prin urmare, relația lui Dumnezeu cu lumea capătă un caracter real și dual: coborâre pentru Divin și ascensiune pentru creatură În același timp, totuși, valurile oceanului lumii, oricât de înalte s-ar ridica, nu pot să stropească spre cer, să atingă Absolutul, decât dacă El însuși ridică scările lui Ya-kov, care leagă cerul și pământul Dimpotrivă, conștiința de sine imanentă numai prin autopurificare, autoaprofundare (Abgeschiedenheit lui Eckgart) este complet incapabilă, ca să spunem așa, de a fi absolutizată, de a-și depăși relativitatea, de a se regăsi în Dumnezeu prin, ca a fost auto-înecare în oceanul divin și eliberare de orice maya Lumea și omul sunt adorați nu de puterea divinității lor create, ci de puterea "harului" Biblioteca "Runivers" s BULGAKOV • care intră în pântecele lumii: o persoană poate fi un zeu "nu prin natura sa creată, ci numai" prin har "(după binecunoscuta definiție a părinților Bisericii) Dacă lumea este cuprinsă în Dumnezeu, dar nu este Dumnezeu, pentru că este separată de Divin printr-un abis de transcendență de netrecut, atunci adevărata religie se poate baza și pe coborârea Divinului în lume, pe intrarea liberă în ea, la apropierea de om, i e în revelație, sau, cu alte cuvinte, este în mod necesar o lucrare a harului, o acțiune supranaturală sau supralumească a Divinului în om Este imposibil să pătrunzi în Dumnezeu, sau chiar pentru Dumnezeu, numai prin adâncirea în propria lume a naturii, deși este o "chip și asemănare", un fel de icoană naturală a Divinului, fără o întâlnire

reală cu Divinul transcendent, fără revelarea Sa despre Sine Însuși Aceasta stabilește granițele ceea ce poate fi numit cunoașterea naturală a lui Dumnezeu, precum și ceea ce este accesibil înțelegerii speculative Religia are în temelii un caracter experimental, s-ar putea spune, empiric (desigur, conceptul de experiența este luată aici într-un sens extins) și, prin urmare, nu poate fi stabilită printr-o "deducție" filozofică sau "gnoză" mistică Prin urmare, Dumnezeu Creatorul nu poate fi o "zeitate în general", care este accesibilă filosofiei și "religiilor naturale" ", dar are trăsături specifice, un nume și o față Este posibil să distingem trei căi ale conștiinței religioase: cunoașterea lui Dumnezeu mai geometrico sau analitico, mai naturali sau mistico ή mai pictórica sau empirico, gândirea abstractă, autoaprofundarea mistică și revelația religioasă, în timp ce primele două căi își primesc doar sensul propriu în legătură cu a treia, dar devin false de îndată ce sunt afirmate în separarea lor Într-adevăr, o încercare de a epuiza conținutul religiei printr-o analiză logică a conceptelor generale o duce la uscăciune și lipsă de sânge - așa sunt religiile "naturale" sau filozofice, al căror patos constă în ostilitatea față de toate Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA" concret-istoric (amintiți-vă de Tolstoi cu strădania lui încăpățânată pentru o religie universală: "Cercul de lectură" și așa mai departe); între timp, o religie vie tinde nu pentru un minim, ci pentru un maxim de conținut Aprofundarea de sine mistică, precum extinderea cunoștințelor științifice sau oculte, se află ea însăși în ea, de asemenea, nu conține cheia unei înțelegeri religioase a lumii - și are nevoie de axiomele religioase ale revelației, doar prin ele bogățiile sale se luminează cu o lumină vie a personalității în Divinitate, oricât de intens este postulat Impersonalismul este o trăsătură fatală a acestor învățături, iar acest lucru este de înțeles, căci personalitatea este cunoscută doar prin întâlnire, printr-o revelație vie despre sine Și prima revelație despre Dumnezeu dată lui Moise a fost despre El Acest caracter personal al Divinității este caracteristic nu numai iudeo-creștinismului, ci și politeismului păgân - pecetea autenticității aparte a experienței sale religioase Dogma creștină a naturii triple a Divinului a fost, deși revelată omului, dar nu omului, numai în lumina adevărului deja revelat, acesta din urmă are ocazia să vadă pecetea trinității asupra lui însuși și asupra întregii creații ; Încercările de a deduce filozofic tripartismul a priori (totuși, revelație post factum), prin nesatisfăcătoarea și inconsecvența lor evidentă, nu fac decât să confirme imposibilitatea deducerii acestui adevăr (naturalistic la J Boehme, speculativ la Hegel, Schelling și parțial la Vl Solovyov) De aceea, filosofia "pură", care pretinde că are o voce decisivă în problemele conștiinței religioase, ajunge atât de firesc la negarea naturii ipostatice a Divinului, văzând în ea doar un antropomorfism sau psihologism inacceptabil (cel mai militant aici sunt reprezentanții) a "filozofiei inconștientului" - Hartman ъ și Drevs *) i) Acestea sunt argumentele pe care Drews le opune caracterului personal al Divinității: Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" p BULGAKOV Așadar, este de înțeles că tratatul fundamental de teologie negativă, crearea Areopagitului, nu poartă doar inscripția expresivă: Despre nume divine* ci este de fapt dedicat dezvăluirii semnificației numelor divine, sub care se descoperă Dumnezeul suprem lumii NU al teologiei negative este indisolubil legat aici de DA revelației Aceste auto-revelații ale Zeităților, nume divine, nu sunt deductibile din punct de vedere logic, mistic sau metafizic din teologia NU negativă, dar sunt justificate de

misterul inexprimabil al EL-ce Absolut Prin urmare, revelația nu numai că dezvăluie, dar împreună indică și un mister nedescoperit, iar această absurditate și determinabilitate a unui organism material Dimpotrivă, personalitatea denotă o asemenea imagine a spiritului atunci când se arată în conformitate cu esența sa și se străduieşte conştient să-l realizeze ca definiţie * lenea fiinţei cuiva În acest sens, o persoană este numită individ, în măsura în care nu este doar un spirit, ci este conștient și se realizează ca spirit, în contrast cu condiționarea lui naturală Nu se poate vorbi despre o persoană * în aplicare la Dumnezeu Personalitatea este doar spirit, ca finit, căci numai o astfel de persoană are ca precondiție corporalitatea, de la care trebuie să se distingă ca spirit, apărându-și spiritualitatea; spiritul absolut, în care nu există loc pentru o asemenea distincție, nu poate fi definit în mod rezonabil ca persoană Ceea ce stabilește personalitatea în om este tocmai finițiunea sa, adică non-spiritualul din el, organismul său material, în contrast cu care spiritul trebuie să-și realizeze și să-și afirme independența pentru a fi implicat în determinarea superioară a personalității prin aceasta Astfel, pentru o persoană să fie persoană este într-adevăr un avantaj, pentru că numai prin aceasta se conformează propriei sale esențe cele mai profunde Pentru spiritul absolut, dimpotrivă, spiritualitatea este, de natură proprie, nu are tensiune între natură și spirit, în îndepărtarea și reconcilierea din care constă esența personalității, de aceea el nu poate primi nimic din predicatul personalității" (L- Dr tw s * Die Religion ais Selbstbewusstsein Gottes -) După ce a definit personalitatea ca fiind un simptom al încălcării spiritului de către corp, Drews face față cu ușurință acestui spectru al raționalismului și respinge complet ideea de personalitate, așa cum este aplicată unei ființe absolut spirituale În același mod, el reproșează doctrina creștină a Dumnezeu-Iubire, văzând în ea antropomorfismul, deoarece absolutul este atribuit aici "sentimentului" uman (ib , urm) Antromorfismul declară doctrina unui Dumnezeu personal și Hartmann, al cărui argument adaugă puțin la judecățile lui Drews {Hartmann · Die Religion des Geistes, s-te Aufl -) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" Misterul soluționat conține în sine sursa "apei care curge în viața veșnică", care nu se împuținează și nu eșuează niciodată Cum să gândim această revelație a Misterului, această abstracție a absolutității Absolutului, ce este revelația Absolutului față de relativ? La aceasta nu se poate răspunde în limbajul uman Nu totul este clar, dar Dumnezeu este în toate și în aceasta constă marea bucurie a credinței și a smereniei Ne apropiem de abis, unde din nou sabia de foc a arhanghelului ne blochează calea ulterioară a cunoașterii Așa este, - experiența religioasă ne vorbește destul de ferm despre acest lucru și acest lucru trebuie acceptat și de filosofia religioasă ca definiție inițială a smereniei rațiunii, căci sacrificiul smereniei este cerut și de la rațiune, ca cea mai înaltă raționalitate a nerațiunii Dumnezeul inefabil, de nenumit, de neînțeles, de neînțeles, de neconceput se descoperă creaturilor în nume, cuvânt, cult, epifanie, întrupare Slavă condescendenței Tale, Doamne! Transcendența Divinului, sau trecătoarea Lui, este baza monoteismului iudaic, precum și legată inseparabil de acesta și de doctrina creștină în curs de dezvoltare ■ Doctrina transcendenței sau transcendenței Divinului, a Tainei Divine revelate prin Revelație, este adevăratul sens al teologiei negative în rândul majorității reprezentanților săi creștini, deși nu este întotdeauna exprimată de aceștia cu aceeași claritate, consistență și claritate Acesta este gândul de bază al lui Clement și Origen, așa este

învățătura Sf Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Grigore de Nyssa, Dionisie Areopagitul, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschinul, Grigorie Palama și, de asemenea, Nicolae din Cusa Acest lucru devine clar dacă luăm aceste învățături în întregime, ținând cont nu numai de teologia lor negativă, ci și de teologia lor pozitivă în relația lor reciprocă Cele mai mari neînțelegeri în acest sens sunt legate istoric de * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Areopagitul, la care se referă cu ușurință, considerându-l persoana lor asemănătoare, gânditori care sunt de fapt departe de el (de exemplu, Ekkegart) Cu toate acestea, aceste neînțelegeri, bazate pe o asimilare unilaterală a învățăturilor Areopagitului, sunt spulberate dacă luăm în considerare teologia sa pozitivă Dimpotrivă, nu același lucru se poate spune despre filosofia lui Plotin, care, în acest punct decisiv, este într-adevăr caracterizată de dualitate și indecizie; datorită acestui fapt, ea ar putea exercita în egală măsură o influență incontestabilă și profundă asupra teologiei creștine (în special, asupra areopagitului) și, în același timp, ar putea fi o armă puternică în arsenalul filozofic al monismului religios Totuși, după cum vom vedea, în tendințele sale fundamentale Plotin îi aparține tocmai acestuia din urmă Doctrina cabalistică a lui En-Soph sună nu mai puțin ambivalent, în care ecourile atât ale doctrinei evreiești originale, cât și ale neoplatonismului se aud deodată, sensul ei fluctuează deci între secretul sacru al numelui impronunciabil ShVN și Ev al lui Plotin Istoria gândirii a subliniat, totuși, mai degrabă a doua interpretare - în spiritul monismului emanativ (așa a fost refractată această învățătură, de exemplu, de Jacques Boehme; poate că în ea se poate vedea și prototipul învățăturii lui Spinoza despre o singură substanță care există în mai multe moduri) și atribute) Spiritul monoteismului transcendental evreiesc ar fi mai aproape, desigur, prima interpretare, apropie și Cabala și creștinismul, spre care se îndreaptă cu cele mai esențiale învățături și aspirații ale sale, așa cum s-a remarcat mai mult decât odată de către cercetătorii Cabalei (Frank, de Pauly) Cu mai multă claritate, această întrebare va deveni mai târziu înaintea noastră în doctrina cabalistică a omului Care sunt consecințele la care ne conduce a doua posibilitate, inerente învățăturii teologiei negative despre Nimicul Divin? Nimic divin ca ceva, sau μή sv, notat cu Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIA NEGATIVA este ființă primordială, imprecisă în profunzimea ei imobilă, în unitatea sa noumenală, în temeiul ei divin În raport cu acest Nimic, fiecare ființă: fie că este divină sau lumească și umană, este ceva, în Nimic ceva se naște, vom Nichts zu Ichts sau zu Etwas, după expresia preferată a lui J Boehme Pentru aceasta, Nimicul, ca și încă neființa sau încă neexistența, este acel întuneric meseiar în care, totuși, totul este ascuns, așa cum prin lumina zilei este adus la ființă și totul ascuns sub acoperirea întunericului nopții este dezvăluit Nimicul Divin este tocmai o astfel de noapte de mese de inexistență și indistinguire, lipsă de formă și amorfe, dar în același timp principiul fundamental al ființei (Grund sau Urgrund al misticilor germani) - - ■ ' - Nimic nu formează momentul inițial al dialecticii ființei, de care se atașează, și se întoarce la ea; corespunde celei mai mari generalități, nediferențiere, ființă nedezvăluită, dar în același timp este complet în planul ei - cu alte cuvinte, nu există nimic Prin urmare, pe drum, nimic de făcut, de la insuportabil, există un salt, sau un tran-certificat, μετάβασις ε? diferite momente dialectice ale autodeterminării sale Nimicul divin este o analogie cu Nichts-ul meonal, care începe dialectica fiinţei în Logica lui Hegel În Nimic, totul se va naște, și în acest sens este

totul în unitatea sa, ε'ν καί παν Nu numai lumea se va naște, ci și Dumnezeu, căci Dumnezeu se va naște aici în Nimic și din Nimic, iar ființa este, de asemenea, doar un fel special de ființă, corelativă cu ființa lumii, co-ființare cu lumea Cu o asemenea înţelegere, Dumnezeu nu este încă acel din urmă, dincolo de care nu se mai poate pătrunde, dimpotrivă, se poate, şi de aceea trebuie să străpungă pentru Dumnezeu, să alunge nu numai Hipa, în Dumnezeu, ,; Gottes ledig werden * (Ekkegart) Și Dumnezeu și lumea sunt situate în mod egal de această parte a Nimicului, Biblioteca "Runivers" 's BULGAKOV esența sa sunt, parcă, posturi, sau mai bine zis, moduri sau momente dialectice Ei sunt într-o anumită relație ierarhică, ca etape de auto-revelare a Nimicului Atât lumea, cât și Dumnezeu sunt consubstanțiale ontologic, în măsura în care ambele sunt moduri ale Nimicului, în care totul ia naștere Și dacă, pe calea întoarcerii la acest Nimic, o persoană trebuie să se înalțe la Dumnezeu (sau la zei), și apoi să treacă prin Dumnezeu și pentru Dumnezeu, este doar pentru că este imposibil să urce până la ultima treaptă, ocolind penultima unul, iar a fi Dumnezeu este acest penultimul pas Trecerea de la Nimicul original în ceva, distincția și modelarea indistinctului și fără formă, este, desigur, și un fel de transcens, care este descris diferit în diferite sisteme mistice și metafizice Chiar și imanentismul extrem sau monistul evoluționist trebuie să admită o asemenea transcendență relativă a diferitelor niveluri de ființă în auto-crearea lui Dumnezeu și a lumii în Neant Totuși, este semnificativ aici faptul că acești pași relativ transcendentali sunt autopoziția dialectică a unuia și aceluiași principiu, care are loc în cadrul acestuia, transcensul modalităților sale, dar nu există o transcendență necondiționată, nu dialectică, ci antinomică din absolut la relativ, de la Creator la creație Prin urmare, fiecare lucru, fie Dumnezeu sau om, rai sau iad, îngeri sau demoni, are o singură natură sau esență, așa cum în sistemul lui Spinoza o singură substanță absolută există într-o multitudine infinită de atribute și moduri "Jupiter este tot ceea ce vezi", pare să fi spus Epicur; dacă înțelegi suficient de profund această zicală, atunci va exprima esența oricărui monousianism sau monism - materialist, spiritualist, idealist, mistic În Nimicul absolut iau naștere lumea și Dumnezeu Dacă lumea nu este creată, ci se naște dialectic în absolut Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA lăută și consubstanțială cu el, atunci el, prin urmare, este etern și substanțial în baza lui; pe de altă parte, Dumnezeu aici nu este absolut și autoîntemeiat în ființa sa, ci se naște sau are loc în absolutul Nimic-totul Aceasta înseamnă, în primul rând, că și baza lui Dumnezeu există și, în plus, nu în Dumnezeu însuși, ci (ontologic) în afara lui, adică deasupra lui Dumnezeu este, de asemenea, doar o poziție sau un modus a Nimicului absolut, ca să spunem așa, absolut, îndreptat către lume, postul ei cosmic, iar celălalt astfel de modus este lumea, și aceasta ■ aceeași modalitate a lui Dumnezeu și a lumii, a lor consubstanțialitatea le conferă un grad egal, deși într-un sens diferit, natura trecătorii, relativitatea: "și Dumnezeu trece", după formula clasică a lui Eckgart În final, se obține un sistem de identitate universală, universală *) Sistemul monismului religios poate lua forme diferite, în funcție de sensul în care chestiunea originii pluralității, a lui Dumnezeu și a lumii, se rezolvă într-un singur Nimic Multiplicitatea poate fi rezolvată în iluzie pură, oatu-morgana, amăgire a simțurilor, maya: adevărul este că nu există lume și trebuie să fii eliberat de iluzia ei Așa este filosofia și religia in-luismului, care în filosofia europeană are un reprezentant, Lem Schopenhauer, nu este doar acosmism, ci și

anti-josmism Mai departe, o oarecare realitate, deși una defectuoasă, o derivată a Absolutului, poate fi atribuită ființei lumii, deci se află în sistemul panteismului static al lui Spinoza, precum și în pan-dinamic teismul lui Hartmann și Drews: lumea ia naștere aici ca urmare a unui "scandal" în absolut, apariția) A Drews distinge (în Die Religion ais Selbstbewusstsein Gottes) două tipuri de religie: Causalitãtsreligion, la care face referire la religia de tip iudeo-creștin, și Identitätsreligion - religii de tip imanent, precum budismul și contrived sunt religia monismului concret Definiția primului tip pe baza cauzalității este, desigur, incorectă, dar definiția celui de-al doilea tip pe baza identității exprimă însăși esența problemei Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV o voință oarbă și fără sens de a fi, care a provocat o reacție logică împotriva ei în adâncul absolutului și a fost necesar un întreg proces mondial pentru a elimina această neînțelegere; simultan cu existența lumii, apare un zeu suferind și este nevoie de izbăvire din existența lumii; în perspectiva îndepărtată, se trasează o întoarcere la indiferența originară, noaptea absolută a Nimicului Totuși, nu această ipoteză a unei catastrofe metafizice are cea mai mare semnificație filozofică și religioasă, ci o altă formă de panteism dinamic, conform căreia lumea este o emanație a absolutului, se produce ca o revărsare din plinătatea ei excesivă, la fel cum se revarsă apa dintr-un vas care se revarsă sau lumina soarelui și căldura vin de la soare Aceasta este învățătura lui Plotin Unul absolut, "Ev, se dovedește în același timp a fi atât transcendent, cât și imanent pentru lumea din ea, în timp ce lumea este amurgul absolutului, care se îngroașă cu atât mai mult cu cât se cufundă mai adânc în ființa sa Prin urmare, Sistemul neoplatonismului ar putea oferi suport filozofic păgânului căzut, politeismul: din f'Ev supra-mondan și supra-divin, zeii și lumea emană succesiv, în timp ce etajele sale inferioare merg în întunericul inexistenței, în timp ce etajele superioare sunt inundate de lumină orbitoare - un sistem de luni divine se luminează pe cer, strălucind, deși nu a lor, ci lumină reflectată De ce și de ce această emanație a lumii dintr-un singur Nimic nu are loc, nu poate exista niciun răspuns la acest lucru , și nu o găsim nici în învățătura lui Plotin: lumea apare pentru că apa nu poate decât să se reverse dintr-un vas care se revarsă, iar fructul copt nu cade de pe ramură, dar, în același timp, lumea este un loc pentru Plotin, pentru îndreptarea și îndemnul sufletelor, îngreunând și căzând din sânul absolutului, Cu toate acestea, aceasta dă un răspuns doar despre soarta sufletelor individuale, dar nu despre fundamentele procesului mondial, nu despre cauza emanației * Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" care rămâne, totuși, fără cauză și de neînțeles, deși aici este tocmai sarcina de a explica fundamentele originii lumii Dacă lumea apare numai în procesul de îndepărtare de absolut, pierderea ei, și numai în această pierdere se află propria ei natură, atunci, evident, principiul creator de lume este un minus în creștere progresiv al absolutului sau scufundarea lui în rău : de aici se obține inevitabilul anticosmism, iar Plotin însuși a fost salvat doar de spiritul elen și inconsecvența de la concluzia satanică formulată de Mefistofel: alies, was entsteht, Ist werth, dass es zu Grunde geht; Drum besser war's, dass nichts entstünde (Plotin chiar contestă această idee împotriva gnosticilor creștini) Emanarea plotiniană diferă însă de acosmismul indian prin realismul său: lumea, ca revărsare a absolutului, este atât de reală, de vreme ce încă deține plenitudinea forțelor divine care s-au revărsat în ea, există, are, deși este deteriorat, dar încă nu o existență fantomatică Cu toate acestea, fiind fundamental real, rămâne încă

lipsit de orice sarcină independentă În raport cu el, Absolutul rămâne complet pasiv, nu-l cunoaște, el este victima plinătății lui connivente - într-un anumit sens, reversul Lumea se naște în absolut cu necesitatea^ ca umbră, dar în această lume nu se creează nicio realizare, ontologic nu există istorie și nici escatologie Sj Pe de o parte, lumea este absolutul însuși, ca modul ei, iar pe de altă parte, nimic nu se face și nu se întâmplă în ea, pentru că nu se află în afara absolutului, ci este ea însăși, într-o stare de inferioritate * Neoplatonismul a fost istoric ostil creștinismului și, într-adevăr, în ciuda asemănării aparente, este profund despre el Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV opus, și tocmai în doctrina cea mai de bază și centrală a Nimicului divin și doctrina care a urmat despre originea lumii dintr-o emanare involuntară a absolutului Influențele neoplatonismului, fie că sunt conștiente sau inconștiente, au o mare vitalitate, iar în teologia creștină, înclinația neoplatonică a gândirii și simțirii este un pericol care pândește constant filosofia creștină Trebuie să-l cunoști pentru a te feri în mod conștient de el Prin urmare, este instructiv să urmărim această tendință în filosofia creștină acolo unde s-a arătat puternic și viu Ca exemple ale unei astfel de abateri, să examinăm mai îndeaproape învăţătura corespunzătoare din I Sk Erugenia și misticii germani Ekkegart și J Boehme a) I C Eriugena Celebrul irlandez în învățătura sa generală, în ciuda dorinței sale sincere de a rămâne în limitele viziunii creștine asupra lumii, se rătăcește totuși în "panteismul emanativ" plotinian și prefigurează deja în termeni metafizici viitorul sistem mistic al lui Eckgart și Boehme Imanentismul sau "monismul" * *) în Eriugena se manifestă, în primul rând, în conceptul general al autorului De divisione naturae El distinge patru tipuri de natură, care includ atât Divinitatea, cât și creatura: natura "necreatoare și necreată-yaaya" sau Divinitatea în afara creației, "natura creativă și "creată" sau Divinitatea în creație, apoi natura "crearea creată", ca un agregat de idei creative sau natura ideală și, în cele din urmă, natura "nu creează și nu creează" sau lumea Toate aceste patru tipuri de natură sunt doar aspecte diferite, momente sau poziții ale unei singure naturi, totul este una și totul este Dumnezeu; *) Așa definește Stöckl viziunea asupra lumii a lui Plotin: A Sfochi Lehr-buch der Geschichte der Philosophie, a-te Ausg Mainz, , p *) Aşa defineşte cercetătorul rus L Brilliantov această trăsătură a învăţăturii Eriugenei Influența teologiei orientale asupra teologiei occidentale în lucrările lui I Sk Eriugena și urm Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIA NEGATIVA de aceea metafizica Erugenei este fundamental apropiată de învățătura lui Plotin despre relația dintre Unul și lumea Abisul ontologic dintre Dumnezeu și creație este umplut aici, iar creația este privită ca un modus al unei singure substanțe, care deschide calea pentru viitorul spinozism "În primul rând, natura divină este atât de creată, cât și creativă Ea este cea care a fost creată de ea însăși în cauze primitive și, în consecință, se creează pe ea însăși, adică Începe să se manifeste în teofanele sale, dorind să iasă din colțurile estimate ale naturii sale, în care ea însăși este încă necunoscută (Creatur și Seipso în Primordialibus causis, ca per seipsam creat, he in suis Arare, ex occultissimis Naturae Suae Sinibus volens emergere, in quibus sibi incognita est), pentru că este nemărginit, supra-esențial și supranatural, și mai presus de tot ceea ce poate și nu poate fi conceput Când, în consecință, urcă la principiile fundamentale ale lucrurilor și, așa cum ar fi, se creează pe sine, începe să fie într-un anume ceva (descendeos vero in principiis rerum, ac veluti seipsam creans in aliquo inchoat esse) Dar, în al doilea

rând, considerată în ultimele acțiuni ale cauzelor primare, poate fi considerată pe bună dreptate ca creată și nu creându-se pe sine Este tocmai creată, în măsura în care coboară la manifestările cele mai exterioare, dincolo de care nu mai creează nimic, de ce numai co-creația, și nu creația, are putere în ea "') Vorbind din natura sa supraesențială, în care Dumnezeu înseamnă inexistență, el în cauzele noastre originare le creăm singuri și devenim începutul oricărei esențe și al întregii vieți ') Pe baza acestor definiții, este clar că nimic din teologia negativă din Eriugena nu înseamnă un transcendent și transcendent Divinitate, dar prima poziție a Divinității în auto-revelația ei - nimic nu trece în !) De divisione naturae, lib IP, cap ') Ibid , III, Biblioteca Runiverse S BULGAKOV ceva Pentru a caracteriza învățăturile Erugenei în privința considerată, înțelegerea sa despre crearea lumii din nimic este foarte indicativă Având în vedere faptul că, strict vorbind, el nu are ideea de creare a lumii, deoarece aceasta se contopește cu auto-crearea lui Dumnezeu, atunci nimicul din care este creată lumea, sau, mai degrabă , lumea "degenerează", este însuși Nimicul divin Eriugena dedică o cantitate extrem de mare de spațiu și atenție problemei creației din nimic (încercând să câștige de partea ei pe Părinții Bisericii Răsăritene, precum Sf Vasile cel Mare, Grigorie de Nyssa, Maxim Mărturisitorul, Dionisie Areopagitul în astfel de judecăți, unele dintre ele dau naștere unei astfel de reinterpretări fără a fi efectiv vinovate de imanentism) Pentru Eriugena, este clar că Dumnezeu "face totul din nimic, decurgând din supraesența sa de esență, din supraviețuirea unei ființe vii, din unirea a tot ceea ce este și a ceea ce nu este, din afirmarea a tot ceea ce este și nu este Acest lucru este clar învățat de întoarcerea tuturor lucrurilor la cauza din care au luat naștere, când totul se întoarce la Dumnezeu ca aer în lumină!) Sub întunericul nimicului din care Dumnezeu a creat lumea, trebuie să înțelegem "inexprimabilul și neînțelesul, inaccesibil tuturor minților, luminozitatea bunătății divine" (ineffabilem et incomprehensibilei!) divinae bonitatis inaccessibilem claritatem a) și studiul cuprinzător al problema neantului (în special cap IV-XXIII), din care este creată lumea, criticând și respingând înțelegerea neantului de către Biserică, ca ființă sau neființă inferioară, și afirmând, ca singurul conceput și consecvent, propria înțelegere a celor de mai sus , care se sugerează de aici, va fi cea care în natură "Dumnezeu s-a făcut pe Sine însuși"'), sau că "nu trebuie să gândim o făptură și Sunt doi zei E Ibid , Sh, *) Ibid-, HI, a) Ibid , ni, Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" diferite unele de altele (început), dar ca una și aceeași Căci creația este în Dumnezeu, iar Dumnezeu este creat în creație într-un mod miraculos și inexprimabil bunătatea supremă în trei trepte este întotdeauna eternă și devine mereu, eternă din sine și în sine, și împreună are a apărut, în măsura în care nu există în ființă, încetează să mai fie în devenire, în măsura în care se face din sine Pentru aceasta nu are nevoie de nici o altă materie, care nu ar fi ea însăși, pentru a se produce în ea, ar fi neputincioasă și incompletă în sine, dacă ar primi ajutor de undeva pentru manifestarea și împlinirea ei Din cele de mai sus rezultă că, strict vorbind, pentru Erugena nu există creație sau lume ca ființă extra-divină (relativ), pentru că natura creată este doar un pas în autodezvăluirea Divinității sau a modului ei Lumea este veșnică în Dumnezeu, el este Dumnezeu Cum să înțelegem lumea care există în timp și îmbrățișată de păcat? Pentru Eriugena, existența lumii sensibile începe cu căderea omului, care are loc nu în timp, ci într-un act atemporal Această lume nu ar fi trebuit să existe, a fost

creată de păcat Ca urmare a acestui fapt, un corp senzual a apărut în om, o diviziune în sexe și particularitățile de organizare asociate cu aceasta și a început procesul mondial Sarcina mântuirii este așadar altceva decât restaurarea generală a stării originare, "întoarcerea tuturor lucrurilor la cauza din care au provenit") a Căderii, "corpul spiritual" al învierii este același inteligibil corp primordial care este închis și distrus de corpul sensibil În acest sens, Eriugena este cel mai hotărât spiritualist, iar cu *) Ib III ") Ib sh, ao Biblioteca Runiverse S BULGAKOV din punct de vedere, mai corect ar fi să vorbim nu despre învierea trupului, ci despre învierea din trup Prin urmare, întregul proces mondial pentru Eriugena este o greșeală fără rezultat, ceva cu totul irațional (opinie care anticipează filosofia pesimismului: Schopenhauer, Hartmann, A Drews) Deoarece originea lumii este un proces imanent Divinității, este evident că Căderea introduce dramatism în Divinitatea însăși și trebuie concluzionat că procesul mondial este misterul lui Dumnezeu care suferă și se răscumpără irațional (deși Eriugena însuși) nu trage încă o astfel de concluzie) Stekl pronunță următoarea propoziție dură despre Erigena: "Erigena's Lehrsystem mag genial genannt werden, christlich ist es nicht" (p) b) Meister Eckgart Suntem departe de a intenționa să caracterizăm întregul misticism al lui Ekkehart ca necreștin, dimpotrivă, în scrierile acestei individualități uimitor de bogate, profunde și strălucitoare în îndrăzneală, există și bogății inestimabile ale evlaviei creștine, care, totuși, sunt amestecat, în plus, nu întotdeauna distins, fără motive și dispoziții mistice creștine Prin urmare, nu putem vorbi decât despre câteva motive neoplatonice din operele acestui mare scriitor Apropo, ar fi o sarcină interesantă pentru un studiu monografic pentru a afla adevăratul tip al operei sale Ce este asta? Perspective mistice, sau speculații metafizice atașate acestora, filozofie sau predicare, sau nici una, ci o a treia, care conține un amestec al tuturor acestor elemente? În orice caz - și trebuie să i se acorde importanța cuvenită în a-l judeca pe Meister Eckgart - artistul cuvintelor și metafizicianul speculativ se fac simțiți prea puternic și clar în scrierile sale pentru a permite cuiva să-și ia toate ideile pentru intuiții și revelații religioase, și nu poate fi niciodată sigur să spună dacă predicarea lui Ekkegart se bazează pe experienţă Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA" experiențe noi, sau se naște din imaginile artistice sau ideile speculative aprinse în sufletul său, pe care le transformă într-o sarcină de găsire a unei căi și a experimentat misticismul religios Multă lumină ar putea fi aruncată aici printr-un studiu al cronologiei lucrărilor lui Ekkehart în legătură cu biografia sa spirituală și cu diferitele influențe pe care le-a experimentat Ideea principală a teologiei lui Ekkegart, care îi conferă un caracter necreștin-neoplatonic, este opoziția sa între Gott și Gottheit, care "sunt la fel de diferite ca cerul și pământul" caracterul de relativitate și efemeritate este la fel de inerent în caracterul creației ca în creație Goti ivird und vergete (I,), această formulă, neobișnuită prin îndrăzneala ei, exprimă tocmai această idee de non-absolutitate, relativitate, dacă pot spune așa, a modalității lui Dumnezeu ; evident, dacă nu este ultimul, trebuie să te străduiești pentru el, dincolo de el, încearcă - "Gottes ledig werden, Gottes quitt machen" ( ), eliberează-te de Dumnezeu: "bitt & n wir, dass wir Gottes ledig werden" " (I,) Dumnezeu se ridică numai împreună cu lumea: "Toate făpturile vorbesc și proclamă despre Dumnezeu Și de ce nu spun nimic despre Divin (Gottheit)? Tot ceea ce este în Divin este Acela, despre care nimic nu se poate spune Numai Dumnezeu face (deci) ceva

Divinul nu face nimic, nu are ce face Dumnezeu și Divinitatea diferă ca a face și a nu face" (I, , cf) Între Dumnezeu și creație există doar o diferență ierarhică, întrucât Dumnezeu este ușa de întoarcere la Gottheit-ul absolut, dar este neoontologică: ca moduri ale lui Gottheit, ele sunt identice "spărgând" la Divin, "Devin la fel de bogat, astfel încât Dumnezeu să nu-mi fie suficient cu tot ceea ce este Dumnezeu, cu toate faptele mele divine: căci primesc în aceasta străpungere acela în care Dumnezeu Meister Eckebarts Schriften und Predigten, hrsg von Büttner (Diederich)> J, Biblioteca Runiverse S VOULGAKOVA iar eu sunt obișnuit "(I,) "În această experiență, spiritul nu mai rămâne o creatură, pentru că el însuși este deja "fericire", el este o singură ființă, o singură substanță cu divinitatea și este, împreună cu aceea , atât a lui, cât și a tuturor creaturilor fericirea" (,) Numai pe această suprafață a zeității, unde există Dumnezeu, există trinitatea, reprezentând, parcă, chipul său în creație, și este posibil să se spargă prin ea: "sufletul ajunge în primul rând la sfânta treime (Dreifaltigkeit)), care a devenit unitate Dar ea poate deveni și mai binecuvântată dacă caută o unitate simplă (blossen), a cărei trinitate este doar o revelație Ea va fi complet binecuvântată numai când se va arunca în pustia (die Wüste) Dumnezeirii" (II, i b) Trebuie să absolvim orice "ce", deoarece Abgeschiedenheit, virtutea acestei abdicări, include în ochii lui Eckgart toate virtuțile și este chiar mai presus decât iubirea: "totul în același timp, sufletul se jertfește, Dumnezeu și toate făpturile Sună ciudat - · dar că și sufletul trebuie să-L piardă pe Dumnezeu! Afirm că, pentru a deveni desăvârșit, trebuie, într-un anumit sens, să-L piardă pe Dumnezeu decât creaturile În orice caz, totul trebuie pierdut, existența sufletului trebuie stabilită pe neantul liber! Este singura intenție a lui Dumnezeu ca sufletul să-și piardă Dumnezeul Cât timp îl are pe Dumnezeu, știe, știe, până atunci este despărțită de Dumnezeu Acesta este scopul lui Dumnezeu: să fie anihilat în suflet, astfel încât sufletul să se piardă pe sine Căci ceea ce Dumnezeu numește "Dumnezeu" El are de la făpturi Numai când sufletul a devenit creatură, numai atunci L-a primit pe Dumnezeu Când își scutură din nou creatura (Geschõpf-seyn), atunci Dumnezeu rămâne în fața lui în întuneric că El este" (II, o -h) Dar în acest fel, "sufletul însuși trebuie să devină divin " Spiritul "trebuie să fie mort și îngropat în Divin, iar Divinul nu mai trăiește pentru altcineva, ci pentru sine" (II,), iar predicatorul cheamă la experiență diesen gôttlichen Tod (ib) Gottheit este principiul fundamental (Wesen) sau natura (Natur) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" Zeități Posturile divine sunt Personen", despre care se spune că "sie verfliessen in das Wesen" a înțelepciunii Divine sau eterne, care este starea primordială a tuturor forțelor, frumuseților și virtuților, prin ea spiritul triplu devine pofticios, iar pofta ei este o impresie, apucându-se: voința apucă (fasst) înțelepciune în starea de spirit, iar ceea ce este prins în minte este cuvântul etern al tuturor culorilor, forțelor și virtuților "*), Este evident că cele trei generații sau momente din Nimic purtător de Dumnezeu nu au caracterul a trei persoane sau ipostaze într-o singură Divinitate, așa cum ne învață creștinismul bisericesc Și Boehme însuși nu lasă nicio îndoială în acest sens "Noi creștinii spunem: Dumnezeu este triplu (drei-íaltig), dar unul în esență, de obicei se spune chiar că Dumnezeu este triplu în persoane, acest lucru este prost înțeles de nerezonabil și parțial de oameni de știință, pentru că Dumnezeu nu este o persoană Steckl, în istoria filozofiei medievale, crede că "Boehme reduce originea lumii la un fel special de emanație de la Dumnezeu" (L

Siockl Lehrbuch der Ceschichte der Philosophie -te Ausg Mainz $ P))
*) Myst magn , V, - , § - sr въ De electione, Kap I, § - : prima voință unică, neîncepută, care nu este nici rea, nici bună, naște în sine singurul bine etern, ca voință de înțeles, care este fiul voinței neîntemeiate , și totuși în neînceput va fi la fel de veșnică; și aceeași cealaltă voință este sensibilitatea și găsibilitatea eternă a primei voințe, deoarece nimicul în sine se regăsește în ceva; iar neîngrijirea, ca voință insondabilă, iese prin ceea ce se găsește veșnic și se conduce într-o contemplare veșnică a lui însuși Deci voința nelegiuită este numită tată veșnic; sau voința născută înțeleasă a celui neîntemeiat se numește fiul său născut sau singurul născut, căci el este Ens al celui neîntemeiat, în care cel neîntemeiat prinde pământul Iar ieșirea voinței insondabile, prin fiul sau ens alcătuit, se numește spirit, pentru că înfăptuiește ensul compus din sine într-o țesere sau viață a voinței, ca o viaţă a tatălui şi a fiului: şi ceea ce s-a sfârşit este bucuria, ca ceea ce se face din nimic veşnic, de vreme ce tatăl, fiul şi duhul se văd şi se găsesc mereu; și se numește Înțelepciunea sau liniștea lui Dumnezeu" (IV,) и ens, и comprehensibility, и inimă, и lumină, и cuvânt), значеніе Логоса, которымъ "вся быша" , вся быша" , вьно Утерьпи значеніе Логоса, которымъ инадлежитъ Înțelepciunea lui Dumnezeu или Софіи, отношенія которой къ Логосу вообще остаются нея сны Потому правильнѣе у Беме говорить не о троиются нея сны ѣ, (и седмерицѣ въ "ВѢчной пр иродѣ(r)) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV me as in Christ *) (Cott ist keine Person ais nur in Chri-sto), dar el este o putere care se naste mereu si o imparatie cu toate esentele; totul provine de la el Modul în care se spune despre Dumnezeu că este Tată, Fiu și Sf Spirit, se spune pe bună dreptate, dar are nevoie de o explicație, altfel sufletul neluminat nu înțelege Tatăl este, în primul rând, voința lipsei de temei, el este voința a ceea ce (Ichts) care este în afara oricărei naturi sau origini, care este atrasă împreună în deliciul auto-revelației Și plăcerea (Pofta) este puterea contractată a voinței sau a tatălui și este fiul, inima și scaunul lui (Sitz), primul început veșnic în voință și de aceea se numește fiu pentru că el ia începutul etern în voință voință, autocontracția voinței Astfel, voința se exprimă prin apucarea din interiorul ei, ca o expirație sau o revelație: și această ieșire din voință în vorbire sau respirație este spiritul Divinului (Gottheit) sau o a treia persoană, așa cum au trădat vechii În în orice caz, nu există niciun motiv să spunem că Dumnezeu este trei persoane, ci că El este triplu în nașterea Sa veșnică El se naște pe sine în triplicitate și, cu această naștere veșnică, ar trebui să se înțeleagă o singură ființă și o naștere, nici tată, nici fiu, nici spirit, ci o viață veșnică sau bun") iar teologia lui Boehme este un abis trinitatea pentru el este doar triplicitatea momentelor de "autogenerare a Divinității, iar singura persoană pe care o recunoaște în Divinitate este Hristos, dar nu ca a doua persoană a Sfintei Treimi întrupată în natura umană, ex -Fiul postal al Tatalui ipostas, din care emana Duhul Sfant ipostasic, iar ca unic si singur postasis, momentul monopostasic in siguranta Fiul este "pentru că se numește persoană, pentru că este o ființă independentă care nu aparține nașterii naturii, ci este viața și mintea naturii" (IV, , §)) Myst magn ( ), Cor , § $-și (V, -) De remarcat că în Aurora ( ) Boehme este încă mult mai aproape de învățătura bisericească "despre trinitate și vorbește despre cele trei persoane ale Dumnezeirii (vezi capitolul III) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" zeitate turmă (în plus, persoana este specifică lui Hristos mai mult în umanitatea Sa decât în divinitate) Cu

toate asemănările exterioare, hristologia lui Boehme diferă esențial de cea creștină, pentru care postastismul nu este un moment "derivabil" în Dumnezeire, ci esența sa vie învățătură Caracterul impersonalist al teologiei lui Boehme este revelat și mai clar în doctrina sa despre "natura în Dumnezeu" sau "natura veșnică", care este, fără îndoială, partea cea mai originală și caracteristică a învățăturii sale Dumnezeu în Treime are totul doar "in Temperatur", adică într-o stare de coerență și inseparabilitate, iar ewige Weisheit este doar o "oglindă" cu reflectări ideale ale tuturor Pentru dezvăluirea sa, toate acestea trebuie să ajungă într-o stare de distincție, "Schiedlichkeit", iar tangibilitatea, "Empfindlichkeit", iar "oglinda înțelepciunii" trebuie să se transforme într-o "fecioara veșnică" (Sophia), tangibilitatea a tot (transcendentală) sensibilitate, ca să spunem așa) Aceasta conturează calea către autodezvăluirea ulterioară a Divinului și începe fizica lui Dumnezeu Pentru ca orice forță să fie dezvăluită, opoziția este necesară ca bază pentru dezvăluirea ei, "Un Ja und Nein bestehen alle Dinge, es sei Gottlich, Teuflisch, Irdisch, oder was genannt werden mag" *) trebuie să fie opoziție, căci o voință clară și tăcută nu se aseamănă cu nimic și nu dă naștere la nimic Dacă voința trebuie să se nască, trebuie să aibă ceva în care se Formează și dă naștere " *) În natura divină trebuie să se dezvăluie polaritățile, iadul și raiul, în care Divinul este prezent sau ca mânie, Grimm- gott, "focul care cedează" sau ca Dumnezeu "Fizica lui Dumnezeu" cunoaște cele șapte forțe sau spirite, iar septenarul lor total formează "corpul lui Dumnezeu" * * Claassen, P, a) IV, , § , cf , Si, , Sio, , J , ^, § I ? § ' Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Iată o considerație a acestei părți cea mai originală și interesantă, dar și cea mai întunecată a învățăturii lui Boehme, unde el este asociat în special cu tradiția astrologică și alchimică Iată un tabel schematic al "revelațiilor celor șapte duhuri ale lui Dumnezeu sau ale forțelor naturii", întocmit de Boehme însuși): I Tartă, poftă II Constricție sau înțepătură a senzației tare, rece, lăcomie' milă, invidie § III Frica sau starea de spirit IV - Foc sau spirit antipatie V Pofta ușoară sau iubitoare §VI Sun sau minte, oh M '*■ * VP Corp sau esență LA a> ipocrizie, mânie dragoste foc blândețe divin dost O la ηs P*-g cer frig, duritate, os, sare otravă, viață, creștere, sentimente sulf, sensibilitate, făină spirit, minte, poftă jocul lui Venus, lumina vieții sunet, plâns, distincție · corp, lemn, pietre, pământ, metal, iarbă O În natura eternă, există două zone și se încheie posibilitatea a două vieți: "foc sau spirit"; manifestat ca "fulger de foc" pe treapta a patra, prin puterea libertății (din nou, libertatea în Boehme este concepută în afara a relației cu individul, impersonal, ca una dintre forțele naturii) se determină la unitatea divină sau blândețea, iar în acest caz primele elemente devin fie baza împărăției bucuriei, fie aspiră la pluralitate și egoism , și apoi ei latră o victimă a principiului infernal și fiecare element individualizează ființa în felul său · "Dumnezeu trăiește în mod egal în toate lucrurile, iar lucrul nu știe nimic despre Dumnezeu; iar El nu dezvăluie nici lucrurile ea primește putere de la El, dar după firea ei, fie din dragostea lui, fie din mânia lui; și din ceea ce o ia, atunci se dezvăluie Myst maga , V, , § Trebuie remarcat că această doctrină este expusă în Pordage mai clar decât în Boehme Vezi Pordeja Divine și True Metaphysics Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA afară, iar dacă este bine în ea, atunci este, parcă, închisă răului; după cum puteți vedea din exemplul tufișului de măceș și cu atât mai mult din alte lucruri spinoase: din ea crește o floare frumoasă parfumată și în ea

zac două proprietăți, iubitoare și ostile, care cucerește, apoi dă roade "') Gândul că Dumnezeu în toate, deși nu toată lumea îl știe, există unul dintre gândurile preferate ale lui Boehme În natura eternă, natura creată este născută sau creată, îngeri, diavoli și oameni (principia) "Așa cum o persoană este creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, la fel sunt și îngerii, căci sunt frați ai oamenilor", "sufletul sfânt al unei persoane și spiritul unui înger au o singură esență și esență, și există nicio diferență între ele, cu excepția însăși calitatea manifestării lor trupești" *) Odată cu învierea sa, prințul suprem Lucifer a stârnit în sine un foc infernal și a devenit, împreună cu hoardele sale, diavolul, iar materia divină stricat de el ("salniter") a servit drept bază pentru crearea lumii noastre (astfel încât Lucifer a participat indirect la ea), condus de un nou înger care trebuia să-l înlocuiască pe Lucifer - Adam, iar după cădere Adam a fost înlocuit de Hristos Aceasta este de fapt "lumea exterioară", "al treilea început", în care noi vie Natura creată, conform sensului general al sistemului lui Boehme, este ultima, cea mai periferică A formă de revelație sau autogenerare divină Apariția creației este unul dintre cele mai întunecate și contradictorii puncte din învățătura lui Boehme, este caracterizată prin concepte contradictorii: "fiu și creatură" (așa cum se aplică îngerilor și omului), "Ausgeburt" și creația) și așa mai departe Deosebit de obscură este problema relației) IV, - , §) Aurora, o,) "Diese Welt ist aus der ewigen Natur als eine Ausgeburt geschaffen worden" (IV, , § ; , £; , J ; , C) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV eternitate în timp, la care Boehme se întoarce constant *) În general, chestiunea creării efective a spiritelor - îngeri și om - rămâne cea mai puțin elucidată în sistemul lui Boehme, iar acest lucru o face ambiguă și chiar polisemantică, căci, pe de o parte, explicând Fiat în sensul determinismului divin, el respinge, după cum am văzut, actul indeterminist al unei noi creații, dar, în același timp, vorbește uneori despre el într-un mod cu totul diferit) sau chiar admite că, datorită abuzului "Dumnezeu stă în timp, iar timpul în Dumnezeu, unul nu este celălalt, ci iese dintr-un singur izvor etern* (IV, ,) "Eternitatea și timpul sunt un singur lucru, dar în principii diferite Lumea spirituală din interior are un început etern, iar cea externă este temporară; fiecare își are nașterea în sine; dar cuvântul pururea vorbitor stăpânește peste toate" (V, i, § io) (mit) timpul, în așa fel încât este în timp ca viața, iar timpul în el este, parcă, mut (IV, ,) mier de asemenea IV, , § , V, , § , - , (Ț , j) "Voința acestui chip (a îngerilor) a venit de la Tatăl, din proprietatea Tatălui a apărut în cuvântul sau inima lui Dumnezeu din timpuri imemoriale, ca o voință concupiscibilă față de făptură și față de revelația Divinului Căci Tatăl este totul și toată puterea este în Tatăl El este începutul și sfârșitul tuturor lucrurilor și în afara Lui nu este nimic și tot ce a fost, a răsărit de la Tatăl Hg din moment ce El nu a înviat din veacuri până la crearea îngerilor, atunci nu a avut loc nicio creație înainte de crearea îngerilor Motivul este clar și motivul pentru aceasta nu trebuie să-l știm; Dumnezeu a păstrat în puterea Sa, așa cum sa întâmplat, că s-a mutat cândva, pentru că el este încă Dumnezeul neschimbător Și nu trebuie să investigăm mai departe aici, pentru că ne încurcă (verwirrt) Numai despre creație avem autoritatea de a vorbi, căci este lucrarea esenței lui Dumnezeu* (Claassen, II,) "Duhurile îngerilor nu au fost din timpuri imemoriale, dar din timpuri imemoriale au fost întotdeauna în pomul vieții veșnice a esenței și din timpuri imemoriale imaginea lor a fost văzută în înțelepciunea fecioara Și, prin urmare, există cea mai mare minune

săvârșită de eternitate, tocmai că eternul le-a creat prin spirite întruchipate, pe care mintea nu le înțelege și nu capătă sens, iar acest lucru nu ne este disponibil pentru investigare (nicht ergründlich) Căci spiritul (creat) nu se poate examina pe sine, își vede adâncimea până în abis, dar nu își înțelege propriul olar Prin contemplație pătrunde în ea până în abis, dar nu-și cunoaște lucrarea, care este ascunsă în sine Pătrundeți mai departe aici, ni s-a ordonat să ne oprim și să tăcem Căci suntem făpturi și ar trebui să vorbim numai în ceea ce privește creația Chiar dacă știm Fiat, nu știm Biblioteca "Runivers " "TEOLOGIA NEGATIVA și aprins de libertatea făpturii, Lucier Dumnezeu a fost cel care putea fi forțat să înceapă o nouă creație, adică la crearea lumii prezente pe ruinele împărăției corupte a lui Lucier, cu scopul de a distruge această lume mai târziu prima mişcare a lui Dumnezeu spre creaţie Cunoaștem bine împărțirea sufletului și nu știm cum s-a mișcat ceea ce a stat din veacuri în esența lui Acesta este numai taina lui Dumnezeu, iar făptura trebuie să rămână în smerenie și smerenie și să nu se ridice mai departe, căci încă nu este egal cu Dumnezeu Dumnezeu vrea să aibă copii, nu Domnul: El este Domnul și nu există altul Dumnezeu este spirit din veșnicie, fără temelie sau început Dar spiritul sufletelor și al îngerilor are un început și stă în mâna lui Dumnezeu Dar începutul mișcării făpturii, care a avut loc în Dumnezeu, nu trebuie numit" (Claassen, II, - , Frag I, -) Dezvoltate constant, aceste gânduri ar fi trebuit să introducă restricții semnificative şi întuneric în sistemul gnostic al lui Boehme apropie-l de învăţătura bisericească Boehme, evident, nu a obţinut o claritate completă în * * ideile şi revelaţiile sale "(judecata lui Schwarz este de acord cu aceasta: p urm , bazată pe o atenţie studiul lui Boehme) De asemenea, se poate întâlni o astfel de judecată, care ne face să ne amintim din nou despre emanarea lumii de la Dumnezeu: "Creația nu este altceva decât revelația Dumnezeului atot-esențial, fără temei Tot ceea ce El este în nașterea și regiunea Sa veșnică, fără început, creația participă de asemenea la ea Dar nu în atotputernicie și putere, ci ca un măr crește pe copac; nu este copacul în sine, ci crește din puterea copacului Astfel, toate lucrurile au apărut din dorința divină și au fost create în esență, deoarece la început nu a existat esență, ci doar misterul nașterii veșnice Căci Dumnezeu nu a născut (erboren) creația pentru a deveni desăvârșit prin ea, ci de dragul revelației sale de sine, spre mare bucurie și stăpânire Nu este că o asemenea bucurie a început doar odată cu creația, nu, a fost în marele Mysterium din timpuri imemoriale, ci doar ca un joc spiritual în sine Creația este și un joc din sine, ca într-un model sau instrument al spiritului etern, cu care El joacă " (Claassen, P, Theos Fr , i) *) "Acum veți spune: nu știa oare tot Dumnezeu aceasta înainte de vremea creației îngerilor, că aceasta se va întâmpla așa? Nu: căci dacă Dumnezeu ar fi știut aceasta înainte de vremea creației îngerilor, atunci ar fi fost o voință veșnică predestinată, și nu vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu; dar atunci Dumnezeu l-ar fi creat inițial un diavol Cu toate acestea, Dumnezeu l-a creat regele lumii, dar pentru că nu a ascultat și a vrut să fie mai înalt decât întregul Dumnezeu, atunci Dumnezeu l-a răsturnat de pe tronul său și a creat la mijlocul timpului nostru un alt rege din aceeași Dumnezeire, din care a fost creat domnul Lucifer (adică acest lucru este corect: din acel saliter care se afla în afara trupului regelui Lucifer) și l-a pus pe tronul regal al lui Lucifer și i-a dat puterea și puterea pe care le avea Lucifer înainte de căderea sa și acest rege se numește I Hristos" (Aurora, , > -) Biblioteca "Runivers " p BULGAKOV În general,

existența acestei lumi a celor "patru elemente", im ãusseren principium, are o semnificație trecătoare și, ca să spunem așa, precară, ea există doar până la îndepărtarea definitivă a lui Lucifer și apoi starea originară a angelicului , corporalitatea cerească trebuie restabilită Sursa spirituală a afirmării lumii constă în înclinația spiritului către multe lucruri și în aversiunea față de Divinul Unul Nimic J), iar carnea lumii trebuie într-o zi să ardă, să fie dezbrăcat, să cedeze cărnii cerești, angelice Lumea de aici este jumătate din rodul păcatului, al erorii, al neînțelegerii, nu are propria sa idee specială în planul creator al lui Dumnezeu Aceasta este doar o lume îngerească coruptă a celui de-al doilea început, împărăția lui Lucifer, regiunea "inimii lui Dumnezeu" "Exterior, în patru degenerări (Ausgeburten) ale elementelor, ca esență a celor patru elemente, este inițial, finit și distructibil; de aceea, tot ceea ce trăiește acolo trebuie distrus, căci începutul lumii exterioare este trecător, căci are scopul de a se transforma în eter, iar cele patru elemente din nou într-una; atunci Dumnezeu este descoperit și puterea lui Dumnezeu va fi din nou verde ca un paradis în elementul etern Atunci esențele mulțimii vor intra din nou într-una, dar Figura fiecărei esențe va rămâne într-un singur element ƅ) "Noi suntem copiii eternității, iar această lume este o degenerare din cele veșnice, iar perceptibilitatea ei apare în mânie; rădăcina ei este natură eternă, dar degenerată, căci nu a fost așa din veșnicie, există distrugere și totul trebuie să se întoarcă la ființa veșnică) "După această viață nu mai există renaștere: căci *) "Această viață (de creatură și discordie) trebuie să se destrame în felul acesta, în aceeași viață în care îmi simt propria identitate (Ichheit), păcatul și moartea; trebuie să coboare în nimic, căci în viață, care este Dumnezeu în mine, sunt ostil morții și păcatului; iar în ceea ce privește viața care este încă în ființa mea, sunt străin de Nimic ca Divinitate (dem Nichts als der Gott-heit) (IV, , §) "Freiheit als im Nichts ein Urstand im Nichts* (IV, , §) ") IV, , S - ") IV, , § Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA" S patru elemente cu început exterior au fost îndepărtate, iar în ele stătea cu fapta și creația ei, părintele; după acest timp, ea nu mai are ce să aștepte cu nerăbdare, cu excepția faptului că atunci când, la sfârșitul acestei lumi, începutul acesteia va intra în eter, esența, așa cum a fost din eternitate, va deveni din nou liberă, va primește din nou un trup de la propria sa mamă de calitatea lui, căci atunci toate lucrările ei se vor arăta înaintea ei în mama ei Căci ziua judecății nu este altceva decât trezirea celui care a adormit și distrugerea morții, care este în cele patru elemente: pentru că vălul trebuie îndepărtat și totul ar trebui să reaprindă la viață și să devină verde așa cum a fost din timpuri imemoriale Iar ceea ce se naște din moarte, ca din cele patru elemente, ca vitele și toată viața din cele patru elemente, nu va mai primi un trup; tot aşa spiritul lor se naşte din cele patru elemente, se distruge împreună cu elementele, şi rămâne doar Figura esenţelor elementare, ca patru degenerări Dar ceea ce este din etern, din centrul unic al vieții, există și rămâne pentru totdeauna: și toate cuvintele și faptele, parcă s-ar fi născut din etern, rămân în Figura " Prin urmare, pentru Boehme, nu există absolut nicio înviere a celui veșnic carne ("deoarece cele patru elemente trebuie distruse, deci există stricăciune în corpul uman" *), dar dacă nu există înviere, atunci nu există transfigurare, există doar îndepărtarea crustei și îndepărtarea ei Unul dintre motivele de bază și cele mai profunde ale sistemului lui Boehme este acesta, atât de caracteristic întregii părtiniri neoplatonice, caracteristice gândirii

religioase germane, dezgustul cărnii, nesimțirea corpului, atât de neașteptat și parcă de neînțeles în mistica naturii și cercetător al fizicii lui Dumnezeu Acest lucru este evident mai ales în legătură cu sexul și în dezgustul principial față de căsătorie În legătură cu aceasta este tendința ascetică a tuturor practicilor ') IV, ;, - ' Biblioteca "Runivers" p in at l ha to about in ъ învățăturile lui skago Boehme, colorate din nou de negarea lumii, respingerea lumii) Aceasta este una dintre cele mai paradoxale trăsături ale doctrinei "filozofilor teutoni", și aici îi dau o mână de ajutor atât Schopenhauer, cât și Wagner, și Hartmann Excursus: Antinomia lui Kant a originii lumii Din învățătura generală a lui Kant despre antinomii, ceea ce se înțelege aici pentru noi este "a treia contradicție a ideilor transcendentale" în cea de-a doua, cosmologică, antinomie Vorbim aici despre cauza finală a lumii, față de care următoarea teză și antiteze sunt valabile în același timp (Kritik der reinen Vernunft, Reclam's Ausg - p): teză Antiteză Cauzalitate după legile naturii Nu există libertate, dar nu totul este singurul din care în lume se desfășoară doar ajutor pentru a fi dedus în totalitatea legilor naturii" fenomenelor naturii Pentru a explica acest lucru, este de asemenea necesar să acceptăm cauzalitatea prin libertate În dovada tezei, Kant subliniază că fiecare cauză necesită pentru sine o cauză antecedentă, iar această ascensiune de la cauză la cauză nu va avea sfârșit "De aceea, trebuie acceptată o cauzalitate, prin care se întâmplă ceva, fără ca această cauză să fie determinată în continuare de o cauză antecedentă conform legilor necesare, adică prin spontaneitatea absolută a cauzelor, care ar pleca de la ele însele o serie de fenomene care decurg după legile naturii și, în consecință, libertatea transcendentală, fără de care nici în dezvoltarea naturii ordinea fenomenelor din partea cauzelor nu este niciodată completă " ( ) În demonstrarea antitezei, Kant arată că libertatea, admisă ca prima cauzalitate, nu ajută încă cauza, deoarece ea este incapabilă să intre într-o legătură cauzală, fiind fundamental îndepărtată de ea *) Mier Schwarz, p bio Trebuie să ne întoarcem încă la această întrebare într-un studiu special despre Fecioara Sofia din învățăturile lui Boehme Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA este diferită și, prin urmare, fie nu poate începe o serie cauzală, fie o întrerupe "Natura și libertatea transcendentală diferă ca regularitate și neregularitate" ( ) Contradicția dintre teză și antiteză este rezolvată de Kant, așa cum se știe, în sensul că el raportează libertatea la lucrul inteligibil în sine, iar cauzalitatea la lumea fenomenelor, conform filozofiei sale Nu ne interesează aici detaliile argumentului lui Kant și nici explicația sa generală Antinomia în înțelegerea condiționalității cauzale a creației este relevată de Kant deloc grație epistemologiei sale, în limitele ei este doar formulată, dar ea însăși are un sens complet independent și mai general Meritul lui Kant nu constă în faptul că a observat această antinomie, căci gândirea filozofică s-a ocupat, în esență, de ea de când își poate aminti de sine, ci în faptul că era atât de conștient de ea Pentru Kant, se rezolvă în domeniul epistemologiei, pentru noi, desigur, conștientizarea ei epistemologică este un derivat, este o expresie a creatității ființei S Bulgakov) miercuri P Florensky An/inomii cosmologice ale lui I Kant Serghiev Posad Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Charles Renouvier și principiile generale ale epistemologiei sale ') II În evoluția viziunii lui Renouvier asupra lumii se remarcă trei etape principale: eclectismul antinomic al perioadei Manuels, neocritismul perioadei Experimentelor și

personalismul, exprimat în principal în Noua Monadologie, Dileme și Personalism În acest eseu se va face o prezentare schematică a punctelor esențiale ale epistemologiei neocriticii și personalismului, întrucât, în ceea ce privește fundamentele lor epistemologice, ultimele două perioade din istoria gândirii lui Renouvier sunt foarte asemănătoare Problema filozofiei pentru Renouvier este definită ca constituirea rațiunii în conștiință (Filosofia este rațiune, analizată și sintetizată în conștiință" *) Această definiție indică două tendințe în teoria cunoașterii lui Renouvier: rațional-critic și intuitiv-pragmatic Pe de o parte, filozoful trebuie să fie un critic nemilos, începând cu îndoiala absolută; pe de altă parte, el trebuie să accepte numai acele teze care sunt justificate de datele imediate ale conștiinței sau, după cum se dovedește la Renouvier, de personalitate Filosofia este o chestiune personală sau o alegere personală a acelor judecăți, care, după elucidarea motivelor lor raționale și morale, poate fi acceptată de individ Numele obișnuit pentru principiul epistemologic de bază este termenul credință rațională a lui Renouvier Funcția acestei credințe este decretele *) Vezi Nr , Întrebări de filosofie*) "Le personalisme* Întrebări de filosofie, cartea Biblioteca "Runivers" N LEVITOV este definită astfel: "certitudinea, oricum ar fi ea formată și orice ar fi, și chiar și atunci când ar putea fi considerată pur abstractă, este individuală, așa cum este cazul prin care se obține Este relativ nu numai la rațiunea umană, ci și la om ca individ și opera sa Concluzia filozofică este creată în punctul de intersecție dintre rațiune și credință, fiind un act de credință rațională Dacă această credință ar fi irațională, atunci gândirea s-ar sacrifica în favoarea realismului naiv și a misticismului fără margini; dacă această credință este rațională, atunci nu va intra niciodată în conflict cu rațiunea, acceptând și completând concluziile acesteia din urmă Prin natura sa psihologică, credința este o intuiție și un act Intuiția directă simplă este, parcă, pasul cel mai de jos în cunoaștere Un moment activ este necesar pentru ca intuiția să fie conștientă Legătura intermediară dintre intuiție și act (credință) este motivul Astfel cunoașterea conține trei elemente principale: intuiția, speculația și activitatea Fără intuiție nu am fi niciodată eliberați de solipsism, fără speculații nu ar exista filozofie, fără activitate nu am putea înțelege istoria, gândirea filozofică și am ajunge la un intelectualism unilateral Credința este rațională; mintea este probabilistică Critica universală stabilește forme raționale de credință; metafizica personalității clarifică realitatea ascunsă criticii, operând doar la suprafața ființei și a credinței deschise Metoda criticii și a credinței se îmbină în metoda credinței raționale *) După punctul său de plecare, filosofia lui Renouvier a fost în primul rând neocritica Renouvier a afirmat categoric dependența neocriticii sale de critica lui Kant atunci când a declarat: "Mărturisesc sincer că îl urmez pe Kant) Pentru Renouvier, ca și pentru Kant, prima întrebare în filozofie a fost problema mijloacelor cognitive ale omului și critica universală a cunoașterii La fel ca Descartes, Renouvier începe cu *) "L'annee philosophiqueα , n j) Vezi νLa nouvelle monadologie en collaboration avec L Prat Colin & P ' *) Eseul I, p X '' Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA îndoială absolută, implicând ignoranță completă; apoi, concentrându-se asupra obiectelor psihologico-elementare ale cunoașterii - reprezentări, deduce logic din acestea o viziune holistică asupra lumii Rezultatul criticii ar trebui să fie formularea unei metode, a unei logici a cunoașterii care definește

limitele și sferele științei J) Este necesar să se clarifice trecerea de la cunoaștere (connaître) la cunoaștere (savoir), de la sintezele primare și naturale la o elucidare sistematică a elementelor și legilor acestora Etapa intermediară între cunoașterea empirică obișnuită și cunoașterea filozofică este studiul (étudier) "Critica cunoașterii", "critica primelor principii ale cunoașterii", "critica generală" - toți acești termeni definesc filozofia lui Renouvier din punct de vedere metodologic, ca critică Critica universală începe cu o analiză a reprezentării pentru a constata materia și formele experienței Dacă vorbim despre obiectele cunoașterii în limbajul bunului simț, știm "lucruri" Dar ce sunt "lucrurile"? Ce semne le vom da dacă dorim să facem din ele ceva mai mult decât simboluri ale necunoscutului? Reflectând la aceasta, ajungem la primul și esențial semn al cunoașterii: "toate lucrurile posibile (înțeleg: posibil pentru noi și pentru cunoașterea noastră) au un caracter comun, caracterul de a fi reprezentat, de a apărea" *) Dacă "lucrurile" nu ar fi reprezentate, ele nu ar exista pentru noi ca subiecte de reprezentare Din punct de vedere formal, fiecare reprezentare este conștiință Fără conștiință, nu ar exista experiență psihică, care este un mediu necesar pentru gândire Din punct de vedere material, fiecare idee este un fenomen) Apariția este reprezentarea "lucrurii" sau conștiința "lucrurii" Fiecare reprezentare este dată ca o sinteză a reprezentantului (reprezentând) și a reprezentantului (reprezentat) *) Acestea sunt elemente ale unui act cognitiv primar și, în esența lor psihologică, un simplu act cognitiv Viața subiectului este corelativă cu viața obiectului Conștiința pură este o ficțiune sau "incognoscibil", adică alt nume pentru ficțiune Сь Ese , p VIP) Ibid R) "Nouv monadol*) i Essai, p * Biblioteca "Runivers" N LEVITOV pe de altă parte, nu există o ființă inconștientă, ci "toate etapele ființei sunt stadii ale conștiinței și ale vieții" Prin urmare, este foarte caracteristic pentru Renouvier să folosească termenul "subiect", "subiectiv" pentru a desemna un obiect care există independent de reprezentare Ceea ce reprezentăm este, la rândul său, reprezentare, după cum cere legea corelativității dintre reprezentant și reprezentant în reprezentare În sensul restrâns al cuvântului, subiectul reprezentării este conștiința Dar dacă reprezentările sunt incluse în volumul conștiinței, atunci este clar că obiectele acesteia din urmă pot fi doar modurile sale interne sau externe "Esența intelectuală a conștiinței este relația subiectului cu obiectul, iar obiectul îmbrățișează propriile moduri ale subiectului - relația obiectivă a sinelui cu sine, unitatea sintetică a reprezentării sale și modurile externe pe care subiectul le consideră că există ca subiecţi pentru sine " -m experienţă" formulă a personalismului: în afara conştiinţei nu există fiinţă Conștiința este esența tuturor ideilor clare și vagi) Deci, logic lumea reprezentărilor este imanentă conștiinței Dar problema realității nu este rezolvată prin analiza logică a reprezentării Credința rațională, criteriul suprem al adevărului, afirmă realitatea conștiinței, a lumii exterioare, "Eul" altcuiva și armonia dintre cunoaștere și ființă în prevederile numite de Renouvier tezele realității Prima teză de realitate exprimă credința în realitatea conștiinței ca unitate de idei Cogito ergo sum a lui Descartes este o declarație de credință că cineva care crede că există "Conștiința, prima calitate și prima lege este principiul și cheia tuturor legilor posibile, singurul obiect de cunoaștere pe care l-am putea găsi în esența fenomenelor și a altora, sub forma cărora ajungem la cunoașterea tuturor altele" * *) Fără autoafirmarea conștiinței-subiect al reprezentărilor, iluzionismul și chiar scepticismul sunt

inevitabile, de îndată ce punctul de plecare al cunoașterii este prezentat ca un fenomen accidental în fantasmagoria fantomelor Realitatea conștiinței este intuitivă "Les dilemmes de la meiaph pur" Paris Alean ρ) "Nouv monada") Ibid, ui- Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA data; s-ar putea să nu crezi în această intuiție, dar trebuie să ținem cont de toate consecințele îndoielii Derivarea reprezentării și conștiinței din elementele materiale exterioare ar fi o explicație a neînțelesului de înțeles, pentru că ideea de conștiință-subiect este logic prius ideii de materie sensibilă A doua teză de realitate exprimă credința în realitatea lumii exterioare "Credința postulează ființa "altul" în afară de "sine" în actul percepției*) O astfel de apariție esențială și de bază a primit un nume special de la Renouvier: alterativity (altérité) Sentimentul de alternativitate este încrederea în existența altor subiecți în afară de sine Spațiul formează o înfățișare de alt fel, format și plin de semnificație, un obiect al percepției senzoriale, și nu doar pură credință Este necesar să se facă distincția între aspectul real și alternativitatea reală: "două idei sunt foarte diferite prin aceea că prima admite doctrina conform căreia apariția reală este legea intuiției externe obiective, în timp ce a doua necesită reprezentarea unui obiect așa cum este dat în şi pentru sine, indiferent de însăşi această concepţie, posibilă în altul, şi care, în mod clar, pentru altul nu poate fi altceva decât credinţă" *) Alternativitatea, lipsită de distincția și certitudinea schematică a aspectului spațial, o depășește pe aceasta din urmă prin profunzimea sa, apropierea de viața intimă a sinelui Salvează fenomenismul de solipsism, căci afirmă diferența dintre subiecte Dacă întreaga lume reprezentată senzual ar dispărea, atunci ar exista ființe sau lucruri care, prin ființa lor, determină ființa subiectului, ca relație a sinelui cu non-sine A treia teză a realității exprimă credința în realitatea "Eului" altuia Din punct de vedere logic, această credință nu este altceva decât o analogie între existența noastră subiectivă (în înțelegerea lui Renouvier) cu existența subiectivă a acelui "nu-eu", care afirmă sentimentul de alternativitate În esență, această teză nu diferă de a doua, subliniind doar că există o alta asemănătoare nouă, că există subiecte (obiecte în sine), *) "Les derniers entretiens" cf "Nouv monadol) "Critique de la doctrine de Kant" Paris Alcan p Biblioteca "Runivers" N LEVITOV având conștiință de sine Astfel, diferența reală a conștiinței de sine este afirmată A patra teză a realității exprimă credința în conformitatea legilor ființei cu legile cunoașterii Este imposibil să treci logic de la faptul de a gândi chiar la fapt, și nu doar de substanța ființei, întrucât între cele două relații nu există nici o legătură analitică, nici a priori-sintetică "Obiectul gândirii, oricare ar fi el, conține gândirea, dar gândirea, în mod logic, nu conține dăruirea exterioară a niciunui dintre obiectele sale " pentru noi iluzia realității "Fiecare doctrină construită îi revine autorului ei pe baza credinței în armonia rațiunii și a lucrurilor; nu se poate lipsi de ea, iar cei mai mari dogmatici au remarcat că sistemele lor se învârteau și că trebuiau să-și reducă pretențiile de a-și lega principiile cu consecințele lor A rămas doar să aflăm dacă ambele erau satisfăcătoare pentru minte"? * *) " Legile conștiinței sunt coeficienții experienței") Acest "principiu al idealismului" *) este premisa de bază a doctrinei, care vede sarcina filosofiei în analiza și sinteza raporturilor rațiunii în conștiință A patra teză a realității unește celelalte teze, deoarece afirmă că problema realității în general este o problemă de probabilitate '

Materiale împrăștiate și informe de experiență, reprezentări, se unesc și prind contur în legi subiective, inseparabile de sine "Există întotdeauna, pe de o parte, experiența și, pe de altă parte, formele universale și necesare ale ideilor noastre) "Orice definiție poate fi făcută numai cu ajutorul categoriilor - concepte universale ale rațiunii, "principii regulatoare ale gândirii, care sunt toate și numai ele sunt determinanți intelectuali și (intelectual- x) "Histoire et solution des problemes metaphysiques: Paris Alcan p - *) "Nouv monad(r) *) Personalism p eu *) "Ann philos " p - *) "Ann, philos (r) p Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA il) criteriile adevărului relaţiilor "*) În categorii, legi empirice, aceste simple generalizări ale faptelor, primesc conexiunile necesare și universale, iar întreaga ordine mondială capătă justificarea necesară și universală *) - Doctrina categoriilor Renouvier o numește "cheia tuturor", cea mai dificilă și importantă problemă filosofică, pe care a studiat-o de-a lungul vieții * *) Sistemul de categorii face ca filosofia cunoașterea, în competența ei, să depășească toate științele individuale, întrucât constă în principiul clasificării științelor, regularitatea funcțiilor mentale și capacitatea de gândire a subiecților metafizici În primul rând, categoriile sunt concepte universale care alcătuiesc întreaga minte sau mintea *) Ele sunt legile de bază ale rațiunii, formele în care se realizează pentru noi cunoașterea ființei *) Dar din moment ce percepțiile senzoriale își primesc forma în categorii, aceste concepte abstracte, funcții logice ale rațiunii devin legi reale ale naturii "Legi constitutive esențiale ale înțelegerii - fapte mentale (mentale) adevărate" c) Cu categoriile "minte - teatrul fenomenelor Această expresie simbolică înseamnă că subiectul, prezentat ca o unitate sintetică, este simultan opus și identificat - cu o pluralitate diversă de obiecte, care, așa cum sunt reprezentate, sunt încă el însuși ") În acest sens, rațiunea este o lege care formează ordinea mondială cu prescripțiile ei categorice Astfel, fenomenismul organizat devine yomism, "doctrina legilor cosmosului") Sarcina criticii universale este de a găsi un cerc complet de categorii pentru a clarifica regularitatea unică a cunoașterii și a ființei Luarea în considerare a diferitelor metode l-a condus pe Renouvier la o concluzie sceptică cu privire la deducția categorică Nu poate exista nicio legătură analitică în sistemul de categorii, este posibilă doar una experimentală) "Dilemmes* Ibid) "Dern entret *) Persona) Ibid ♦) "Critică d doctrina de Kant* i) "Nouv monada/ *) "Ann phil " p, Biblioteca "Runivers" I LEVITOV verificarea (verificarea) sistemului "De la un filozof / care reprezintă un sistem de categorii, propriu zis, nu ar trebui să se ceară dovezi Este afacerea lui o imagine a minții umane sau un produs al fanteziei individuale? Lăsați judecătorul să investigheze, să determine, să judece Fiecare persoană este judecător, fiecare fapt bine stabilit este judecător Adevărurile de ordin general nu sunt dovedite, se cred ele?) (Les vérités d'ordre général ne se prouvent pas; elles se vérifient) *) Capacitatea de a verifica se bazează pe valoarea reală a categoriilor Toate pot fi constatate prin experiență, deși sub formă de sinteze nedefinite O analiză preliminară este necesară pentru a afla structura logică a conceptelor generale, caracterul lor a priori Dar "dacă am avea pretenția de a le obține sau de a le clasifica după o anumită metodă, atunci unde se găsește metoda acestei metode? Și dacă le-am căuta în observație pură, atunci nu am merge înainte, căci de unde, în afară de ei, putem lua firul călăuzitor în observație?) Toate categoriile sunt nouă Structura lor logică este

clară din diagrama următoare Categorii Atitudine teză Distinctie antiteza Identificare Sinteză Definiție Relații statice [Calitate Cantitate Poziție diferență granița unității (în spațiu) gen set spațiu vedere întreaga extensie (definită) Relații dinamice serie Formare Finalitate Cauzalitate Limite (în timp) relație (negat) stare act relație de timp (afirmată) tendință posibilitate durată (certată) schimbare putere pasiunii Personalitatea de sine-non-conștiință de sine i Essai a) eseuri ' *) "Nouv monada " T Pentru alte scheme, categorii în Renouvier*, vezi domnul Essai Eseul i "Dern intra " ■' Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA Relația este forma generală a tuturor categoriilor, "categoria categoriilor" *) Din punct de vedere epistemologic, acesta este un postulat necesar, fără de care cunoaşterea este imposibilă Principiul relativității este formulat astfel: "nici un obiect al gândirii nu poate fi cunoscut și definit altfel decât în ideea pe care o avem despre el, iar această idee exprimă întotdeauna o relație cu alt lucru, în egală măsură cu subiectul sau obiectul gândirii ") Ne putem gândi la irelativ sau absolut, dar nici măcar nu ne putem gândi la ființa irelativă Prin urmare, absolutul, în sensul că ceea ce nu ne privește, nu există pentru noi "Ideea de inexistent, precum și de absolut, poate fi conținutul gândirii, dar ideea de existență a inexistentului nu poate fi reprezentată") Având în vedere acest lucru, este imposibil să recunoaștem cu Spencer corelativitatea pentru gânduri de ființă relativă și absolută, dar nu poate exista decât o corelativitate logică a conceptelor Deja prima analiză a cunoștințelor a arătat că reprezentarea este o sinteză sau o corelație a reprezentantului și reprezentantului În structura sa internă, relația este o definiție (determinare) - o sinteză de distincție (distincție) și identificare (identificare) Fiecare relație sau atribuire fenomenală presupune o analiză și o sinteză care dă o definiție) Expresia gramaticală a categoriei de relație este legătura este, fără de care, strict vorbind, judecata este imposibilă, de ce combinațiile predicative originale fie au păstrat legătura, fie, odată cu diferențierea formelor gramaticale, au înlocuit-o cu verbe echivalente • Principiul contradicției este indisolubil legat de principiul relativității Pentru Renouvier, ambele principii sunt adevăruri la fel de evidente, care dictează minții norme ideale de judecată Principiul contradicției este dependent de principiul relativității, deoarece acesta din urmă include o premisă generală epistemologică (și metafizică) a cunoașterii Formula principiului contradicției - "L nu poate fi atât B, cât și nu-ъ într-unul) i Essai cf "Nouv mon/) "Personn* cp "OilemmA ii Crit philos t p) "Dern entret *) Eseul - Biblioteca "Runivers" N LEVITOV, și în aceeași relație" * *) Această propoziție presupune consistență a priori în înțelegerea identică a lui A, motiv pentru care predicarea simultană a lui B și a lui non-B nu este de conceput Formula legii are un cu totul alt sens, indicând inadmisibilitatea contradicției în subiect: "unul și același subiect nu poate avea simultan și în aceeași relație o anumită calitate și o altă calitate, ceea ce ar fi pentru gândirea noastră negația de primul, contrazicând-o" *) În această formă, legea contradicției are sens numai dacă este condiționată înțelegerea identică a subiectului și a calității Astfel "un principiu devine un adevărat postulat pe motiv că aplicarea lui depinde de înțelegerea subiectului real") În legea relativității, este dată cea mai generală formă de viziune asupra lumii Ființa devine reală pentru noi prin aplicarea categoriilor de static și dinamic Statice sunt acele categorii în care este dat conceptul de multiplicitate, dar nu și

conceptele de schimbare și timp) Ele formează predominant scheme logice sau funcții reprezentative, în care viața universului nu este încă concepută Aceste categorii includ: calitatea, cantitatea și poziția în spațiu -Calitatea (qualité) este o categorie de conexiune logică a fenomenelor, o sinteză a diferenței (différence) și a genului (genului) - în forma (espece) Procesul logic de determinare calitativă dacă o specificare se face prin abstractizare și generalizare Principiul acestor funcții este că "atributul și subiectul sunt ambii relativ la specie și sunt fixați în reprezentare ca termeni sintetici: este subiectul care este poziționat ca specie cu diferența proprie și în propriul gen" (r)) • Teoria logică a raționamentului deductiv se bazează pe categoria calității, cu formula ei: "un atribut al unui gen sau al unei specii este un atribut al unei specii sau al unui individ" b) Inducție, "acumulare *) "Nouv monada * · ιoo) "Dileme*) Critica de la doctr de Kant *) "Nouv mon " Ann phil " *) cm ï Essai - ") "Nouv luni * Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA de exemple" H, nu poate fi o metodă de gândire logic obligatorie; sensul său este condiționat și metodologic A doua categorie statică este cantitatea sau numărul (quantité, nombre)) Toate reprezentările sunt date în sinteze numerice Posibilitatea acestor sinteze este a priori în sensul că ea precede în mod logic experiența și este necesară ca o condiție a experienței Fenomenele în reprezentare sunt date cât mai multe (plusieurs) - acest lucru este cerut de legea relativității) - dar "mulți" sau "puțini" sunt întotdeauna corelați cu "unu" sau "unu", (un) Prin conceptul de "unul" distingem, prin conceptul de "mai multe" identificăm, prin conceptul de "număr" definim obiectul) Unitatea este un termen abstract care are un sens real în raport doar cu o multiplicitate dată "Unele fenomene complexe sunt unități într-un fenomen mai larg, care este întregul lor (tout); iar aceste unități, ca atare, i e abstractele sunt strict identice; iar acest întreg în raport cu aceste unităţi este un număr abstract") - Categoria numărului este mai des numită de Renouvier legea numărului Această lege este formulată în felul următor: " o anumită sumă dată reală nu poate fi adăugată din numere infinite") "Căci dacă mă gândesc la obiectul dat ca fiind actual, ca compus din părți, atunci este necesar să mă gândesc la aceste părți ca fiind date ca și actuale, apoi consider întregul (cu adevărat) existent Dacă, pe de altă parte, mă gândesc la părți ca la unități, care par a fi adăugate între ele, astfel încât adunarea nu ar putea fi niciodată finalizată, atunci implicit le neg ca date reale, le neg ca actuale, întregul că s-au format, ar nea obiectul însuși, pe care încerc astfel să îl consider în același timp ca fiind dat și ca format din Despre i Essai cf nouv lun - -) Numind a doua categorie statică "cantitate" și "număr" Renouvier a distins totuși strict aceste concepte "Aplicarea numărului la obiecte din alte categorii, considerate părți întregi, dă cantitate" și Essai) Vezi "Nouv monadi ιoí) "Nouv mon/) Eseul - f) Vezi "Personn" Biblioteca "Runivers" N LEVITOV părți care nu sunt date") Reprezentarea oricărui fenomen real în ansamblu este o lege a priori a minții noastre Este posibil să presupunem fenomene non-holistice în abstract, dar ele nu sunt date și nu ne pot fi date în reprezentare, prin urmare, ele nu există pentru noi *) Ochiul vede mii de stele Pentru observația astronomică științifică, acest număr crește semnificativ Dar oricât de mare reprezentăm suma stelelor, se presupune întotdeauna că este o anumită valoare, compusă din anumite unități Considerăm că granulele de nisip ale fundului mării sunt nenumărate, dar, de fapt, chiar și aceste granule de nisip formează un număr finit,

dacă unitatea acestui număr este reală și definită: un grăunte de nisip Ideea unei adunări fără sfârșit, o adunare care nu dă o sumă, este o contradictio in terminis) Conceptul de infinitism este aplicabil numai lucrurilor posibile, dar nu actuale Realizarea nedefinitului dă ideea unei realități infinite Gândul face un salt de la ideea de adăugare incompletă la ideea de adăugare imposibilă Categoria poziției (poziției) sau spațiului (spațiului) pe latura subiectivă este intuiția, contemplarea internă a exteriorului, pe latura obiectivă, sinteza unui punct (punct) și a unui interval în extensie (étendue) Spațiul este infinit, ca virtualitatea și finit, ca forma lucrurilor finite Semnificația obiectivă a spațiului este stabilită în virtutea recunoașterii armoniei dintre funcțiile cognitive și legile vieții reale În spațiu, subiectele externe (terminologia lui Renouvier) primesc formă pentru noi Prin urmare, trebuie definită categoria de poziție ca o funcție reprezentativă a alternativității *) Numai datorită spațiului este posibilă percepția externă a obiectelor, relațiile calitative și cantitative Dacă spațiul "vide intuitiv la formele δ) este nedefinit, ca posibilitate pură, atunci legea continuității matematice poate fi aplicată lucrurilor spațiale doar în abstractizare Este întotdeauna posibil să presupunem "Ann philos " -) i Essai) Dileme *) Dern intra δ) Nouv, monad, Cp" Personn Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA un număr infinit de puncte - limite în intervale, deoarece granița în sine nu conține niciun interval "La fel ca realitatea din lume", îi scrie Renouvier lui Secretan, "nu spațiul este limitat, ci lucrurile date în cadrul relației de extensie sunt finite, numărabile etc " *) De aici rezultă că nu forma a priori în abstractizare face relațiile infinite, ci relațiile finite fac din posibilitatea abstract infinită realitate concret finită Se poate presupune că lumea este infinită în extensie, deoarece ideea de extindere în sine este legată de ideea de infinit și de diviziune continuă, dar lumea este finită în spațiu, așa cum este dată de fapt, cuantificabilă, determinată calitativ, având limite De aceea "continuitatea geometrică este exclusă din actual chiar și ca simplu concept" *) Dar dacă, după viziunea lui Renouvier, numai gândirea este reală, care conține extensia *), iar realitatea ar putea fi concepută chiar și fără o formă spațială, care are un semn ireal: divizibilitate infinită, atunci această formă nu este o "pur reprezentativă" idee" *) , "proiecția imaginației" R), dobândind semnificație obiectivă doar prin credința în dăruirea lumii exterioare?) Categoriile statice definesc lumea ca un sistem de relații cantitativ diferite și calitativ eterogene date în spațiu Cu o asemenea viziune asupra lumii, ființa pare a fi nemișcată Ideea de schimbare, care stă la baza ideii de viață, este introdusă în gândirea filozofică despre lume numai prin utilizarea categoriilor dinamice O caracteristică comună a categoriilor dinamice este data lor în timp) Prin construcția sa internă, această categorie este similară cu spațiul Dacă acesta din urmă în aplicarea sa reală este poziția, sinteza unui punct și a unui interval spațial, atunci timpul în aplicarea sa reală Cit ed R i) Nouv monadă") "Histoire e solution") "Ann philos ") Ibid) Dileme ') vezi Ann phil Nouv lună" USD Biblioteca "Runivers" I LEVITOV schimbarea este durata (durée), sinteza unui instant (instant) și a unui interval de timp sau timp în sensul restrâns al cuvântului *) "Succesiunea este o relație reală, între timp, ca și timpul, o relație este pur și simplu de conceput Ceea ce este reprezentat în ea este limitat de conceptul de instant, care este conceptul de act fenomenal, care se distinge în timp de un alt act fenomenal În acest fel, timpul este determinat între •

două momente, iar această sinteză formează o anumită durată" *) Timpul este intuiția fenomenelor interioare La fel ca intuiția și virtualitatea, timpul este nedefinit și supus legii numerelor abstracte sau multiplicității nedefinite; dar lucrurile în timp, fenomenele cu adevărat date, sunt finite, deoarece tot ceea ce este real și dat efectiv este supus legii numărului, sau determinității finite a sintezelor Timpul are o realitate obiectivă ca condiție pentru viața conștiinței În comparație cu spațiul, timpul are o "realitate mai esențială", adică are sensul formei intuitive a modificărilor calitative ale sinelui Distrugând mental spațiul, nu vom distruge lumea, pentru că sentimentul de alternativitate, categoriile logice și timpul vor rămâne Distrugând timpul mental, vom distruge lumea, deoarece nu va fi nicio condiție pentru nicio reprezentabilitate-conștiință "Timpul, în funcție de "Eu", este în toate categoriile și chiar în orice idee, întrucât nu există conștiință fără timp") Categoria timpului servește ca bază pentru următoarea categorie dinamică a devenirii (devenir) Dacă timpul poate fi simbolizat ca un teatru de spectacole, atunci devenirea va fi piesa lor) Devenirea introduce un motiv complet nou în armonia definițiilor categorice ale lumii, de îndată ce ideea de schimbare intră în ele Aceasta din urmă nu poate fi dedusă analitic din categoria succesiunii, întrucât este întotdeauna admisibil să se asume constanța relațiilor cu diferite momente de timp - În general, devenirea este legea unei varietăți nedefinite sau limitate de forme și intensitate a fenomenelor i Eseu , nouv lun Pers) Ann philos) Ann phil) >Dern enterr ") "Ann phil " Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA NII Un fenomen de devenire nu este doar unul și celălalt, ci unul devenind celălalt, o relație în sinteză cu irelevanță față de dat, fiind în sinteză cu inexistența Fenomenul este afirmat și infirmat în același timp*) Argintul clor devine negru la lumină Clorul negru nu va mai fi clor argintiu, dar este clor argintiu devenit negru Astfel, categoria devenirii conduce la definirea schimbării ca sinteză a raportului și a non-raportului Desigur, prin relație aici nu ar trebui să înțelegem principiul relativității, pentru că într-un astfel de caz legea devenirii ar contrazice premisa generală neocritică Relația devine o altă relație Subliniind mai întâi cuvântul "altul" și apoi cuvântul "relație", vom înțelege sensul asumării principiului devenirii - Vorbind despre un fenomen de devenire sau devenire, noi ne referim la diferența de momente de timp Pentru observația empirică, aceasta devine de fapt: o schimbare a relațiilor în legătură cu o schimbare a momentelor Cu această înțelegere, devenirea trebuie să fie inevitabil infinită, întrucât momentul (momentul) este durată (chiar dacă este minimă), iar orice durată este infinită în teorie, iar devenirea în acest caz ar fi infinită Pentru a evita ideea devenirii fără sfârșit, este necesar să se facă distincția între momentele de timp în care se observă schimbări și momentele în care se fac schimbări Momentele nu pot servi ca echivalente ale instantelor, deoarece acestea din urmă sunt concepute doar ca granițe atemporale în schimbări - Devenirea nu trebuie identificată cu mișcarea Prima, aplicată relațiilor reale, este discontinuă; a doua, ca supusă condiţiilor intuiţiei spaţiale şi temporale, este continuă Prima este sinteza a priori originală; a doua este sinteza mai multor categorii În cele din urmă, devenirea este ideea de experiență interioară și doar proiectând datele acestei experiențe în exterior, noi, pe de o parte, dobândim încredere în aplicarea universală a categoriei devenirii și, pe de altă parte, determinăm natura sintetică și abstractă a mișcării Categorii de

cauzalitate și finalitate, indisolubil legate) I Essai -h Nouv lun iob Ann phil Biblioteca "Runivers" N LEVITOV între ele servesc ca mijloc și motiv pentru schimbare Lumea, definită inițial ca o sinteză a relațiilor, capătă treptat din ce în ce mai multă realitate și în versatilitatea definițiilor categorice își capătă expresia deplină Natura categoriilor este diferită, căci ce este comun, de exemplu, între număr și finalitate? Dar diferența de caracter este o trăsătură specifică a categoriilor, care toate servesc drept legi a priori ale reprezentării și, în același timp, legi reale ale ființei Cauzalitatea (causalité) este sinteza posibilității (puissance) și act (acte) în forță "Relația cauză-efect apare atunci când, într-o serie de fenomene supuse devenirii, două grupuri sunt considerate în așa fel încât dacă primul este mai întâi poziționat în act și al doilea este prezentat în primul în posibilitate, atunci secunda devine actuală" *) Conceptul de forță este relativ, nepermițând realizarea lui sub formă de substanțe metafizice și pseudoștiințifice Nu ar trebui să se vorbească despre cauzalitate tranzitivă unde doar relațiile și actele de gândire sunt date ca limite ale posibilităților Pentru neocritică, critica substanțialității cauzelor, pe de o parte, și fenomenalismul lui Hume, pe de altă parte, are o importanță primordială în determinarea cauzalității Contrar lui Hume, legea este recunoscută: "dacă sunt date anumite relații sau o serie de relații, atunci sunt date alte relații sau o serie de alte relații") Această armonie este legea naturii prin excelență Dacă da, atunci nu numai cauza determină acţiunea, ci într-un anumit sens acţiunea determină cauza) -Există doar faptul dublu al conexiunii armonice a relaţiilor Fără acțiune, cauza este o posibilitate abstractă; fără cauză, acțiunea este fragmente de date empirice sensibile "Forța considerată în conștiință este tipul pe care, indiferent de experiență, o luăm ca model al relației cauzale a tuturor fenomenelor externe legate în devenire" б) Relația voinței cu produsele sale este dată direct, întrucât este exprimată) "Persono*) i Essai - *) Nouv lun í cf "Histoire et solution* Personn) "Dileme*) i Eseul Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA reprezintă relaţia fenomenului-reprezentativ cu el însuşi *) Recunoaștem intuitiv legătura care ne unește ideile și acțiunile Dacă nu am avea această intuiție a voinței, atunci puterea ar rămâne în general un mister pentru noi Astfel, voinţa este "singura bază a nu-i baterii" (tăria)) Principala greșeală a lui Hume a fost în a nega baza genetică a forței sau cauzalității din spatele actului volițional În esență, Hume a repetat scepticismul lui Aenesidemus Acesta din urmă a susținut că este imposibil de înțeles cum acționează corpul asupra corpului; cum acționează corpul asupra necorpului; cum nu-corpul acționează asupra ne-corpului și cum nu-corpul acționează asupra corpului În mod similar, este imposibil de înțeles succesiunea de odihnă și mișcare, relația cauzală și relația dintre activitate și pasivitate) Eroarea scepticilor și a lui Hume a fost observată și corectată de Maine de Biran "Găsim", spune Maine de Biran, "adânc întipărit în noi conceptul de cauze sau forțe, iar acest sentiment nu este altceva decât sentimentul însăși ființei noastre, de care sentimentul activității este inseparabil; căci nu ne putem cunoaşte pe noi înşine ca persoană individuală fără a simţi că suntem cauzele anumitor acţiuni sau mişcări care au loc în lumea organică *) Dar exprimând această poziție, Maine de Biran nu a luat punctul de vedere al relativismului, ci a realizat voința, ca esență cu tendință la efort, și ca corelat a pus voinței o altă ficțiune: rezistența la mișcare) Astfel, din punctul de vedere al neocriticii, există două

tipuri "diferite în natură" b*) de legătură cauzală: pe de o parte, eficacitatea voinței, însoțită de idei și -limitată de condiții externe, și pe de altă parte, regularitatea fizică pur condiționată, armonia și relațiile de ordine Finalitatea (finalité) este o sinteză a stării (état) și a tendințelor ■{tendance) în pasiune (pasiune) Tendința indică o sub-) Eseu) "Personn *) Dileme -) Renouvier: wPersonn *) Ibid ,ΰ́) "Dilemmes* Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" I LEVIT O V stoc de ceva, pentru privare; este un termen de diferență Stare-arata multumit de ceva, primind; este un termen de identificare Pasiunea este starea unei tendințe care tinde spre realizarea unui scop "Scopul este acela pentru care un lucru există; mijlocul este că pentru un lucru sau în mintea unui lucru există " Astfel, scopul este de a determina pasiunea în raport cu starea ulterioară, între timp, ca cauză, determinarea forţei în raport cu fenomenul anterior În mod similar, starea antecedentă este mijlocul, în timp ce acțiunea este actul ulterior "Un mijloc este un fel de acțiune specific unei cauze, care se numește finit" *) Conceptele de scop și mijloace, ca și cauze și efecte, sunt relative și corelative Există numai mijloace pentru scop și scop prin mijloace; aceasta este natura teleologică a ființei - Aplicarea reală a categoriei de finalitate în lume este dincolo de orice îndoială Cauzele/condiționalitatea fenomenelor ulterioare de către cele anterioare sunt adesea de neînțeles Istoria științelor arată în ce măsură conceptul de forță este instabil și schimbător în ele Până acum, nu există nicio modalitate de a prezenta universul ca un sistem bine sudat între ele de forțele naturii O analiză a cauzalității arată că ideea de putere este practic inductivă din datele imediate ale conștiinței proiectate în exterior Dacă, totuși, lumea este privită din punctul de vedere al finalității, se va prezenta o imagine surprinzător de clară și armonioasă Observând adaptabilitatea mijloacelor la scopuri, forțe mecanice inferioare pentru viața organelor, organe pentru organisme, organismele inferioare pentru cele superioare și, în concluzie, totul unindu-se în unitatea scopului - conștiința individuală / - avem o impresie despre lume, ca a unei opere de artă) Finalitatea lumii este aceeași originală și ireductibilă la alte relații regularitate în legătură cu fenomenele, la fel de inerentă naturii intelectului nostru și universală ca toate celelalte categorii Teleologia lumii are astfel o justificare a priori ca lege a reprezentării și prin aceasta și legea ființei Scopurile sunt motoarele vieții, trezind o întreagă lume de pasiuni Chiar și cu mecanică) i Eseu: ·) Ibid ■) Pers - cp eseuri - , - Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA înţelegerea lumii, este necesar să recunoaştem că "această lume mecanică este în general predispusă să meargă spre scopuri şi că cele mai importante dintre creaturile care o locuiesc trăiesc doar pentru a le stabili Nu este sigur? Și a recunoaște acest lucru - nu înseamnă a pune finalitatea la temelie și la începutul (lumii)?" III Cercul elementelor a priori de cunoaștere, care se deschide spre cea mai largă și mai abstractă categorie - relația - se închide în cel mai concret: personalitatea În personalitatea ca focus, toate razele definițiilor categorice ale lumii converg În cine este dată lumea legilor statice și dinamice? Aceasta este întrebarea la care răspunde categoria de personalitate Fără această categorie, în sensul strict al cuvântului, nu ar exista subiect al ființei Fiecare ființă este o reprezentare Categoriile sunt legi a priori ale reprezentării ale cui idei? Lumea este de neînțeles în afara conștiinței dacă tot ceea ce este

reprezentativ este corelativ cu reprezentativ în reprezentare Ca categorie, personalitatea este o sinteză a sinelui (soi) non-sinelui (non soi) în conștiință Sinele este granița, non-sinele este intervalul Primul este "eu", dar înțeles doar nu într-un spirit realist, al doilea este "nu-eu", suma relațiilor de exterior cu "eu" Sinele și non-sinele sunt concepte corelative Luate separat, sinele și nu-sinele sunt abstracțiuni Elementele conștiinței nu sunt altceva decât elemente de reprezentare definite concret "Teza sinelui reproduce aici elementul reprezentativ abstract, iar teza non-sinelui elementul reprezentativ) De aceea categoria de personalitate nu trebuie plasată printre categoriile statice sau dinamice Pentru neocritică, legea personalității are aceeași semnificație pozitivă fundamentală ca și principiul relativității Prima este expresia reală a celei de-a doua Dacă formula principiului relativității: fiecare reprezentare este relativă, atunci formula principiului personalității: fiecare reprezentare este relativă la conștiință) "Critique philosophé t eu) i Essai, p - * Biblioteca "Runivers" și l e în p t despre în b "Ordinea și legătura categoriilor din punct de vedere logic sunt prezentate astfel: există (est) conștiință, în acest scop, o forță prin care calitățile devin în condiții de durată, extindere și număr Copula "este" guvernată de această formulă exprimă teza relației pe care ceilalți termeni o definesc" * *) Dar afirmarea conștiinței ca subiect epistemologic nu face încă posibilă afirmarea cu certitudine a naturii reale a acestui subiect Prin urmare, așa cum sa spus mai înainte, realitatea conștiinței este un postulat al credinței raționale Sub conștiință nu trebuie să se înțeleagă nici un fenomen empiric, care, ca fapt, nu se ridică deasupra tuturor celorlalți, și nu o substanță, așa cum a permis Descartes, Conștiința este o persoană individuală, considerată exclusiv ca o condiție, fără de care gândirea este imposibilă) Въ cogito ergo sum se afirmă darea legii universale şi necesare a conştiinţei Nu există o gândire pură substanțială Conștiința este legea cea mai generală și cea mai esențială pentru înțelegerea ființei și a vieții ei, "condiția condițiilor"') Critica din punct de vedere logic nu poate face nimic dintr-o categorie mai mare din conștiință Dacă această categorie este cea mai generală și cea mai vitală, atunci tot nu rezultă că personalismul poate fi dedus analitic din studiul categoriilor Nu trebuie uitat că problema realității transcende sfera logicii pure, precum și sfera epistemologiei, limitată de postulate logice Având în vedere categoria conștiinței, se poate trage o singură concluzie esențială: conștiința determină percepția realității Forme de ființă - forme de conștiință Fără conștiință, nu ar exista existență pentru noi ' Relația, calitatea, cantitatea, extinderea, timpul, devenirea, cauzalitatea, finalitatea și personalitatea formează suma tuturor elementelor a priori ale cunoașterii, categoriilor rațiunii și legilor universale ale naturii În aceste categorii sunt date toate condițiile pentru conceperea obiectelor Cu toate acestea, luată abstract din materie *) i Essai) "Dileme" *) Ibid Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI GENERALE/PRINCIPII ALE GNOSEOLOGIEI LUI de experimente, categoriile sunt doar un "schelet de idei" *) S-ar părea că, având suma legilor a priori, ne este ușor să dăm o sinteză mondială a fenomenelor, dar o examinare mai atentă va arăta contrariul A defini lumea ca întreg, ca realitate, pentru analiza categorică este o sarcină imposibilă, deoarece "totalitatea fenomenelor, obiectelor experienței posibile depășește experiența posibilă") Există un fel de antinomie în problema unității lumii Ea apare între cerințele experienței bazate pe

categorii, pe de o parte, și ideea noastră despre totalitatea universului, pe de altă parte Experiența nu ne permite să considerăm întreaga lume ca o relație determinată de o altă relație; ca orice altceva, parte dintr-un alt întreg; ca interval limitat în timp; ca specie dintr-un gen cunoscut; ca formarea unui fenomen; ca act de posibilitate; ca stare de tendinţă şi eul non-sinelui În ideea unei lumi întregi este concepută întreaga sumă a ființei Prin urmare, pentru a pune lumea sub orice categorie, este necesar să o definim prin ceva transcendent ei Pe de altă parte, este imposibil să gândești ceva despre lume fără categorii Astfel, din punct de vedere al experienței, lumea este pentru noi nedeterminată ca întreg Ea este nedeterminată în pluralitatea sa, în spațiu, în timp, în natură, în cauză, în devenire, în totalitate și în conștiință În acest caz, această incertitudine poate fi identificată cu infinitul, dacă nu se depășește limitele experienței Se obține un rezultat complet diferit dacă nu se pleacă de la experiența reală, ci de la ideea de totalitate a lumii, deși în conformitate cu categoriile "Din singurul lucru pe care îl considerăm lumea, adică cu fenomenele sinteza lor totală, cu relaţiile şi legile funcţia lor comună, excludem infinitul Ar fi o contradicție ca sinteza să fie și să nu fie definită") Ideea de integralitate duce la ideea de certitudine a lumii Din acest punct de vedere, lumea este un anumit număr, totul; fenomenele lumii sunt o extindere completă finită și o durată definită în interiorul granițelor; diferențele sunt limitate la genul superior și mai mare eu Essai r Ibid r *) în Eseul Biblioteca "Runivers" N L E VIT O V'b personalitatea gâtului; lumea devine, având un început și un sfârșit; el are un motiv care nu este are motive; lumea este suma scopurilor date în suma conștiințelor *) O astfel de antinomie vizibilă apare în încercarea de a oferi o definiție holistică a lumii și de a stabili astfel granițele cunoștințelor noastre Cu toate acestea, o comparație a tezelor opuse arată că persuasivitatea lor epistemologică este diferită Dacă reprezentarea unei lumi finite este incompatibilă cu datele experienței prezente, atunci nu se poate concluziona din aceasta că este contrară experienței în general Ideea unei lumi care este infinită și nedeterminată în totalitatea sa este contrară legii numărului "Teatrul experienței" este conținutul lumii și lumea îl depășește *) Este necesar să alegem între dăruirea experienței cu inducerea infinitului și postulatul logic al unei ființe întregi Singura soluție rațională la aparenta antinomie este afirmația că sinteza lumii este transcendentă experienței limitate efective și că orice știință care se ocupă numai de faptele experienței reale este complet neputincioasă să determine întregul sistem de relații mondiale Acesta este rezultatul criticii universale: lumea, în ansamblu, transcende experiența dată Este imposibil din punct de vedere empiric să creăm un sistem care să construiască lumea dintr-un singur principiu Indiferent de categoria pe care o luați: relație, calitate, număr etc , experiența va postula întotdeauna la nedeterminare, în timp ce legea logică postulează la certitudinea de a fi s) Care este calea de ieșire dintr-o astfel de situație? Într-adevăr, este clar că știința nu poate fi filozofie, atâta timp cât obiectul acesteia din urmă, sinteza generală a fenomenelor, se află în afara sferei competenței științifice Pentru filozofie, este nevoie de un astfel de criteriu, care, pe de o parte, nu ar contrazice legile de bază ale gândirii și categoriile rațiunii și, pe de altă parte, ar oferi cel puțin cunoștințe probabile despre obiectele care sunt transcendente la experiența reală Problema sintezei lumii sau a limitei ființei aparține domeniului metafizicii pure și non-critice *) Ibid) Ibid) Pentru mai multe despre sinteza

generală, vezi Essai, - Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA Tipismul trebuie să creeze o metafizică care să fie de acord cu tezele sale epistemologice Este posibilă o metafizică a neocriticii? Critica generală în sens negativ a ajuns la o concluzie pozitivă A ajuns să recunoască inconsecvența gândirii lumii reale ca un întreg nedeterminat Principiul credinței raționale este criteriul pe baza căruia se poate construi o metafizică a experienței extinse Se știe deja că postulatele esențiale ale acestui principiu sunt tezele realității: conștiința, lumea exterioară, "Eul" altcuiva și armonia cunoașterii și a ființei Credința rațională este prin natura sa astfel încât elemente de persuasivitate logică, psihologică și morală sunt sintetizate în ea Ce principiu va institui credința rațională pentru a explica lumea? Ce premisă stă la baza oricărui raționament și, în același timp, baza psihologiei și eticii? Rezultatele criticii și stabilirea tezelor de realitate oferă deja temei pentru asumarea unui răspuns Doctrina categoriilor a dus la recunoașterea legii celei mai generale și, în același timp, cea mai vie pentru individ Tezele realităţii au ca punct de plecare afirmarea existenţei conştiinţei sau personalităţii Totuși, nu trebuie uitat că pur logic categoria de personalitate nu ar trebui să fie neapărat principiul unei sinteze universale a fenomenelor În "experimentul al I-lea" se dovedește chiar și imposibilitatea unei astfel de sinteze Recunoașterea unui principiu ontologic și metafizic pentru o persoană este un act de credință rațională în legătură cu cerințele morale ale inimii noastre Lucrarea gândirii în această direcție este sintetică Valoarea categoriei de personalitate în cunoaștere, conștiință în psihologie și individualitate în natură, istorie și moralitate duce la inducerea personalismului, la inducție, dacă criteriul fiabilității este considerat o necesitate logică Dar personalitatea dată era deja asumată în analiza reprezentării Dacă ființa este o reprezentare, dacă reprezentarea este o funcție a conștiinței, atunci sub "aspectul personalității, trebuie să ne imaginăm o sinteză rațional universală a fenomenelor și să definim o lume vie reală " Astfel, metafizica personalismului este practic închisă în universal critică Critica nu și-a putut dovedi premisele (the persoană VI-VII Biblioteca "Runivers" N LEVITOV; aşezare-fiinţă), dar ea a dovedit imposibilitatea altor concepte Credința rațională, care proclamă personalismul, trece la problema cunoașterii reale Desigur, acest criteriu nu trebuie să pretindă a fi logic apodictic, ci doar probabil Această probabilitate "se formează nu exclusiv printr-un proces logic sau experimental, ci din acordul funcțiilor umane folosite pentru a judeca un adevăr care nu aparține nici analizei intelectuale pure, nici faptului sensibil real și care, prin natura sa, nu ar putea primi un strict demonstrarea prin intermediul unor principii ferme și general acceptate, nici să se stabilească pe motive care ar putea fi transmise inexorabil de la o conștiință la alta și nici, în cele din urmă, să evite participarea evidentă și schimbătoare a libertății la mișcarea minții, care le cântărește (motivele) " E Credința rațională ghidează alegerea pe care o face individul între diferite soluții la întrebări metafizice Critica universală a punctat doar căile raționale către credință, dar verdictul final este dat de întreaga persoană Ce trebuie, deci, să ia voința personală ca bază a propriei sale afirmații? Cum să dezvolți o viziune asupra esenței ființei în concordanță cu nevoile individului? Dacă transferăm problema din tărâmul abstract în tărâmul conștiinței vii, atunci trebuie să ne întrebăm: ce întrebări trebuie rezolvate pentru ca pentru noi, indivizii, lumea să primească o unitate sintetică? Istoria

filozofiei oferă numeroase experimente în rezolvarea problemelor, sarcina individului se reduce la a discuta aceste experiențe, la a alege dintre ele sau a le opune pe toate cu o nouă rezoluție și, în final, la crearea unei definiții referitoare la acest sau acel subiect Astfel, întrebările metafizicii pure stau înaintea judecății personalității Condițiile propoziției ar trebui să fie: acordul cu legile de bază ale gândirii: contradicțiile treimii excluse, relativitatea și numărul, respectarea unei analize categorice pentru conceperea obiectelor și, în sfârșit, valoarea lor morală Definiția se face prin metoda dilemelor În vorbirea obișnuită, o dilemă este o alegere între două judecăți contradictorii Dilema filozofică se referă Essai, ' Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA două poziții, a căror alegere determină natura perspectivei și a activității Aceste dileme sunt inevitabile, întrucât nu există un astfel de criteriu de adevăr care să le depășească, deoarece principiul contradicției în raport cu subiectul metafizic nu are un sens universal obligatoriu și este interpretat arbitrar Metoda dilemelor face posibilă, în al doilea rând, reducerea tuturor problemelor metafizice la câteva întrebări de bază, în al doilea rând, prezentarea rezoluției fiecărei întrebări sub forma a două propoziții care se exclud reciproc și, în al treilea rând, reducerea tuturor dilemelor la una, alegerea din care este făcută de conștiința individuală Rezultatele unei astfel de investigații sunt exprimate în următoarele dileme *) Prima dilema Condițional - Necondiționat teză "Seria universală de fenomene, condiționate unele de altele, este limitată de prima ființă, relativă la această lume fenomenală și de înțeles pentru noi, adică relaţii determinate, care sunt formele sau legile cunoaşterii noastre Antiteză "Seria universală de fenomene, condiționate unele de altele, este limitată de a fi în sine, necondiționată și necesară fără relații interne sau externe care să facă natura sa determinabilă pentru înțelegere și astfel accesibilă înțelegerii noastre" *) Rezolvarea acestei dileme depinde de recunoașterea sau nerecunoașterea principiului relativității Relativismul se opune oricărui fel de absolutism A doua dilemă Legea sau substanța fenomenelor teză "Substanța în sensul filosofic al termenului este subiectul logic al calităților relațiilor definite, sau esențială pentru conceptul acestui subiect, sau atunci când ea (calitatea) îi poate fi atribuită în lumea gândirii sau în lume de experiență " "Substanța este o ființă în sine și ca "în sine", indefinibilă, de neînțeles, care servește (est) drept loc *) O enumerare precisă (cu unele abrevieri) a dilemelor după Renouvier pare necesară având în vedere importanța lor extremă pentru înțelegerea personalismului) "Dilemmi Biblioteca "Runivers" C N LEVITOV calitatea şi termenul general al relaţiilor referitoare la clase sau grupuri de fenomene legate între ele Substanța, vorbind în general, este aceeași cu Necondiționatul, la care atunci se referă toate atributele și toate modurile ființelor posibile Dilema este în sfera categoriilor de calitate Nomismul fenomenologic se opune "realismului panteist" A treia dilemă Finit-Infinit teză "Fiecare adaos real de diferite părți reale formează un întreg definit, care este un număr complet al acestor părți constitutive, considerate ca unități " Prin urmare: a) lumea are un început în timp, b) lumea ca întreg are o extensie finită și c) elementele lumii sunt un întreg finit Antiteză "Sunt unele specifice cantități, ale căror părți reale și cu adevărat diferite nu constituie un număr întreg și -definit) A patra dilemă Libertatea este determinism teză "Există fenomene care nu sunt în întregime sau în

toate privințele determinate de antecedentele și circumstanțele lor; există cauze care nu sunt ele însele simple efecte ale unor cauze antecedente (interne sau externe agentului), ci - sau acte deliberate de alegere între posibile determinări contradictorii sau variații arbitrare ale celor elementare automate funcțiile telefonului Aceste acte voliționale sunt acte libere, iar aceste variații într-o cauză imediată necauzată sunt posibile determinări accidentale (accidentele), nesemnificative în sfera relațiilor (pe lângă cele permanente) ale forțelor naturale organice sau anorganice Antiteză · "Fiecare fenomen este determinat în întregime de faptul • dat al antecedentelor sale și al circumstanțelor sale; el Mzyl este predeterminat în orice moment, urmând ordinea regresivă a următorului faţă de precedentul, care era "în aceeaşi stare în raport cu la propriile lor antecedente Toate părțile lumii și toate evenimentele formează un tot solidar în spațiu și timp; Pot fi *) Ibid - a) Ibid - Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA Õ în el în fiecare clipă și pretutindeni doar ceea ce a fost și ultimul fundament al universului, oricare ar fi el, cauza absolută care îmbrățișează și predetermina orice fenomen actual și îl face o astfel de ființă, ca și cum ar fi acțiunea sa particulară, apărând în (cunoscut) moment") Alegerea în această dilemă este inevitabilă pentru personalism cu principiul său de credință rațională Cunoașterea depinde de credință, iar credința de voință Rezolvarea problemei liberului arbitru oferă o oportunitate de a justifica sau respinge credința rațională Dacă primele trei dileme ar trebui numite teoretice, deoarece ele provin din date epistemologice, atunci a patra și următoarele dileme ar trebui numite teoretic-practice, deoarece interesul lor teoretic este adâncit de importanța morală alegere A cincea dilemă Personalitatea - Lucru teză "Fiecare idee este o reprezentare și fiecare reprezentare este un fapt al conștiinței, clar sau obscur, în funcție de ceea ce ar putea fi pentru subiect relația sa cu obiectul pentru care este dovadă și care stabilește conștiința însăși în fiecare mod particular de gândire Considerată în general sau ca lege, conștiința este principiul cunoașterii și principiul ființei, atât cunoscută, cât și cunoaștere Prin urmare: lumea este totalitatea conștiințelor; prima cauză este Dumnezeu, persoana cea mai perfectă Antiteză, s Nu lumea este o chestiune de personalitate, ci conștiința și personalitatea sunt produse ale lumii Lumea este Lucrul în sine, Ființa universală, natura necesară sau Substanța, îmbrățișând toate relațiile fără conștiință și fără voință, în ansamblu, dar dând naștere la obiecte în indivizi trecători (tranzitorii), fie ca urmare a trăsăturilor sale sau ca produse ale evoluţiei sale Trebuie să alegeți între idealismul conștiinței și realismul obiectelor materiale sensibile La fel de obligatorie este alegerea între teism și ateism "Fie Dumnezeu, fie Lucru fără Dumnezeu; fie om, fie ființe complet neajutorate, dintre care niciuna nu ajunge la ideea totală și perfectă a omului Dumnezeu sau nu Dumnezeu, Om sau *) Ibid - ·'' Ibid ' ' Biblioteca "Runivers" N LEVITOV nu un om? *) Ultima dilemă este alegerea între o justificare religioasă pentru întemeierea lumii și o negare a necesității unei astfel de justificări) Deși tezele sau antitezele dilemelor nu sunt legate analitic, este totuși posibil să se reprezinte două sisteme destul de complete din ele Pentru a face acest lucru, una dintre dileme ar trebui pusă la bază și din punctul de vedere al acestei dileme ar trebui luate în considerare toate celelalte Dacă avem în vedere metafizica pură, atunci o astfel de dilemă cardinală va fi dilema: libertatea sau determinismul Să luăm în considerare mai întâi relația

de antiteze Determinismul este legat logic de finitismul spațial, temporal, cauzal etc De la ideile de multiplicitate infinită "prin intermediul conceptului realist de substanță") se face o tranziție la ideea unității universale universale Fenomenele nesfârșite ale lumii devin produse, moduri sau etape în evoluția unei singure substanțe Principiul acestei substanțe este Necondiționatul În ea toate modurile sau condițiile de a fi își găsesc definiția Necalificatul însuși stă în afara tuturor relațiilor Este "x" așa cum se spune în agnosticism Spencer Neînțelesul este sursa a tot ceea ce este înțeles Dacă evenimentele lumii reprezintă o serie continuă de cauze și efecte, dacă această serie este nesfârșită, dacă lumea își primește unitatea și definiția doar în Substanța Necondiționată, atunci nu există loc pentru personalitate ca principiu independent de cunoaștere și fiind În astfel de sisteme, persoana este doar o verigă în lanțul de moduri sau manifestări ale substanței Însuși conceptul unei activități individuale raționale și care se autodetermina liber este contrar determinismului și tuturor consecințelor sale metafizice ' Tezele de dileme se bazează pe recunoașterea liberului arbitru ca parte reală a personalității Ideea de posibilitate presupune existența unor presupoziții multiple și opuse Ibidem ') Въ "Clasificare Esquisse-d'une* ca și dileme se opun: lucrul, infinitul, evoluția, necesitatea, fericirea și dovezile, pe de o parte, și ideea, finitul, creația, libertatea, datoria și credința, pe de o parte cealaltă parte "Dileme*, Biblioteca "Runivers" CHARLES RENOUVIER SI PRINCIPIILE GENERALE ALE GNOSEOLOGIEI SA de poziții, dintre care doar una este realizată printr-un act conștient al individului Prin urmare, din punct de vedere personalist, conexiunea fenomenelor este relativă la individ Din aceasta trebuie să recunoaștem discontinuitatea lumii Lumea este finită, atât ca întreg, cât și în elementele sale Conține suma personalităților una față de cealaltă O astfel de prevedere elimină substanțializarea unei legi sau a unui fapt separat al lumii; ideea de necondiționat este, de asemenea, eliminată ca concept pur negativ Cine poate afirma libertatea sau necesitatea, în afară de libertatea însăși? O analiză pur logică a cunoașterii ar putea fi doar o propedeutică a unui sistem de metafizică care are doar sensul unui motiv de determinare Pe de altă parte, postulatele morale ne cer să vorbim despre obiecte care sunt transcendente experienței reale "Astfel, de la libertate trebuie să ne așteptăm la afirmarea primelor principii" *) Libertatea nu este doar un principiu de moralitate, ci și un factor de convingere Personalismul este filosofia libertății) O critică universală cu teza sa: ființa-reprezentările și formele lor a priori ar fi foarte dogmatice dacă nu ar fi completate de metafizica personalismului Acesta din urmă, însă, ar fi imposibil dacă principiul său de bază: credința rațională în obiectele transcendente lumii actuale, nu și-ar găsi justificarea în actul libertății N Levitov dileme a) Vezi G Séaüles '?, La philosophie de Ch Renouvier Paris Alcan p , Biblioteca "Runivers" Subconștientul și patologia lui În diferitele reacții motrice de răspuns ale unei persoane la iritațiile externe și la propriile sale experiențe, două categorii dintre ele sunt puternic separate, reprezentative fără îndoială pentru opinii foarte diferite asupra esenței activității noastre mentale Acestea sunt, în primul rând, conștiente și mișcări, acțiuni și fapte care pot fi motivate; în al doilea rând, alături de aceasta există o mulțime de acte motorii de complexitate variabilă, care au loc în plus față de conștiință și se reduc la răspunsuri reflexe, despre care s-ar putea să știm sau nu Dar această subdiviziune schematică nu epuizează toată complexitatea mecanismului activității neuropsihice umane iem percepută de noi

inegale în raport cu diferite obiecte care ajung la conștiință S-ar putea ca o parte relativ nesemnificativă din ceea ce pătrunde la un moment dat în câmpul conștiinței să fie percepută de noi cel mai clar și viu, în timp ce restul rămâne în sfera celei mai mici iluminări de către conștiință; iar ceea ce a fost surprins doar de marginea sau periferia conștiinței este adesea dincolo de atingerea reproducerii în sfera celui mai puternic iluminat câmp al conștiinței Dar se ridică o întrebare destul de firească: ceea ce numim câmpul conștiinței are granițe ascuțite și contururi ascuțite sau se contopește treptat cu ceva, unde pătrund și influențele exterioare, fără a lăsa urme, chiar și slabe, în sfera conștiinței? ? Si aici Biblioteca "Runivers" SUBCONSTIENTUL SI PATOLOGIA SA $ deja ne apropiem cel mai mult de ceea ce se referă la zonele subconștientului Acolo unde cele mai slabe semne ale conștiinței au dispărut, stimulii externi pătrund totuși în mecanismul nostru neuropsihic, dar aici, în subconștient, acești stimuli externi nu sunt într-o stare haotică, nu formează un depozit simplu și dezordonat de energie percepută prin simțuri și care actioneaza asupra sistemului nervos Aici, pe lângă activitatea conștiinței, afectează și coordonarea!* puterea de combinare a ceva, manifestându-se alături de conștiință Conștientul nostru * "Eu", străduindu-se să domine cu ajutorul rațiunii asupra tuturor actelor neuropsihice, nu este înclinat să recunoască imediat activitatea care se desfășoară lângă el și în apropierea lui și aparține zonei subconștientului Se poate spune chiar că eul conștient este aici într-o oarecare măsură într-o stare de iluzie, pentru că nu ne este atât de ușor să ne împăcăm cu faptul că acțiunile noastre conștiente și voluntare sunt foarte, foarte des influențate de ceva care este deloc usor sau deloc captat de constiinta Ni se poate obiecta că, deoarece acest lucru este inaccesibil conștiinței, atunci acest lucru evaziv, poate, nu există deloc și nu merită nici studiu, nici dorința de a-l cunoaște Organele perceptive ale simțului au o influență incomparabil mai mare asupra sistemului nostru nervos decât s-ar putea presupune de la prima dată De exemplu, dacă doar anumite intervale de unde eterice ajung la conștiință prin organul vederii, atunci în niciun caz nu putem afirma, în opinia noastră, că, cel puțin, se află în apropierea limitelor a ceea ce percepem, ci de cealaltă parte a acestora , nu apar fluctuații ale eterului ajungând la sistemul nervos Același lucru se poate spune despre vibrațiile aerului care dau senzații auditive: este destul de probabil ca efectul asupra sistemului nostru nervos prin organul auzului să fie mult mai extins și să nu se limiteze la o anumită frecvență a vibrațiilor aerului Putem extinde aceeași interpretare la alte organe de simț, unde ceea ce este observat de conștiință face parte din efectul care ajunge la sistemul nostru nervos prin organele de simț Aceasta va fi o parte a materialului care hrănește subconștientul Mai departe, este cufundat în ea, este sistematizat în ea Biblioteca "Runivers" S SUKHANOV pe lângă participarea conștiinței și masa nesfârșită a ceea ce a trecut prin introduceți o altă considerație: dovezi din experiența altor persoane Întrucât nu putem fi convinși nici din rațiune, nici din propria noastră experiență de ceea ce a fost experiența altei persoane, trebuie să ne bazăm pe mărturia lui Concluzionăm apoi astfel: ceea ce a trăit omul este adevărat; cutare sau cutare persoană a experimentat cutare sau cutare, de aceea trebuie să fie adevărat Prima propoziție este irefutabil certă, deoarece experiența nu poate înșela Dar cum putem fi convinși de a doua propoziție? Doar datorită mărturiei celui care a avut această experiență și, prin urmare, îl numim martor" Meyer

distinge "credința istorică", extinzându-se doar la lucrurile reale despre care vorbește istoria, de credință, religioasă, deși el vede ceva și în comune între ei Dar mai departe, în loc să supună analizei însăși sursa credinței istorice și, în special, să constate caracterul sui generis al experienței istorice și al obiectului ei, el se concentrează asupra chestiunii psihologice a veridicității martorului și lasă întrebarea, astfel , in aceeasi stare in care l-a gasit Pe de o parte, nevoia percepută de Meyer pentru o "nouă" logică este ascunsă de estetică, iar pe de altă parte, de psihologie Greșeala lui Wolff, de a identifica individul cu sensibilul dat, duce la o nouă problemă ascunsă aici Meyer însuși admite că constrângerea logică la cutare sau cutare metodologie științifică constă în însuși subiectul științei, că metoda științei trebuie, prin urmare, să fie la fel de diversă pe cât sunt diverse tipurile de cunoaștere și, totuși, se dovedește că există doar două astfel de metodologii tipuri *): estetice și raționale Apoi se dovedește că acestea sunt metode doar ale "adevărurilor dogmatice", în timp ce adevărurile istorice, în virtutea naturii lor specifice, necesită o metodă specială Deoarece acestea sunt esența-adevăruri despre evenimente, lucruri reale și schimbări din această lume, regula lor este "ușor de găsit": "adevărurile istorice ar trebui gândite în ordinea exactă în care obiectele lor sunt ordonate în lume în timp sau loc " În consecință, avem două metode: cronologică și geografică) Ib , §) Ib , b Biblioteca "Runivers" G Sh □ E T b Într-adevăr, această stabilire "uşoară" a metodelor se termină în Meyer cu o judecată foarte responsabilă: întrucât evenimentele lumii sunt legate între ele, întrucât una este întotdeauna cauza celeilalte sau un motiv pentru aceasta, este adesea, de asemenea, posibil, cu adevăruri istorice, să se folosească metoda rațională, deducând unul un eveniment din altul" *) Pentru a insista asupra acestui lucru, pentru a dezvălui aceste gânduri, pentru a arăta specificul explicației istorice - pentru aceasta, Meyer nu a avut, evident, curajul, independența sau inițiativa În ansamblu, așadar, ca și în Wolff, găsim o bază pregătită pentru lucru, dar nu vedem implementarea ei, ci doar indicii, cel mult atacuri Ceva împinge gândul într-o nouă direcție, dar el însuși este orb față de el Este foarte posibil ca şcoala matematică ca pregătire pentru filosofie, moştenită de la gânditorii secolului al XVII-lea, şi orientarea insuficient liberă în istorie ca ştiinţă, ne-au împiedicat să vedem originalitatea acesteia din urmă În orice caz, vedem că chiar prima încercare de abordare a logicii cunoașterii istorice, din partea istoriei însăși sau din partea științelor folosind metoda istorică, ne determină să punem o nouă problemă în lumina unei clare conștientizarea specificului său Concluzia negativă la care am ajuns pe baza studiului raționalismului lui Wolff, că raționalismul nu interferează cu crearea logicii metodei istorice, capătă un sens pozitiv de îndată ce găsim un exemplu de implementare a acestei metode sarcină Acest exemplu ne este dat de Chladni, care chiar în timpul vieții lui Wolf a publicat o carte dedicată problemei noastre, care a făcut o critică a rațiunii istorice * * * * * *) cu mult înaintea criticii rațiunii pure Cartea în cauză se numește: Allgemeine 'Geschichtswisseiischafti worinnen der Grund zu einer neuen Einsicht in allen Arten der Gelehrheit geleget wird Lpz), și a prezentat *) S - Ca și Wolff Meyer, introduce întrebările istoricului în "logica sa (§ ff-)" dar Pentru logica însăși, aceasta este la fel de inutilă pe cât este inutilă psihologia "martorului") Așa își definește Dilthey sarcina logicii cunoașterii istorice niya Vezi Dedicația sa la cartea Einleitung in die Geisteswissenschaften Lpz V I s) Următorul rezumat îl voi lua din Enciclopädie Allgemeine ■der

Wissenschaften und Küñste v Ersch u Gruber Lpz , lohann Martin Chladen, Chladenius, de fapt Chladny Bunicul său Georg Chladni (născut în Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE este prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice Întrebările de logică, teoria subiectului, teoria cunoașterii și istoricii pe care îi disecăm nu apar în Chladenius cu suficientă distincție de diviziune, dar este esențial ca el să vadă semnificația fiecărui grup de întrebări și o încercare este făcut să le dea răspunsuri În carte se poate observa o idee deosebită în ceea ce privește prezentarea, în care cele mai importante întrebări ies de la sine Acesta este, ca să spunem așa, un curs "natural" în însuși procesul cunoașterii și al procesării sale științifice Dintr-o consideraţie a cunoaşterii istorice în general (Capitolul I), autorul trece la o analiză a "obiectului" (Capitolul II-IV); urmează luarea în considerare a evenimentelor istorice, pe măsură ce acestea cad în mintea "martorilor", transmițători și distribuitori ai poveștii (cap V-VII); apoi urmează prelucrarea logică a materialului și punerea lui în ordine în scopul explicației (cap VIII); în sfârșit, întrebările de fiabilitate și probabilitatea sursei (cap IX-X), întrebarea mai specifică a istoriei antice (cap XI) și problema previziunii (cap XII) Cel mai mare interes logic este, fără îndoială, Capitolul VIII, dar în conformitate cu explicația teoretică făcută mai sus, ne vom opri succesiv mai întâi asupra unor chestiuni de teoria cunoașterii și teoria subiectului, pentru a trece apoi doar la problema principală pt S U A · orașul Trencin din Ungaria), a fost predicator la Kremnica În , pentru că a mărturisit doctrina evanghelică, a fost persecutat și a fugit la Görlitz; a fost predicator în Gauswalden din și a murit în Fiul său Martin, care s-a născut la Kremnica la octombrie , a fugit împreună cu tatăl său la Görlitz; a studiat teologia la Wittenberg, a fost predicator și din profesor de teologie la Wittenberg; a murit la septembrie , lăsând trei fii, Justus Georg, Johann Martin și Ernst Martin (tatăl lui Ernst Florence Friedrich, f , celebru fizician) I M s-a născut la aprilie la Wittenberg, unde a studiat teologia, absolvind cursul în , după care până în a predat antichitățile creștine la Leipzig În , s-a mutat ca director adjunct și arheolog pedagogic la Coburg Din a fost profesor de teologie la Erlangen, unde a murit la septembrie Conform enciclopediei: "Es war ein beliebter Lehrer, gründlicher Gottesgelehrter, Philo-îsoph, Kenner der Alten ùnd der Geschichte Beweise Davon Enthalten Seine Schriften "Compoziția sa (marginea numeroaselor articole): Logica Practica, Lipsiae Logica Sacra, Coburgi Nova Philosophia Definitiva, Lipsiae O Puscula Academica Varii Generis, Ib , Gechtsgemesesineschaft All ; Ib , Wõchentliche biblische Untersuchungen Eri Theologischer Nachforscher, ib , Biblioteca "Runivers" sh ne t ъ Spre deosebire de Meyer, care a atribuit cunoștințele istorice esteticii, Chladenius apără cu fermitate opinia că "știința cunoașterii istorice" face parte din logică Deoarece înțelegerea noastră se ocupă adesea de cunoașterea istorică sub diferite denumiri, aceasta trebuie să fie ghidată de anumite reguli, la fel ca în alte acțiuni repetitive Aceste reguli, așa cum sa întâmplat deja cu regulile cunoașterii generale, pot fi clarificate și deduse unele de altele, pot, prin urmare, să constituie o știință Deoarece tot ceea ce mintea noastră trebuie să observe atunci când cunoaște adevărul aparține logicii, atunci regulile cunoașterii istorice fac parte din logică, poate că era imposibil conform stării filosofiei antice) Totuşi, extinderea logicii prin introducerea în ea a studiului cunoaşterii istorice nu înseamnă schimbarea acesteia Dimpotrivă, regulile cunoașterii istorice ar trebui să se bazeze pe conceptele și

prevederile logicii generale, fără de care atât cunoașterea istorică în sine, cât și chiar observarea sensibilă a schimbărilor, evenimentelor și istoriei în curs sunt imposibile Curios este modul în care Chladenius a ajuns la ideea unei astfel de extinderi a logicii El însuși vorbește despre asta în prefața cărții sale: acesta este o modalitate de a conecta ambele căi de mai sus pe care le-am indicat, pe de o parte, aceasta este o aprofundare și o clarificare a problemei care a apărut deja despre individ și experiență , iar pe de altă parte, aceasta este o cale directă de la istoria științei la logica și filozofia ei, i e aceasta este exact abordarea pe care nici Wolf însuși, nici Meyer n-au avut-o Deja la Wittenberg, citind prelegerile sale despre filozofie, și mai ales despre logică, Chladenius atrage atenția asupra *) Allgem Gw C I, § ; S În Nova Philosophia definitiva, Chladenius, ca unul dintre motivele pentru care adevărurile istorice nu au fost dezvoltate în filozofie până acum, indică absența oricărei cunoștințe psihologice semnificative înainte de Wolff (R) *) S Chladenius arată (Ib , §) pe Leibniz ca fiind cel care ajunsese deja la ideea acestei noi logici, aplicând ideile dreptului natural la dreptul civil și de stat și extinzând conceptul de redevențe dincolo de limitele predării limitate a vechii logici Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice că, deși logica își exprimă propozițiile într-o formă complet generală, ea are totuși ca obiect nu atât adevărul în abstractitatea sa completă, ci un singur (principal) fel de adevăr Deci, de exemplu, în doctrina conceptelor, vorbim despre ceea ce poate avea o semnificație pentru toate conceptele, dar se înțeleg concepte mai generale decât conceptele lor opuse, individuale; la fel, doctrina definirii privește numai concepte generice si specifice Din această cauză, și în general, cunoașterii istorice au fost fie acordate puțină atenție, fie chiar ignorate complet Dorința lui Chladenius de a prezenta hermeneutica filozofic și sistematic se confruntă cu aceeași problemă Hladenius a pornit de la împărțirea cărților, în general acceptată atunci, în dogmatice și istorice, dar în timp ce logica examinează și furnizează totul până la cel mai mic detaliu în prima, tace despre a doua; autorul a trebuit să înceapă cu o dezvoltare independentă a subiectului *) În cele din urmă, studiile menite să studieze însuși subiectul cunoașterii istorice îl conduc direct pe Chladenius la ideea unei noi logici; și anume studiile sale în antichități bisericești și teologie *) la Leipzig, precum și studiile sale în literatură și retorică la Coburg Cu toate acestea, pe lângă acestea, ca să spunem așa, motive practice *) Dilthey subliniază legătura strânsă dintre dezvoltarea hermeneuticii și metodologia istorică Mai mult, din lucrările sale reiese că dezvoltarea hermeneuticii în timpurile moderne, în măsura în care are semnificație pentru istorie, nu se datorează atât studiilor filologice ale antichității clasice cât teologiei (În acest sens, Cold este o ilustrare interesantă a gândirii lui Dilthey) Vezi Dilthey, Die Entstehung der Hermeneutik Tubinga , (Ans den "Philosoph Abhaiid ungen* Chr Sigwart gewidmet) și articolele sale sub titlul general: Das natürliche System der Geisteswissen-schaften im XVII Jahrhundert (Arhiv f Geschichte d Philosophie ,) În al doilea articol (VI B ï HS) Dilthey scrie: "Denn man kapp sagen, dass für die moderne Grundlegung der Geisteswissenschaíten gerade in der Hermeneutik ein Ausgangspunkt vom hõchsten Werthe gegeben ist A) Chladenius exprimă ideea că "cea mai mare parte a învăţăturii sfinte este un fel de cunoaştere istorică* Pentru o discuție specială despre cunoștințele istorice ale lui Chladenius despre teologie, vezi Logica sacra sive introductio in

theologiam systematicam Coburgi MDCCXLV, unde, de altfel, primele paragrafe ale primului capitol al eseului sunt deja date aproape literal (R -) Biblioteca "Runivers" G SHLET vov Chladenius are considerații pur teoretice care îl determină să studieze logica științei istorice În prim plan aici este necesar să se pună dorința lui de depășire, scepticismul, care la vremea lui era atât de comun în raport cu adevărurile istorice Noua doctrină a probabilității, a spus el, ar cauza prejudicii ireparabile certitudinii dacă va continua să se răspândească în direcția deja dezvăluită Faptul este că probabilitatea este doar un fel de neîncredere, iar acolo unde ne putem baza doar pe probabilitate, chiar și pe cea mai mare, există totuși nesiguranță Prin urmare, Chladenius consideră că sarcina lui este de a fundamenta cunoștințele istorice, ca și alte tipuri de cunoștințe, pe "idei rezonabile" despre probabil și de a le proteja de abuzul periculos al acestuia Întrucât, potrivit lui, el a constatat că scepticismul în istorie își va hrana în principal din faptul că cunoașterea istorică nu are principii fundamentale, nici măcar reguli definite, în plus, chiar și prevederile sale de bază sunt complet neclare, atunci el și a ajuns la ideea de a ieși în modul cel mai hotărât împotriva scepticismului istoric printr-o elucidare completă a cunoștințelor istorice*) Răspândirea îndoielii cu privire la Sfintele Scripturi, bazată, printre altele, pe scepticismul istoric, este un alt motiv care îl determină pe Chladenius să îndeplinească sarcina propusă Tot ceea ce lipsea era un motiv extern, concluzionează Chladenius, de a lua condeiul "și de a pune cu adevărat în practică acest nou sistem științific" (dieses, nene Lehrgebäude) O astfel de ocazie pentru el a fost numirea sa la "noua academie" - Universitatea Erlangen *) Definiția lui Chladenius a ceea ce este sigur include ideea de logică și a ceea ce este probabil, îndoială și scepticism (cap IX și X, cf p de mai jos) Prin urmare, poate, în sensul formal, precis al cuvântului, noua logică a lui Chladenius nu este "logica probabilității " În esență, oricât de extremă ar fi poziția Chladenius, dacă vorbim despre logica experienței, a autorității , etc , avem de-a face tocmai cu "logica probabilității", cel puțin formal au vorbit despre "fiabilitatea" acestei experiențe, mărturii etc Cu toate acestea, formularea întrebării de către Chladenius este clară: "Und die historische Wahrsdwinichkeit wird vollends niemahls eine vernunfftmässige G estait bekoni-men, wenn man sie nicht aus einer allgemeinen Betrachtung der historischen Erkentniss S " (A herll S) Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice f> Cât de conștiincios a fost Chladenius cu privire la sarcina sa este evident din considerațiile sale despre plan și cantitatea de muncă pe care a întreprins-o Este dificil, notează el, să faci o muncă acolo unde trebuie să fii inovator *) și mai ușor acolo unde există fie o schiță dezvoltată a unei științe, fie părți dezvoltate Și ezită dacă preferă să ia în considerare problema dintr-o latură specială, în aplicarea teologiei, sau să dea o învățătură generală care să acopere toate părțile științei în care se desfășoară cunoașterea istorică În cele din urmă, el înclină spre ultimul gând, ca având avantajele sale Întregul tărâm al adevărurilor este împărțit în două părți: adevăruri generale și adevăruri istorice Primele sunt asigurate în logică de cele mai bune reguli; nu merită oare adevărurile istorice, care ocupă un loc atât de important în predarea universitară, același drept de a fi exprimate în reguli? Și nu vor întări și nu vor facilita aceste reguli știința în același mod, deși într-un mod nou? La rândul său, el este absolut convins de acest lucru, iar această convingere, în opinia sa, justifică

de ce a preferat să dea o schiță generală a noii științe Hladenius își propune cea mai nobilă sarcină a teoriei cunoașterii: să protejeze cunoașterea istorică de acele îndoieli care pot fi îndreptate împotriva puterilor și abilităților subiectului cunoscător în acest domeniu Capitolul IX al lucrării sale este consacrat problemei fiabilității istoriei sau a cunoștințelor istorice Conceptul de autenticitate istorică este un tip special al conceptului de autenticitate în general Acest concept nu este o invenție a filozofilor, dimpotrivă, deoarece este împrumutat din uzul comun, definiția sa nu poate fi arbitrară În viața de zi cu zi avem de-a face cu patru feluri de adevăr: d) cu ceea ce toată lumea a simțit, a văzut, a simțit etc ;) cu acele adevăruri generale care se numesc experiențe}) cu adevăruri individuale și astfel de experiențe pe care alții le raportează;) într-o foarte mică măsură cu adevăruri generale în sens propriu, cu excepția relațiilor de numere și măsuri Cât despre concluziile care se trag din altele deja cunoscute i) În Dedicarea cărții sale, Chladenius numește și cercetarea sa "știință nouă" (die nene Wissenschafft); aceeași expresie este repetată în Prefață Biblioteca "Runivers" G SHLET concepte generale, atunci în viața de zi cu zi nu mergem mai departe decât concluziile imediate, sau cel mult corolarele care decurg din concluziile imediate, astfel încât acolo unde sunt munți trebuie să fie văi Adevărurile generale profunde, care în logică sunt numite teoreme, de obicei nu sunt abordate în viața de zi cu zi Dacă acum ne punem întrebarea cum și unde este folosit cuvântul certitudine în viața de zi cu zi, atunci se dovedește că i) numim sigură orice cunoaștere dobândită prin simțurile sau senzațiile noastre;) atribuim și fiabilitatea foarte multor experimente, nu tuturor, doar pentru că multe experimente se obțin doar pe baza câtorva, uneori chiar a unui singur exemplu;) considerăm ca fiind de încredere astfel de lucruri pe care le învățăm din mesajul și poveștile altor oameni, de exemplu, despre moartea rudelor;) considerăm că experimentele altora sunt false, dacă cazurile individuale pe care se bazează aceste experimente nu ni se par lipsite de încredere, de exemplu, pe baza faptului că unii călători au văzut pești zburători, admitem că peștii zburători există · Astfel, din faptul că în viața obișnuită nu are nimic de-a face cu adevărurile generale și că certitudinea deplină este atribuită senzațiilor și, în mare măsură, rapoartelor și experiențelor, rezultă că, în modul obișnuit de a gândi, certitudinea este considerată în principal ca o proprietate istorică a adevărurilor Asta credeau filozofii Scepticii au văzut dificultăți doar în cunoașterea adevărurilor generale și nici măcar pironismul nu sa extins dincolo de problema cunoașterii fizice a lucrurilor din afara noastră și în ele însele, în timp ce istoria, în ceea ce privește certitudinea, a rămas fără atac Dar de ceva vreme această atitudine a filozofilor s-a schimbat dramatic Acum certitudinea este atribuită tocmai acelor științe în care anticilor nu era clară, iar cunoașterea istorică, cel puțin în măsura în care ap se bazează pe rapoarte și dovezi, li se refuză certitudinea și este atribuită doar probabilității Motivul unei astfel de concluzii este o evaluare incorectă, prea restrânsă a mijloacelor prin care stabilim certitudinea Și sursa acestei îngustime este Khladenius, Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE , la rândul său, se reduce la îngustare, limitând sarcinile logicii la studiul numai a adevărurilor generale S-a stabilit în logică, de regulă, că adevărurile generale sunt considerate sigure dacă au fost dovedite în mod demonstrativ Întrucât până acum, în logică, cunoașterea istorică nu a fost luată în considerare, iar cunoașterea adevărurilor generale a fost adesea

confundată cu cunoașterea în general, am trecut imperceptibil la afirmația că adevărurile care pretind a fi sigure trebuie demonstrate demonstrativ, deși acest lucru are semnificație doar pentru un fel de cunoștințe generale adevărat și anume teoreme Și întrucât certitudinea decurge numai din demonstrație, aceeași demonstrație a fost considerată certitudine, din care rezultă că acolo unde nu există demonstrație, nu există certitudine și, în consecință, nesiguranță și îndoială Pentru a determina ce este cu adevărat certitudinea, trebuie în primul rând să ne păstrăm la uzul comun care ne-a dat termenul, deoarece nu există niciun motiv să ne abatem în filosofie de el sens inițial și general Dar dacă în studiul adevărurilor generale nu este nevoie să ne abatem de la conceptul obișnuit, atunci cu atât mai mult când luăm în considerare cunoașterea istoriei Ținând cont de acest lucru, putem spune: certitudinea constă în faptul că judecata, odată exprimată de noi asupra unui lucru, rămâne neschimbată pentru noi Dimpotrivă, vorbim de inexactitate sau îndoială atunci când concepția noastră fluctuează, când acum afirmăm ceva, acum îl negăm Astfel, este necesar să investigăm de ce o propoziție odată făcută poate rămâne neschimbată și de unde știm acest lucru? Este evident că o judecată falsă nu poate fi sigură și că, în consecință, adevărul trebuie să stea la baza certitudinii Dar pentru certitudine încă nu este suficient ca lucrul să fie adevărat, deoarece în experiență eroarea poate căpăta și înfățișarea adevărului, iar adevărul poate apărea în fața noastră într-o lumină distorsionată, fără legătură și fără o bază rațională Pentru ca o judecată să fie valabilă, la adevăr trebuie adăugat altceva Știm că o demonstrație ne oferă o asemenea siguranță, dar știm asta este, de asemenea, inerentă concluziilor imediate; relatarea nu este de fapt concluzia, totuși, Questions of Philosophy, KN Biblioteca "Runivers" G SH P E T este însoțită de certitudine În general, certitudinea nu constă în concluzii, ci în faptul că fiecare situație este privită în mod corect și realizată în mod corect) Concluzia imediată trebuie văzută ca concluzie imediată, corolar ca, corolar și teoremă ca teoremă În general, dacă adevărul este văzut în modul corect și în modul în care poate fi cunoscut în funcție de natura lucrului și a sufletului nostru, atunci avem atât de puține motive să respingem judecățile odată exprimate, cât să ne îndoim de o axiomă sau de o axiomă corolar În ceea ce privește adevărurile generale, dacă sunt cunoscute în mod corect, suntem în cea mai mare parte capabili să respingem sofismele, deși acest lucru necesită ceva timp și reflecție, dar pentru a evita erorile, trebuie să cunoaștem corect vila? cum să te descurci cu orice fel de adevăr; nu trebuie doar să ne menținem pe calea cea bună, ci și să știm că suntem pe calea cea bună Și aceste reguli aparțin incontestabil logicii În ceea ce privește adevărurile generale, logica garantează corectitudinea acestora printr-o definiție, care, odată stabilită, înlătură dificultățile și îndoielile din concluzii În adevărurile istorice ale filozofilor, până acum, problema inexactității și falsității nu a fost ocupată și, cu atât mai mult, despre sigur și nesigur * *) Deci, concluzia generală, la căruia îi vine Chladenius, el spune că numai regulile * logice pot proteja cunoștințele istorice de îndoieli și, în consecință, pot oferi o bază pentru construcția științelor, istoriei Nu este nevoie să ne oprim mai mult asupra raționamentului Hladenius, ele se referă parțial la teoria cunoașterii istorice, parțial la istorici și subiecte cu considerația lor, metode euristice de stabilire a judecăților adevărate și de încredere) Oricare ar fi valoarea lor pentru modern) "wenn man jeden Satz auf die rechte Art einsiehet, und auf dem rechten" Wegezu ihn gelanget" S) Cap

IX, § io, Logikalische Regeln wehren detn Zweiffel) Unele dintre remarcile lui Bernheim cu privire la acest subiect sunt foarte măgulitoare pentru perspicacitatea lui Chladenius Vezi Lehrţîuch-ul său, S și A A S Lappo- Danilevsky afirmă: "Se poate spune că Hladenii a încercat mai întâi să fundamenteze metodologia surselor de informare", - Metodologia istoriei Problemă! SPb P Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice știință, precum și valoarea considerațiilor generale enunțate ale lui Chladenius, este esențial pentru noi să răspundem la cele două tendințe principale ale sale: i) încercarea sa de a rezolva problema epistemologică a fiabilității cunoștințelor istorice în favoarea istoriei ca știință, și astfel, ferește-o de scepticism și arată că istoria, ca știință, este posibilă și cum este posibilă, iar eu) încercarea lui de a extinde conținutul logicii, incluzând în sarcinile sale și logica științelor istorice De asemenea, aici este esențial să remarcăm modul în care Chladenius își abordează sarcina El acceptă cu sinceritate moștenirea lui Wolff, nu numai proprietatea lui, ci și datoriile ei Pe de o parte, el încearcă să dezlege dificultățile care apar în definiția lui Wolff a "singurului" din confuzia conceptelor de senzație și experiență, iar pe de altă parte, el introduce destul de clar problema "autorității" ca un sursă de cunoștințe în sfera cercetării Astfel, avem de-a face cu o conștiință clară a gamei de probleme pe care trebuie să le rezolve "noua știință", sau mai degrabă, un nou capitol din vechea știință Critica mărturiei unui martor, stabilirea probabilității de autoritate, nu este limitată de Khladenius la considerații de natură psihologică și practică cu privire la veridicitatea martorului și a mărturiei sale, ci se extinde și la interpretarea hermeneutică a conținutul în sine, dar, în ansamblu, este totuși de interes secundar pentru logică în comparație cu, prin definiție, cunoașterea istorică în sine , ca cunoaștere individuală, și mai ales o definiție mai discretă a subiectului propriu al științei istoriei După o scurtă introducere, clar inspirată de metafizica lui Leibniz, Chladenius trece direct la întrebarea: "ce este cunoaşterea istorică?") Când vrem să indicăm realitatea unui lucru care durează, spunem că este (sie ist), iar când vrem să indicăm lucruri care sunt complet sau parțial trecatoare, spunem că se întâmplă, se întâmplă (sie geschehen)), (de exemplu, soarele este acolo, bătălia continuă) Cunoașterea lucrurilor care sunt sau co- mier Allgem Gw S *) "Was die historische Erkentniss ist?" - Erstes Capitel, Von der historischen Erkentniss überhaupt r ** Biblioteca "Runivers" g sh π e t ъ revolve se numește cunoaștere istorică Această definiție reproduce nominal definiția lui Wolf, dar în sens ea implică o analiză mai aprofundată a conceptelor incluse în ea, de care Wolf îi lipsea Într-o altă lucrare a sa *) Hladenius dă explicaţiile necesare pentru înţelegerea acestei formule Plecând de la Wolff, el distinge două tipuri de cunoaștere: cunoașterea istorică și cunoașterea abstractă Cunoașterea istorică, sau istoria, este cunoașterea a ceea ce se întâmplă sau se întâmplă, sau cunoașterea lucrurilor care există sau, în cele din urmă, cunoașterea lucrurilor individuale Din punctul de vedere al obiectului în curs de definire, autorul consideră toate aceste definiții identice, dar în același timp le recunoaște pe cele din urmă ca fiind cele mai convenabile, prima putând provoca dificultăți datorită formei sale de diviziune, iar a doua prin prezența cuvântul "existent", deoarece acest cuvânt indică în cea mai mare parte timpul prezent (nue existens), în timp ce cunoașterea istorică îmbrățișează trecutul, prezentul și chiar viitorul în același mod Un alt tip de cunoaștere a noastră, așa cum este

indicat, este cunoașterea abstractă, care este numită și filozofică, aceasta este cunoașterea adevărurilor generale *) Chladenius însoțește ultima definiție cu două note, al căror conținut prezintă un interes considerabil pentru noi, întrucât, justificând în ele abaterea sa de la împărțirea cunoștințelor propusă de Wolff, Chladenius definește mai îndeaproape ce anume înțelege el/înțelege prin cunoaștere istorică, în timp ce nu este greu de convins că analiza Khladenius merge aici mai adânc decât a lui Wolf și mai aproape de esența problemei Termenul "cunoaștere filozofică" îl consideră nedefinit, "rătăcitor" (vag) Faptul este că numai cunoașterea adevărurilor generale este numită în mod corespunzător cunoaștere filozofică, între timp, atunci când aplicăm adevărurile universale lucrurilor individuale, - ^ova; Filosofie definitivă P - Definiții ale filozofiei în general *) Cunoașterea istorică sau istoria este cunoașterea lucrurilor care se întâmplă sau se întâmplă; fie "cunoașterea lucrurilor existente: sau, în sfârșit, cunoașterea unor lucruri particulare") "Filosofia abstractă, care se mai numește și filozofie, este cunoașterea adevărurilor universale* Biblioteca "Runiverse" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE asemenea cunoștințe pot fi numite și filozofice, dar cu același drept și istoric De exemplu, oricine, văzând un curcubeu, are în vedere cauza lui fizică, are cunoștințe filozofice, dar, fără îndoială, are și cunoștințe istorice despre el Astfel, cunoașterea filozofică este în egală măsură legată atât de adevărurile universale, cât și de cele individuale și, prin urmare, este mai bine să opunem cunoașterii abstracte sau generale (abstractam 'seü'uni- versalem) cunoștințelor istorice - · Este imposibil să nu vedem în această remarcă un mare pas înainte în comparație cu Wolff La urma urmei, atât Wolff însuși, cât și deja Leibniz au făcut rezerve la definițiile lor, în sensul că faptele individuale sunt, în esență, supuse explicației cauzale și raționale, ceea ce, desigur, a făcut dificilă distingerea între două, într-adevăr, tipuri diferite de cunoștințe Dar Khladenius nu se mulțumește cu această corecție terminologică și dorește să stabilească mai precis sensul individului ca obiect al cunoașterii istorice/unde, din nou, * merge mai departe decât Wolf și mai adânc În primul rând, el notează pe bună dreptate că împărțirea tripartită a cunoștințelor a lui Wolf în cunoștințe istorice, filozofice și matematice nu este o împărțire directă a tuturor cunoștințelor noastre, ci mai degrabă o împărțire a cunoștințelor abstracte *), întrucât Wolf, dând un exemplu de cunoaștere istorică , nu numește b nu fapte (facta) sau lucruri singulare care alcătuiesc istoria, ci experiențe (experientiae), i e adevăruri generale, deși nu a priori, ci obținute prin compararea acestor sentimente a) În același mod, exemplele de cunoaștere filosofică ale lui Wolff nu se referă la lucruri singulare explicate din cauzele lor, ci la experiențe, ci doar la acelea a căror bază rațională o putem înțelege sau pe care le putem explica a priori În fine, și exemplele de cunoștințe matematice privesc adevăruri generale, determinate cantitativ Chladenius vede inconvenientul unei astfel de împărțiri din altă parte Cunoașterea istorică, spune el, este numită baza cunoașterii filozofice,) "Non tam est immediata divîsio omnis nos trae cognitionis, quam subdivisio tognitìonis nesfrae abstractae " ì) " sed experientias, he veritates universales, ast non a priori^ sed per sensum, nel per comparationem plurium sensationum formatas" * r Biblioteca "Runivers" G SH P E T acest lucru este corect dacă experiența este înțeleasă prin cunoașterea istorică, dar el refuză să înțeleagă cum cunoașterea că Alexandru l-a învins pe Darius sau

cunoașterea oricăror fapte ale lui Carol al V-lea poate sta la baza cunoașterii filozofice Aceste scurte observații critice ale lui Chladenius sunt extrem de valoroase, deoarece ele disting destul de clar de alcătuirea nedefinită a problemei experienței două dintre cele mai importante întrebări pentru logica și teoria cunoașterii întrebării: i) întrebarea relației dintre experiență la percepția senzorială;) întrebarea ce este un singur obiect și cum este exprimat Ambele întrebări sunt legate, deoarece judecățile experienței pot fi în mod evident judecăți despre un singur obiect sau individual Și deși, la prima vedere, soluția logică a întrebării este clară aici, pentru că gândul se sugerează de la sine pentru a raporta judecata experienței de așa-numitele judecăți generale, dar o atitudine mai atentă ar trebui să arate că aceasta nu epuizează întrebarea Khladenius a subliniat pe bună dreptate că logica a acordat până acum atenție doar cunoștințelor abstracte, dar nu este exclusă posibilitatea ca ideea de obiecte concrete comune, respectiv, concepte și judecăți, fie să schimbe doctrina generală a logicii, fie să facă este posibil să se dezvolte o altă doctrină alături de acestea, care va avea o importanță fundamentală pentru întregul domeniu al cunoașterii istorice Hladenius pornește de la o analiză a definiției lui Wolff, care spune că experiența este ceea ce știm atunci când acordăm atenție percepției noastre *) În sensul acestei definiții, simpla atenție transformă percepția noastră în experiență Dar, în realitate, rolul atenției se reduce la faptul că fie obținem o mai mare claritate a percepției, fie scoatem un concept parțial (ein Partieller-Begrif) din întreaga idee, conducându-ne la o judecată de gen: un cuțit - cu o crestătură (das Messer ist schartig), un măr- vierme etc Și așa) Chladenius, Genauere Bestimmung, a fost Erfahrungen siûd? Erlangische gelehrte Anzeigen auf das Jahr No XIX: § : "Man definirei aber die Er-fahrung durch dasjenige, was man erkennet, wenn man auf seine Empfindung acht hat* Aceasta este definiția lui Wolf: "Wir erfahren ailes dasjenige, was wir erkennen, wenn wir auf unsere Empfindungen acht haben" Nm, lot Cap § I Cf Buturuga § (vezi nota, h, p , articole "Despre istoria raționalismului*) Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice Som se dovedește că nu există nicio diferență între percepție și experiență Între timp, ideea este că experiența nu este * altceva decât o situație generală (ein allgemeiner Satz), care este creată din mai multe percepții similare *) (iarba tăiată se usucă, un copac plutește în apă etc), și uneori chiar de la unul (de exemplu, cineva care a văzut un aparat cântând la flaut poate spune că astfel de mașini există) Astfel, se poate argumenta; i) cine apelează la experiență trebuie să aibă cel puțin un incident sau o percepție care ar conduce la aceasta;) dar această percepție nu este experiența în sine, ci doar baza ei;) și simpla atenție la percepție nu exprimă experiență *) Dar, pe baza celor spuse, se pune întrebarea: cum sunt justificate prevederile generale în cauză din percepțiile cazurilor individuale? Este clar că, după cum arată exemplele deja date, aceste propoziții diferă de acele propoziții generale care se obțin pe baza definițiilor și cu care operează filosofia și matematica raționalistă Potrivit lui Chladenius, propozițiile generale de acest din urmă tip sunt achiziții ulterioare, iar primele propoziții dobândite de știință erau de natura ■judecăților empirice generale, pe care, datorită originalității lor, Chladenius le denotă printr-un nume special: Loci comune și teorii pe care el ^ o expune în Logica sacra sa) Pe lângă semnificația pe care o are această doctrină pentru problema noastră, deoarece include și teoria unui singur obiect concret, *) Mier

definiție în Nova philosophia definitiva P , Experientia est propositio universalis, vel locus commuais, ex pluribus sensationibus similibus formatur) Pe baza acestor considerații, parțial dezvoltate în continuare, Chl în Allg Gw îşi expune teoria cunoaşterii istorice a corpurilor fizice 'Cm Cap , von den Begebenheiten der Cõrper Theoria locorum communium P - În articolul prezentat de Chl • îi este greu să traducă termenul Locus communis, dar în Allg Gw o transmite prin allgemeine Anmerckung (S) Însuși termenul Chl împrumută de la Melanchthon din celebrele sale comune Loci, dar crede în mod eronat că Melanchthon a folosit acest termen ante omnes (Log sacra P) (Pentru istoria termenului, vezi comunele Die Loci Ph Melanchtons Hrsggb v Kolde Xpz , P - şi notă, lui) În legătură cu Subiectul lui Aristotel ^Hladenius nu citează învăţătura sa Biblioteca "Runivers" g t p e t b ea în sine prezintă un interes deosebit pentru logică, astfel încât are sens să ne oprim asupra ei Între conceptul de general și cel de indivizi individuali există concepte intermediare: conceptul unui anumit număr de indivizi (doi, trei) sau reprezentarea tuturor indivizilor de un anumit tip, a cărui existență ne convinge prin presupuneri , parțial pe baza sentimentelor, parțial pe baza poveștilor (de exemplu ƀr, contemporanii noștri ,, întreaga rasă umană, râuri, munți etc) Dacă ne întoarcem la formarea conceptelor corespunzătoare, atunci observăm că reprezentarea simultană a două lucruri oferă un concept diferit al acestora decât reprezentarea fiecăruia dintre ele separat, prin urmare, și în reprezentarea multor indivizi din aceeași specie, reprezentările fiecărui individ se schimbă și mai mult sau apar noi reprezentări Ocupându-ne de reprezentarea simultană a mai multor indivizi, noi, prin însăși natura minții noastre, îi comparăm și stabilim prin această comparație relații (relationes) diferite de calitățile interne Astfel, conceptul care a apărut prin reprezentarea simultană a mai multor indivizi diferă de conceptul care se formează atunci când lucrurile individuale intră în concept astfel încât niciunul dintre ele nu este comparat cu altul O masă nedefinită a unui număr mare de indivizi similari se numește mulțime Așa cum conceptul de individ diferă de individ, conceptul de gen de gen, conceptul de specie de specie, tot așa, în interesul filozofiei, ar trebui să distingem un tip special de concepte, conceptul de decorul De obicei, acest concept este exprimat prin același substantiv ca orice individ și nu contează dacă este singular sau plural , Indeterminata plurium individuorum similium multitud(c) dicitur turba' ,possis e tiam, si de rebus animatis loquaris, exemplo veterum scriptorum, populum appellare; Germani dicunt, o grămadă, de exemplu o grămadă de oameni, porumb, soldați etc Cp Allg, Gw pp - : "Ideea de grămada, adică de nenumărat O mulțime de lucruri asemănătoare, este un alitaglieli și care apare orar, de asemenea un lucru destul de cunoscut în viața obișnuită: dar care de obicei nu se remarcă deloc în filosofie și raționament: pentru că acolo cineva și-a îndreptat minigliieli doar către științe abstracte; care nu se ocupă cu clustere, dar cu specii și sexe" Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice , cum ar fi, de exemplu, sticla (vitrum), pietre (lapides) Dar între conceptul de mulțime și conceptul de indivizi separați există o diferență, care constă în faptul că, întrucât lucrurile pe care le reprezentăm într-o mulțime sunt altele decât în cazul în care sunt cunoscute ca unice, separate, conceptul de multitudine se deosebește prin aceea de conceptele de indivizi individuali conținute în el, că un astfel de concept conține, pe lângă indivizi, relații Wolf în Ontologie stabilește un tabel de relații *): relații ale unui lucru în general

(relationes entis in genere), identitate și diferență (identitas et diversitas), din care rezultă: i) relație de calitate (similitudo et dissimilitudo),) cantitate (aequa-litas et inaequalitas),) coexistență (situs et locus),) succesiune (antiquitas, vetustas, novitas) Cu modificări minore, Khladenius transferă toate aceste relații la conceptul de mulțime, deoarece mulțimea reprezintă relațiile indivizilor individuali îmbrățișați de o mulțime concepțiile unor indivizi care alcătuiesc o multitudine sunt percepute de noi destul de clar, altele nu sunt clare, în orice caz, aici sunt posibile diverse grade; deci, vorbind de o multitudine de oameni, ne imaginăm pe alții destul de clar, rude și prieteni - în cel mai mare grad de claritate; sau în conceptul de orașe, cel mai clar, orașele patriei lor și așa mai departe exemple (exempla, Exempel, Muster, Proben, Beyspiele) și o masă (mulțime) de indivizi percepută vag, uneori numită vulgus, poate fi desemnată ca o multitudine fără nume (turba sine nomine, das Uebrige, Rest) Indivizii sunt cunoscuți de noi prin simțuri, dar în absența absenței lor, numele lor dă naștere reproducerii lor cu ajutorul imaginației, nu altfel, prin urmare, reprezentăm și o mulțime, care nu este altceva decât o masă nedefinită de indivizi; cu alte cuvinte, multitudinea este produsul și operațiunea imaginației La fel de intuitiv) Potrivit Chl limbajul exprimă diferența dintre pluralitate și singularitate prin adăugarea unui termen: der Durst, die Kãlte, das Vieh, dar ein hefftiger Durst > eine Kãlte, ein Vieh) Ont §§ - Biblioteca "Runivers" G Sh П E T b O judecată se numește o judecată care se formează atunci când ne întoarcem la lucruri existente, dar nu contează dacă este prezentă în sentimentul sau imaginația noastră, este evident că se pot forma judecăți intuitive despre multitudinea pe care o reproducem Întrucât fiecare judecată, exprimată în cuvinte, este o propoziție și din moment ce din judecățile care ni s-au dat putem trage concluzii, nu există nicio îndoială că se pot forma propoziții despre o mulțime și din ele se desprind concluzii Conceptul singular se referă la unul, generalul la mulți Prin urmare, la fel cum conceptul unui individ este un concept singular, la fel - este de la sine înțeles - conceptul multor indivizi este un concept singular Dar o mulțime este o masă nedefinită de indivizi și, prin urmare, conceptul de mulțime este un singur concept sau un fel de concepte unice, dar nu este un concept general x) Prin urmare, conceptul de mulțime este și sursa propozițiilor singulare, întrucât o singură propoziție este o propoziție al cărei subiect este un singur concept, iar o mulțime este un singur concept Astfel, cunoașterea mulțimii este cunoaștere istorică) Acest lucru este evident din următorul raționament: indivizii există sau sunt Deoarece cunoașterea istorică este cunoașterea lucrurilor care sunt sau apar, cunoașterea indivizilor, fie unul sau mai mulți, aparține cunoașterii istorice Dar o mulțime este o reprezentare nedefinită a multor indivizi, prin urmare, conceptul de mulțime împreună cu intuiția *) § Conceptul este singular, care nu apartine unuia Este cu adevărat universal, ceea ce este comun pentru majoritatea oamenilor Așa cum, deci, noțiunea de un individ este singulară (ceea ce este de la sine înțeles), tot așa și noțiunea de mai mulți indivizi este singulară Dar o mulțime este o mulțime de indivizi și într-adevăr nedeterminată; de ce este ideea de singular, sau de idei singulare, mai ales s ideea de mulțime nu este ideea de universal Для язнаго понимания етого отрывка слѣдуеть помнить вольфовское опредѣление общаго коро, понагто коро, поновское выражаеть схадство менякоъ вещей; общия понятия образуются при помощи "a doua și a treia* operații mentale, т -е при помощи суджения и умозаключения (Ср прим" з, стр articole "Къ истории

рационализма*) Buturuga § Ideile universale sunt ideile prin care sunt reprezentate acele lucruri, care sunt comune multor lucruri § Ideile universale nu pot fi formate fără a doua și a treia operație a minții Cp опредѣление Хладениюс в Logica sacra, P ΐ ·) § Turbae cogniti (c) est istorica Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A DOGILOR ȘTIINȚEI ISTORICE prin judecăți pozitive, precum și prin propoziții discursive care pot fi apoi formate, aparține cunoașterii istorice Aceasta nu exclude, desigur, o cunoaștere generală a mulțimilor, deoarece aici este posibilă aceeași trecere de la individualitatea unei mulțimi la conceptul său general, ceea ce este posibil în raport cu orice concept individual Chladenius are acest lucru în minte, exprimând ideea că conceptul de mulțime duce la conceptul de acest fel, notat cu același nume ca și mulțime Dar trebuie să distingem cu atenție judecățile generalului în sensul lor propriu de judecățile despre multitudinea ca singular Chladenius afirmă în altă parte că judecățile generale pot fi de două feluri Acestea sunt: i) judecăţile, al căror subiect şi predicat sunt concepte determinate (notiones determinatae), cum ar fi, de exemplu, judecăţile geometriei; ele pot fi deduse pur și simplu din definiții, deci sunt esența propozițiilor generale formate din definiții prin derivare directă sau prin demonstrație;) propoziții în care conceptul de subiect este nedefinit (determinata non est), astfel de propoziții se numesc loci comune Acum, pe baza teoriei enunțate a acestor "locuri comune", Chladenius ajunge la o definiție mai precisă a acestui gen de propoziții: o propoziție care denotă o judecată intuitivă formată despre o mulțime se numește locus communis *) Primele: plantele înfloresc primăvara, câinii latră, copacul plutește în apă etc Celălalt "al nostru comun" se poate transforma în judecata sensului comun, discursiv, dar asta nu întărește nimic în sensul și sensul lui nu este însă transformarea conceptului de set într-un concept general cu caracter discursiv Importanța fundamentală a acestei împărțiri devine clară, printre altele, din faptul că însăși natura inferențelor cu propoziții de tip "loc comun" diferă de deducția riguroasă a inferenței discursive Cert este că atunci când elaborăm concluzii legate de "locuri comune", atribuim calitățile exemplelor (exemplu Logica sacra, § , p) ξ ΐ, Propositio, qua judicium intuitivum de turba formatura denotatati, LOCUS COMMUNIS dicitur Biblioteca "Runivers" G SHLET rom) la întregul set, i e le extindem la setul nenumit*) Prin urmare, silogismul "locului comun" ia o formă complet deosebită, care poate fi ilustrată prin următorul exemplu: Corvi (i e exempla corvorum) sunt nigri Atqui Corvi (nempeturba sine nomine) sunt corvi (ie exempla) Ergo Corvi (turba sine nomine et exempla, he tota turba)'sunt nigri Astfel, deși "locul comun" ia naștere dintr-o judecată intuitivă despre o mulțime, el trece într-un mod deosebit într-o judecată discursivă Diferența dintre acest "dis-curs" și cel al unei demonstrații reale este destul de evidentă Avem aici nu doar două feluri diferite de inferențe și judecăți, dar trebuie să admitem: i) că judecățile de tipul "locurilor comune" sunt inerente în noi într-o măsură mai mare decât judecățile "logice", "definite", întrucât definițiile (definitio-nes) , din care sunt obținute, sunt doar rezultatul unor metode artificiale și necesită abilități și cunoștințe filozofice speciale Aceste judecăți apar în primul rând în matematică, acum și filosofia le introduce în imitația matematicii Dar este greșit să limităm sarcinile logicii în acest fel și, prin urmare, să aruncăm din ea, împreună cu doctrina "locurilor comune", regulile logice ale istoriei și narațiunii Și) trebuie să admitem că transferul metodelor logicii matematice în acest domeniu ar fi pur și simplu o denaturare a

acesteia, deoarece recunoaștem că conceptul de mulțime diferă de conceptul de gen sau gen general Oricine, punându-i drept sarcină să facă lumină asupra conceptului de set, să dea o definiție filozofică a termenului, nu va înțelege sensul propoziției sau "locul comun", ci mai degrabă îl va întuneca și denatura *) De exemplu, dacă cineva din sintagma "Iubesc poeții" începe să definească logic conceptul de "poet", atunci va denatura doar gândul, deci: cum să vorbesc: nu este vorba despre "tipul" poeților, ci despre "multiplii" poeți cunoscuți de el *) De exemplu, conceptul lui Rickert de filozofie a istoriei Întrebări de filosofie, carte θ Biblioteca "Runivers" g w π έ t ъ cunoștințele ricale includ toate lucrurile individuale și existente Astfel, obținem următoarea definiție a istoriei ca știință: În sensul cel mai larg, este o știință care are ca scop cunoașterea lucrurilor singulare (deja știința lucrurilor * absentă, încă știința antichităților *) Pe scurt, toate aceste definiții pot fi îmbrățișate într-un singur lucru: istoria este știința istoriei Să intrăm mai adânc în analiza a ceea ce ar trebui să fie înțeles prin istorie ca subiect al unei științe speciale Evenimentele care compun istoria, așa cum am stabilit, sunt esența schimbării Istoria însăși este, așadar, și schimbare Dar schimbarea presupune o esență durabilă (Wesen) sau o substanță, istoria presupune așadar un "subiect" la care se referă evenimentele sau la care se referă ea însăși Prin urmare, pozițiile istorice, poveștile etc trebuie să aibă vreun "subiect", despre schimbările pe care le povestesc; Deci, vorbim despre istoria lui Cezar, istoria Romei, dar și despre istoria libertății romane, istoria entuziasmului, unde subiectul este încă ceva substanțial Deoarece lucrurile finite stau în relație cu alte "lucruri în schimbare, unele evenimente sunt adesea conectate cu altele, de exemplu, istoria unei persoane include ceva din istoria părinților și copiilor săi - prin urmare, una dintre poveștile nu are întotdeauna una" subiect", dar adesea vorbesc despre lucruri complet diferite "Subiectul" evenimentelor și istoriei are o existență continuă, dar evenimentele se schimbă, prin urmare "subiectul" se referă la lucruri care sunt În același timp, este subiectul unei propoziții istorice care exprimă un eveniment, întrucât subiectul unei judecăți este cunoscut înaintea predicatului său, atunci "subiectul" evenimentului și istoriei trebuie cunoscut înainte de evenimentul însuși, care are loc * Astfel, cunoaşterea istoriei are două obiecte: judecata istorică constă parţial în cunoaşterea "subiectului" durabil, parţial în cunoaşterea schimbărilor sale, în x) Această determinare se obține din următoarele опредѣления Историки (N Ph D R uz) ЯХХП ISTORIA, în sensul cel mai larg, este știința direcționării intelectului în cunoașterea unor lucruri particulare: într-un sens mai larg sau mai restrâns, este știința direcționării intelectului în cunoașterea lucrurilor care sunt absente: în sens strict, ea este știința de a direcționa intelectul în cunoașterea lucrurilor antice Biblioteca "Runiverse" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice cunoaşterea a ceea ce este, legată de cunoaşterea a ceea ce se face; cunoașterea unui eveniment sau a unui predicat urmează cunoașterea "subiectului", iar percepția schimbărilor dintr-un lucru este ghidată de cunoașterea pe care o avem despre acesta (de exemplu, din ideea lunii a unui om de știință și un profan, opiniile lor diferite asupra eclipsei de lună și așa mai departe) În sfârșit, întrucât cunoașterea schimbărilor este direcționată în funcție de lucrul însuși, iar acesta din urmă se referă la lucruri care sunt, cunoașterea evenimentelor din lume este imposibilă dacă nu cunoaștem proprietățile lucrurilor care sunt Cunoașterea istorică, așadar,

referitoare la una și cea mai cunoscută parte a istoriei, și anume cea care are loc, nu poate conduce la teoria necesară dacă cealaltă dintre părțile numite este ignorată Din punctul de vedere al concepției noastre generale asupra semnificației raportului lui Wolff *), care se află în esența unui lucru și servește ca principiu de explicație împreună cu o explicație din cauze externe, nu putem să nu remarcăm particularitatea metodă prin care Chladenius de la bun început introduce posibilitatea în metodologia istoriei explicarea rațională a distincției lor originare între "esența" ("subiectul") proceselor istorice și evenimentele în sine, ca manifestări ale acestui factor constant Doctrina sa generală a comunelor loci a relevat cu suficientă claritate natura sui generis a concluziilor istorice, excluzând ideea unei derivări pur logică, a priori (demonstrativă) a propozițiilor istorice S-ar părea că, împreună cu aceasta, ideea de conexiune internă, care stă la baza silogisticii în general, ar trebui să se piardă Între timp, după cum se știe, cea mai dificilă problemă a inducției a constat întotdeauna în dorința ei de a-și găsi justificarea în asumarea unui postulat al conexiunii interne sau esențiale a unui lucru, care contrazicea ideea de "mecanism" în cauzalitate -cercetare inductivă Chladenius rezolvă cu mare succes problema conceptului de "subiect" istoric și modificările acestuia, anticipând astfel, în termeni generali, ideea de "factori" și "derivate" ai evenimentelor istorice, care stau la baza teoriilor și explicațiilor istorice moderne *)) Vezi articolul "La istoria raționalismului secolului al XV-lea*) În raport cu istoria, aici vedem punctul central de opoziție dintre raționalism și empirism Pentru raționalism, explicația evenimentelor, * Biblioteca "Runivers" G Shlet' Este imposibil să nu vedem în doctrina de mai sus și o încercare de a defini logic subiectul cunoașterii istorice, deși este evident că aici avem de-a face cu o definiție excesiv de largă În esență, nu este vorba despre un subiect specific al istoriei în sensul nostru modern, ci despre asta în sens larg înţelegerea istoricului, pe care îl numim empiric Pe de altă parte, o înțelegere largă a istoricului încă nu ascunde în Chladenius sarcini mai speciale ale istoriei: după ce a subliniat semnificația istoriei în jurisprudență, poezie, retorică, teologie etc , Chladenius trece la o discuție mai specifică despre întrebarea subiectului istoricului Ne vom opri asupra unor prevederi care sunt aplicarea și precizarea prevederilor generale de mai sus și prezintă interes din punctul de vedere al dezvoltării concepțiilor asupra istoriei ca știință în secolul al XIX-lea și în epoca noastră La fel ca în viața obișnuită, tot așa și în istorie ne întâlnim cu decizii, fapte, acțiuni, lucrări ale oamenilor rezultate din anumite procese mentale, în special cele volitive, dar întrucât vorbim de idei pure sau dorințe pure, ele nu pot fi cunoscute de alții și nu pot au o legătură cu istoria, pentru aceasta trebuie să apară (sichtbar werden) în exterior în cuvinte sau lucrări x) Numai manifestările voinței umane constituie, așadar, subiectul istoriei Este treaba moraliștilor să împartă acțiunile interne și externe și dacă acestea sunt luate în considerare stă în mare măsură în "factori"; pentru empirism, exclusiv în "mediu", sau, după cum este de asemenea împărțit, în factorii "interni" sau "externi*" Din punctul nostru de vedere, de exemplu, marxismul reprezintă o tendință complet raționalistă; "empiric" vine de la Bodin și Montesquieu, expresia sa cea mai frapantă o găsim în definiția lui Dbnt a "mediului" (milieu, de asemenea monde ambiante), pe care o introduce "pour désigner spécialement, d'une manière nette et rapide, non seulement le fluide" où l'organisme est plongé, mais, en général,

l'ensemble total des circonstances extérieures d'un genre quelconque, nécessaire à l'existence de chaque organisme determinat" Cours de Phil posit T III P n (Adoptat în ed * Schleicher Frères Pentru o interpretare corectă, vezi Waentig, Auguste Comte a Lpz , , p *) Allg Gw f Drittes Capitel - "Să ne amintim aici doar "obiectivizarea spiritului" din istorie, care a fost populară încă de pe vremea lui Hegel P ss , Theoria Voluntatum (von Willens-Meinungen), Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice ca o manifestare separată a sufletului sunt discutate după aceleași reguli care sunt aplicate în studiul evenimentului lumii corporale, deoarece pentru ochii omului sunt disponibile în detectarea lor corporală și externă Dar, după cum am văzut, ceea ce este poate fi subiectul istoriei - în consecință, în voința umană, Chladenius caută o astfel de voință, în raport cu care s-ar putea spune că este, adică, voință care durează (fortdauert) (prieten credincios, dușman implacabil) O astfel de voință capătă semnificația unei entități sau a ființei speciale (eines besondern Wesens), care ghidează mulți alți oameni (de exemplu, o persoană angajată într-o anumită profesie) Dar chiar și în raport cu această esență, trebuie repetat că ea are o influență asupra istoriei doar în măsura în care este revelată Cum este posibil să se determine în ce constă această esență morală? - Dacă o persoană are o voință constantă (fie că este o persoană individuală sau mai multe), astfel încât alții să o urmeze, atunci aceasta este o morală, existentă (ein moralisches Wesen) O astfel de testament, de exemplu, este deținută de un profesor, un producător, un hangier și, în consecință, un scaun de profesor, o fabrică, un hotel sunt entități morale, constând în voința umană adecvată, deși sunt asociate cu lucruri corporale Același gen de lucruri includ regatul, demnitatea sau titlul, moșia Particularitatea acestui tip de lucruri morale, constând dintr-un număr de oameni, este că ele durează mai mult decât oamenii înșiși, deoarece odată cu plecarea unuia, voința celorlalți rămâne neschimbată, iar locul eliberat este ușor umplut de altul individual Conform presupozițiilor expuse, voința omului este cunoscută în măsura în care este vizibilă, în măsura în care se găsește în exterior Lucrurile morale devin "vizibile" (sichtbar) în două moduri: i) prin lucrurile trupești și acel aparat necesar pentru împlinirea voinței și intenției și) prin acele semne exterioare care ne familiarizează cu intenția permanentă; aceasta include numele de societăți, privilegii, acte constitutive *) Așa cum se va indica mai jos, în general, la explicarea unui fenomen istoric, putem porni de la iv intenții și planuri, ca motive (p VIII, § ib) ale voinței umane, dar de fapt istorice, ca Biblioteca "Runivers" G Sh P E T b Considerând "lucrurile morale" ca evenimente, de ex ca obiect al istoriei, trebuie, conform celor spuse, să distingem două feluri de apariţie a lor Pe de o parte, vorbim despre însăși voința umană, care se regăsește în asocierea oamenilor, resp în renunțarea la prima voință, iar pe de altă parte, în schimbări și evenimente în funcție de "corpurile" asociate lucrurilor morale, întrucât acestea din urmă pot contribui la, împiedica, schimba și chiar distruge împlinirea voinței umane În aceasta trebuie avut în vedere că "evenimentele" sau schimbările dintr-o ființă morală nu sunt deloc la fel cu evenimentele legate de un individ, deși acestea din urmă pot avea o mare influență asupra istoriei; Astfel, o anumită întreprindere poate suferi foarte mult prin pierderea unui lider bun, dar întreprinderea în sine continuă Istoria persoanelor asociate cu o anumită entitate morală, în cea mai mare parte, nici măcar nu aparține istoriei acestei din urmă, cum ar fi, de exemplu, dacă șeful acestei afaceri a fost căsătorit, câți copii

a avut etc Evenimentul principal al unei ființe morale este originea ei (der Ursprung); merită mai ales atenție, deoarece formează baza tuturor evenimentelor ulterioare, fără de care ar rămâne de neînțeles Deoarece esența morală este unirea multor voințe umane, originea ei se află de obicei în voința unui individ (de exemplu, la sărbătorile la templu, unde se adună mulți oameni, unui comerciant i-a trecut prin minte că bunurile sale ar putea fi vândute aici; altele; lucrurile la el imita; asa au aparut targurile) Al doilea eveniment al unui lucru moral este că acesta devine vizibil (sichtbar) - Aici poate continua să existe independent de persoanele cărora le datorează originea; sindicatele, propaganda, instituțiile etc , fac "vizibil" lucrul moral Forma sau instituția (die Gestalt od Verfassung) a esenței morale constă în faptul că părțile sale constitutive sunt obiect, începe cu "descoperirea" lui sub formă de cuvinte și acțiuni (în Worten und in Wercken, VIII, §) Astfel, pentru Chladenius, subiectul istoriei este specific, dar explicația se dovedește a fi psihologică, o trăsătură care este, de asemenea, caracteristică multor logicieni moderni și chiar istorici Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE sunt date într-o anumită relație, astfel încât o parte este cea principală, cealaltă este doar o consecință necesară a acesteia, a treia este o chestiune secundară, a patra este ceva accidental, în funcție de timpul și locul sau circumstanțele din indivizi (de exemplu, pentru o instituție de învățământ, predarea studenților este principalul lucru ; o consecință necesară - menținerea profesorilor; o circumstanță secundară că orașul se îmbogățește din cauza afluxului de studenți; accidental - profesorii pot ocupa alte posturi în oraș sau au unul sau altul caracter) În legătură cu această definiție, se elucidează un al treilea eveniment al ființei morale, constând într-o schimbare de instituție sau formă, care are loc atunci când se schimbă relația dintre părți și circumstanțele interne, adică când un efect necesar devine principalul, sau un accidental devine principalul, sau lucrurile accidentale devin proprietăți necesare A patra schimbare a ființei morale este dezvoltarea, creșterea sau, dimpotrivă, epuizarea ei; primul provine dintr-o creștere, al doilea dintr-o scădere a numărului de oameni ale căror voințe sunt unite Dar trebuie avut în vedere că creșterea sau epuizarea nu indică deloc o îmbunătățire sau o deteriorare a stării lucrurilor, deoarece din faptul că un lucru se răspândește nu rezultă că se îmbunătățește, la fel cum nu rezultă dintr-o scădere a numărului de participanți că starea de lucruri s-a înrăutățit Când se stabilește starea lucrurilor, lucrurile merg pe drumul lor, fără a se confrunta cu vreo creștere sau deteriorare notabilă, cel mai bun moment vine pentru participanți, dar cel mai rău pentru istoric: ziua este ca ziua și totul poate fi dedus a priori din instituţia lucrului În cele din urmă, ultimul eveniment major pentru fiecare lucru și, prin urmare, și pentru lucrurile sau ființele morale, este încetarea lor, care este rezultatul fie al morții tuturor participanților, fie al unei schimbări în voința lor, fie al momentului în care problema devine proprietatea indivizilor, cu a căror moarte este, de asemenea, trebuie să înceteze * Deci, după Chladenius, obiectul istoriei, o ființă morală, ■este un fel de voință unificată sub forma unei instituții organizate, ale cărei puncte principale în dezvoltarea căreia se pretează la o subdiviziune logică, conturând mai detaliat și sarcinile particulare ale cercetătorului Ca obiect al cunoașterii, moralitatea Biblioteca "Runivers" G SH P E T Cercetătorul se confruntă cu o nouă ființă sub forma unui proces obiectivizat, legat de un lucru corporal, care decurge atât din sarcinile pe care voințele

unite ale indivizilor și le pun, cât și din anumite condiții ale lumii materiale Întrucât oamenii sunt purtătorii unor voințe unite separate, iar lucrurile corporale legate de ființele morale sunt expresia obiectivată a acestor voințe, putem vorbi despre diverse subiecte ale evenimentelor într-un lucru moral, și anume despre oamenii înșiși sau despre lucruri corporale legate de ființele morale Considerarea oamenilor ca subiecte ai evenimentelor istorice prezintă, desigur, un interes deosebit pentru istoric, iar Chladenius consacră acestui subiect un capitol special (IV), în care sunt ilustrate considerațiile generale exprimate aplicarea lor specifică O persoană este formată dintr-un suflet și un corp, schimbările lor sunt strâns legate între ele și esența schimbării în întreaga personalitate, dar se găsesc în principal pe o parte, fie în suflet, fie în corp De îndată ce o persoană se naște, se află deja într-o anumită stare (de exemplu, un orfan) Oamenii trăiesc în societate, iar starea în care se încadrează poate fi privită ca o ființă morală Fiecare persoană se află în stări diferite (burgher, meșter, soț, duhovnic, tutore, vecin etc), iar din moment ce diverse tipuri de stări ne sunt cunoscute din experiență, atunci: multe schimbări pot fi prevăzute a priori, altele, pe dimpotrivă, poartă caracter individual și nu pot fi deduse dintr-un concept general (eu, de exemplu, știu că cineva are o practică de avocat, dar din asta nu văd câte procese conduce, cine este clientul lui) Acea; ceea ce se poate deduce din conceptul general de stat, constituie viața noastră de zi cu zi, acestea sunt evenimente cotidiene (alltagliche Begebenheiten) (scribul rescrie, soldatul servește, casierul acceptă și dă bani), astfel de evenimente, deși alcătuiesc * cea mai mare parte a vieții noastre, totuși, nu atrag o atenție specială asupra lor Dimpotrivă, ceea ce nu este deductibil dintr-un concept general, care este într-o oarecare măsură neașteptat sau nou, poate fi numit act (die Thaten) Aceste din urmă atrag mai mult atenția noastră și Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE , așadar, sunt de obicei notate în rapoartele istorice, la fel ca și schimbările în starea unei persoane, epoca succesului și eșecului, în sfârșit, morala și înclinațiile sale Schimbările de moravuri ar fi, desigur, un eveniment cel mai important, împreună cu schimbările de stare, dar, deoarece de obicei se produc treptat și imperceptibil, este mai ușor să observi că au avut loc schimbările de moravuri decât să observi că au loc și când ele apar De fapt, evenimentele, a căror cunoaștere ne punem ca sarcină, sunt evenimentele care privesc oamenii individuali și ar fi destul de firesc să considerăm ca cunoaștere istorică cunoașterea a ceea ce se aplică fiecărui individ uman în parte Dar, pe de altă parte, cunoașterea evenimentelor în sine este esențială pentru noi, astfel încât avem puțin de-a face cu persoanele individuale care iau parte la ele Din aceasta se nasc diverse feluri de istorie (der Geschichte) În primul rând, este o istorie (die Historie) a cutare sau acel lucru moral, în care indivizii ne interesează doar modul în care participanții la el (istoria statelor, orașelor, mănăstirilor și altor societăți * anderer Gesellschafften, episcopia etc); apoi istoria ciocnirilor (Hãndel) (revoluții, crime, procese etc) și războaie, unde din nou se îndreaptă mai multă atenție asupra rezultatele evenimentelor în sine decât la chipuri; istoria faptelor (der Thaten), noi și remarcabile, cărora li se acordă atenție nu din cauza persoanelor, ci din cauza lucrurilor în sine (prima călătorie în estul și vestul Indiei etc); în sfârşit, întreprinderi importante separate, nederivate dintr-un concept general * dar având propria lor organizare specială (construirea piramidelor în

Egipt) Deoarece este necesar să desemnăm aceste istorii, spre deosebire de istoriile oamenilor individuali, printr-un nume special și să le aducem sub anumite concepte generale * astfel încât să fie mai convenabil să le vorbim pe toate odată, atunci putem numi ele istoriile lumii private (die eințeln Weltge-schichte), pentru că așa-numita istorie mondială constă tocmai din lucrurile pe care le-am descris Indivizii sunt rar raportați aici, cu excepția cazului în care au influențat o anumită ființă morală, sau au descoperit fapte deosebite și au trăit o soartă excepțională Prin urmare, cunoașterea noastră istorică este în principal cunoașterea lumii individuale Biblioteca "Runivers" g evenimente Despre toate lucrurile care se fac sau se fac, avem concepte generale sub care sunt rezumate evenimente individuale (război, pace, călătorii, artă, orașe etc), dar aceste concepte generale nu fac parte din cunoașterea istorică, ci decurg din ea prin abstracție *) și ne ajută să cercetăm mai ușor noi cazuri similare (conceptul general de congres face posibil să spunem multe dinainte celor care cunosc acest concept, comparativ cu cei care nu-l cunosc); în sine aceste concepte aparţin filosofiei Poveștile și lucrurile separate diferă de conceptele generale în care sunt subsumate, prin circumstanțe individuale care nu sunt cuprinse în concepte generale, de exemplu, toate literele sunt litere, dar fiecare scrisoare este o scrisoare de la o persoană specială, într-un loc special și la un moment special Timpul și locul este cel mai scurt mod de a face distincția între lucruri separate, pentru a distinge oamenii - un nume Dacă avem o serie de istorii similare ale indivizilor, nimic nu ne împiedică să le enunțăm doar din cauza asemănării lor, chiar dacă nu a existat nicio legătură internă între ei - istoria lor nu se schimbă prea mult de la aceasta *) - Dar metoda cu adevărat istorică, pătrunzând până la stabilirea legăturii interne a evenimentelor unite în prezentare, se dezvăluie în trăsăturile ei doar atunci când se încearcă să răspundă la întrebarea: cum se realizează în istoria evenimentelor descrise de ea ? Conform tendinței generale a raționalismului, pe care am clarificat-o suficient, această întrebare este problema descoperirii raportului, o bază rațională în fluxul de evenimente și lucruri "aleatoare", adică adevăruri aleatorii sau "adevăruri de fapt" Meyer a rezolvat această întrebare destul de simplu, propunând să prezinte adevărurile istorice în ordinea conexiunii lor temporale și spațiale și pornind de la presupunerea că evenimentele lumii sunt de fapt atât de legate între ele prin cauze și ocazii, ceea ce este adesea imaginat "diese allgemeinen Begriffe aber sind kein Stück der historischen Erkentniss, sondern entstehen aus derselben durch die Abstraction", S) Aici avem, evident, definiția așa-numitei metode comparative mier de asemenea cap IV, § Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII PUK-ULUI ISTORIC capacitatea de a folosi logica raţionalistă şi de a deduce un eveniment din altul x) Din învățătura generală a lui Chladenius despre singular și istoric, avem dreptul să ne așteptăm la o analiză diferită și, mai presus de toate, mai detaliată a acestei probleme centrale și mai importante a metodologiei istorice În esență, această întrebare include două laturi: latura logică sau metodologică, deoarece vorbim despre natura construcțiilor istorice în domeniul teoriei explicative și al ipotezelor, și latura ontologică, deoarece se exprimă puncte de vedere despre natura celor mai eficiente cauza în forma sa specială a ființei reale Din punct de vedere logic, această întrebare înseamnă stabilirea unei astfel de legături între faptul de explicat și propoziția care îl explică, ceea ce ar da dreptul de a trage concluzii și predicții

deductive din acestea din urmă, pe baza necesității conexiunii numite Pentru istorie aici, în ceea ce privește fiabilitatea, se deschid perspective foarte triste, dacă doar previziunea este într-adevăr luată ca semn esențial de "științific" Depășirea scepticismului într-un astfel de caz devine posibilă numai cu ajutorul unei analize a conținutului însuși al explicației, adică natura obiectivă a acelor relații de cauzalitate la care face apel explicația Aici se deschide o altă latură a întrebării, implicând în analiză natura fundamentală și metafizică a conceptului de cauzalitate Hladenius urmează, ca să spunem așa, pe linia celei mai mici rezistențe, văzând, ca mulți reprezentanți ai filosofiei moderne, o natură pur psihologică în explicația istorică Explicarea psihologică a fenomenelor istorice, mai ales dacă este modelată după explicațiile care au loc în știința naturii, duce în mod firesc la ignorarea unei întregi serii de probleme logice legate în general de problematica limitelor oricărei explicații științifice și a specificului ei, iar în asociate în special cu concepte specifice ale istoriei, așa cum sunt dezvoltate, adică influența, imitația, interacțiunea etc Desigur, și aici Khladenius este oarecum primitiv și uneori neajutorat, dar cu toate acestea el este interesant în Vernunftlehre, § Biblioteca "Runivers" G SHLET care probleme, ca precursor al învățăturilor moderne despre explicația psihologică în istorie Nimeni nu se îndoiește, susține el *), că majoritatea schimbărilor din lumea corporală își au baza în circumstanțe anterioare, că ele sunt cauza urmatorul, si intre timp nu s-a clarificat inca care este legatura dintre conceptul si cunoasterea cauzelor cu o alta parte a logicii, unde vorbim de concepte, judecati si concluzii orice lucru consta in faptul ca dintr-o judecata intuitiva (judicium intuitivum), adică cum este obținut ca urmare a percepției (Einpfindung) sau experienței (Erfahrung), creează judecata discursivă (judicium discursivum) și inferența Deoarece fizica conține adevăruri generale care sunt cunoscute mai întâi prin experiență, explicația cauzelor nu este diferită de demonstrația care are loc în alte adevăruri generale Singura diferență este în găsirea unor astfel de concluzii: atunci când se află adevăruri generale care sunt cunoscute a priori, premisele sunt cunoscute mai devreme decât concluzia; dimpotrivă, într-o concluzie în care se dezvăluie cauza unui lucru sau experiență, concluzia este cunoscută înaintea premiselor) Cu toate acestea, fizicienii care se ocupă de schimbările corporale sunt încă interesați de adevărurile generale, cărora le aparține și experiența, dedusă din concepte generale; nu acordă atenție cauzelor evenimentelor individuale izolate, cu excepția celor care, din experiență, nu au intrat încă sub regulă Reguli, sau lucruri generale, ei caută în primul rând, iar odată ce o regulă este dată, nu se mai întreabă de ce s-a produs cutare sau cutare schimbare într-o anumită zi, oră, într-un anumit loc Dimpotrivă, în cunoașterea istoriei, nu este vorba despre regulile și conceptele generale ale unui eveniment, ci despre motivul pentru care ceva aparține unui anumit loc și unui anumit timp *) ACES Capitel, von dem Zusammenhange der Begebenheiten und der Geschichte) Lipsia^, P) Este demn de remarcat o împărțire similară a tipurilor de explicație în Sigwart Logica, § # Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice De obicei, atunci când vorbim despre istorie, înțelegem prin ea doar evenimente legate de o persoană, deoarece acestea se schimbă sub influența minții, voinței și poziției sale exterioare Istoricul ia în considerare lucrurile fizice numai în măsura în care acestea sunt cauzele schimbărilor în suflet sau în întreaga stare a unei persoane De asemenea, trebuie să fim conștienți

de astfel de evenimente din lumea fizică, cum ar fi un cutremur, o ploaie, dar nu este nevoie să investighem originea și cauzele lor Cauzele, legătura, dependența internă a istoriei se referă la astfel de evenimente din viața oamenilor care depind de voința, intențiile, planurile lor Revenind la investigarea cauzelor oricărui proiect sau plan de acțiune special, trebuie să distingem: i) circumstanțele speciale care au dat naștere ideilor și deciziei propriu-zise,) modul special de gândire, în virtutea căruia numitul împrejurările au fost luate în considerare astfel încât din acestea să iasă o anumită decizie "Împrejurările" despre care vorbim sunt de obicei notate prin conceptul și denumirea ocaziei Care este diferența dintre o cauză și o cauză, cum diferă o cauză de alte tipuri de cauze? Oriunde recunoaștem afinitatea unui lucru, tragem o concluzie: un eveniment care este dedus din cauzele sale este o concluzie Acest lucru se întâmplă prin invocarea unei poziții comune De exemplu, Kai face testament De ce? - Ne pregătim pentru moarte Rezultă concluzia: cine se pregătește de moarte și are un motiv să-și pună ordine în starea, face testament Kai se pregătește pentru moarte, etc Astfel, a cunoaște cauza unui eveniment înseamnă a-l deduce din alte evenimente cunoscute Dar o astfel de derivare prezintă dificultăți deosebite atunci când vine vorba de cele mai remarcabile modele, unde trebuie să se ocupe, *) de circumstanțe speciale care se abat de la tipurile binecunoscute de acțiuni și cu? starea lucrurilor, și) cu un mod de a gândi, relativ la conform cărora nu există reguli generale În consecință, chiar dacă tot ceea ce ține de existența unei idei noi ne-ar fi cunoscut în sine, totuși nu am putea trage formal o concluzie din aceasta și, prin urmare, atunci când avem de-a face cu astfel de idei, nu se poate folosi conceptul - chiar și cuvântul rațiune ; în timp ce în evenimente obișnuite se aplică fără nicio îndoială Biblioteca "Runivers" w π e t ъ Dar nu ne îndoim că, la fel cum evenimentele și deciziile obișnuite sunt legate de cele anterioare, tot așa apar idei speciale și noi în același mod, circumstanțele anterioare sau prezente sunt cele care îi determină pe oameni decizie în funcție de modul lor de gândire și de regulile lor speciale Se dovedește o mare diferență doar din punctul de vedere al cunoștințelor noastre De fapt, chiar și cu soluții speciale și noi, doar dacă cunoaștem suficient circumstanțele, putem vedea motivul și trage o concluzie, dar nu o putem formula Chiar și în viața de zi cu zi, unde se ține puțină grijă logicii, se observă că în suflet se întâmplă mai mult de un lucru atunci când investigăm baza unor idei speciale și noi și când exprimăm judecăți despre evenimente obișnuite; aceste diferite acțiuni ale minții umane se disting și prin nume: o cauză este atribuită unor evenimente obișnuite; o cauză este atribuită unor decizii speciale și noi Prin urmare, motivul nu sunt altceva decât împrejurări speciale, care, datorită unui mod special de gândire, trezesc în suflet un fel de plan sau decizie Să presupunem că știm motivul unei idei la cineva un caz individual, atunci pentru cunoștința altora vom încerca să prezentăm pe scurt circumstanțele speciale și să le exprimăm într-o singură poziție, precum și să formulăm în același mod un mod special de gândire ^ pentru a obține, deci, un fel de concluzie ; deci prilejul capătă aspectul unei cauze, așa cum se întâmplă de obicei în istorie Astfel, după Hladenius, explicația istorică se reduce, pe de o parte, la o indicare a unor cauze permanente, "obișnuite", exprimate în concepte și concluzii generale, pe de altă parte, la o indicare a unor motive particulare pentru aceasta sau acel eveniment, exprimat în formă, similar conceptelor și concluziilor generale În mod ideal, se poate presupune, explicația ar

fi exhaustivă dacă am putea enumera totalitatea atât cauzelor generale ale unui anumit eveniment, cât și motivele speciale ale acestuia Totuși, la fel cum în primul caz conceptul general în sine servește ca instrument de "simplificare" a gândirii, tot așa în al doilea se pot evidenția câteva tehnici care facilitează sarcina unei explicații exhaustive Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE Adesea, examinând circumstanțele speciale, extragem din ele cutare sau cutare, cea mai faimoasă sau mai vizibilă și îi atribuim toată acțiunea și generarea ideii și decizia legată de aceasta Sau mai multe circumstanțe speciale sunt aduse într-o singură clasă și sub un concept general, care se asociază mai ușor cu alte concepte generale și ia astfel forma (forma) unei concluzii Dar, după cum arată o analiză a exemplului dat aici de Chladenius, o astfel de simplificare poate fi folosită ca instrument, dar o explicație ca atare necesită o indicare exhaustivă (cel puțin într-o tendință) a circumstanțelor, atât generale, cât și particulare Carol al V-lea abdică de la tron, impulsul este o eră a expedițiilor nereușite: fericirea se schimbă, lucrurile devin plictisitoare Aici avem o aparență de concluzie cauzală Dar nu numai aceste eșecuri l-au determinat pe împărat la o decizie atât de importantă și neobișnuită Se admite că, în plus, a fost motivat de slăbirea forțelor și de dorința de pace Dar chiar și în toate aceste condiții, oamenii nu au văzut întotdeauna suficiente motive pentru decizia menționată Restul decurgea, așadar, din modul special de gândire al acestui monarh Totuși, dacă am dori să dăm acestui factor o formă logică, din nou nu am putea folosi altceva decât forma unui concept general, luăm genul cel mai apropiat, genus proximum sive speciem Astfel, în explicațiile istorice, ajungem totuși la o explicație psihologică, care ne lasă logic nemulțumiți, întrucât în final trebuie să apelăm la voință, ale cărei motive nu sunt întotdeauna clare pentru noi înșine și uneori sunt complet inaccesibile celorlalți * Luând în considerare influențele încă străine asupra voinței noastre și asupra deciziilor sale, ajungem la o inevitabil limitare în cunoașterea cauzelor evenimentelor istorice, care nu poate fi niciodată pe deplin, complet, înțeleasă Pentru a ajunge la completitudine în discutarea chestiunii factorilor și cauzelor din istorie, Chladenius subliniază îndeosebi semnificația, ca gen special de cauze, a acelor contradicții și obstacole pe care trebuie să le întâmpinați în implementarea unuia sau altuia plan Îndeplinirea unui act sau intenție Biblioteca "Runivers" G, IP П E T b nu este clar, dacă nu țineți cont de ambele momente - în el: i) acea parte a planului care trebuie realizată și) obstacolul care a fost descoperit și care trebuie "eliminat" Să ne grăbim acum să subliniem semnificația extrem de semnificativă a acestor concluzii, deoarece ele indică "o astfel de înțelegere a explicației istorice de către Chladenius, care este fundamental diferită de explicația fizică În fine, recunoscând constanța condițiilor și așa-numitele cauze negative, stabilim relații sau legi abstracte permanente; o luare în considerare concretă a relaţiilor ar duce la antifizică Nu este așa în explicația istorică, unde tocmai din cauza concretității, a obiectului și a explicației sale, indicarea cu exhaustivitate nu numai a cauzelor efective, ci și a așa-ziselor condiții și cauze negative, este o cerință logică necesară Astfel, în explicația istorică ne confruntăm cu o serie întreagă de dificultăți pe care logica nu le prevede sau le ignoră Într-adevăr, în logică se obișnuiește să se stabilească legătura dintre propoziții și adevăruri exclusiv în concluzii) și acest lucru este corect, deoarece în acest caz ele înseamnă adevăr general De aici se poate naște gândul

că adevărurile istorice își stabilesc și legăturile sub formă de concluzii și demonstrații atunci când investigăm cauzele evenimentelor Stabilirea cauzelor în lumea fizică este o demonstrație, pentru că în fizică nu vorbim despre evenimente singulare, ci în primul rând despre regulă și situația generală legată de acestea Întrucât povestea istoriei se ocupă și de cauze, ni se poate părea cu ușurință că evenimentele decurg din antecedente în același mod în care concluziile decurg din premise și că acest lucru se face prin inferențe și silogisme Dar aici se dezvăluie o diferență enormă; în adevăruri generale, unul urmează din celălalt, sau unul este deja cuprins în celălalt; în adevărurile istoriei nu este în niciun caz posibil să se afirme că ceea ce urmează este cuprins în ceea ce precede Fără a intra în studii metafizice cu privire la întrebarea cum în substanțe separate apar schimbările unele de altele, putem încerca să stabilim mai precis ce trebuie înțeles prin precedent și după Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE suflare Vorbim despre cunoașterea istorică: ceea ce nu știm despre lucrurile care se întâmplă sau se întâmplă, se referă la istorie ca proces, dar nu la istorie ca știință, nu la cunoaștere istorică Prin urmare, antecedentul este ceea ce știm despre trecut, iar ulterior este ceea ce știm sau putem ști despre următorul Întrebarea, așadar, nu este aici cum urmează următorul în sine din antecedent, care este întrebarea investigației metafizice, ci cum următorul, pe care îl cunoaștem, decurge din antecedent, pe care îl cunoaștem și noi? *) Prin urmare, de la bun început, am deosebit istoria de cunoașterea istoriei, de unde apare cea mai mare diferență între cunoașterea generală și cea istorică Prima este exclusiv cunoașterea umană și produsul minții umane, istoria nu este cunoaștere umană, se întâmplă chiar și atunci când nu există nimeni care să o cunoască *) Istoria trebuie doar să devină cunoaștere umană, dar datorită cunoștințelor noastre limitate, nu va reuși niciodată să exprime totul și, parcă, să imprime ceea ce conține istoria însăși În istorie, de fapt, nu este nimic ascuns, dar pentru cunoștințele noastre o mare parte, chiar și o mare parte, este ascunsă Deja în lumea fizică există multe care sunt ascunse de sentimentele noastre, multe care sunt prea îndepărtate sau mici pentru ele, cu atât mai mult în sufletul uman, de care depinde o mare parte a cunoștințelor noastre istorice: cunoaștem chiar și claritatea gândurile altuia doar sub formă de cuvinte, un număr imens de ideile noastre sunt neclare și vagi, starea de spirit este în continuă schimbare, gradele sentimentelor noastre sunt complet nedeterminate, conceptele sunt amestecate, prejudecate etc ; În cele din urmă, multe din istorie sunt pur și simplu ascunse de considerente morale și politice Astfel, într-o prezentare istorică, este imposibil să se stabilească o legătură sub formă de concluzii din cauza unor împrejurări lipsă, ascunse sau oprite, la fel cum ar fi imposibilă o demonstrație,) Allg Gw , S -) Allg Gw , S , "Jene ist lauter tnenschliche Erkentniss, und ein Werck des mensehlichen Verstandes * die Geschichte aber ist nicht menschliche Erkentniss, soùdern' sie ist vorhanden, wenn auch niemand vorhanden wâre, der sie "erkennete* ■ Întrebări de filosofie, carte ? Biblioteca "Runivers" G SH P E T dacă ne-ar lipsi câteva principii Se pare că restaurăm întregul din epavă Aceasta este cea mai bună dovadă că cunoștințele istorice nu pot fi conectate cu ajutorul concluziilor logice Astfel, dacă ni se pare că pătrundem în cauzele evenimentului și am tras o concluzie, a cărei concluzie este evenimentul, a cărui cauză o investigăm, nu vom ajunge niciodată la o concluzie în formă completă Acest lucru este valabil chiar și pentru evenimentele cele mai de

înțeles, de cauzele cărora nimeni nu se îndoiește, unde este vorba despre ce trebuie făcut Dacă ar fi să conchidem: păstorii își păzesc turmele; Kai este un cioban, prin urmare, își păzește turma, nu am putut fi siguri de concluzie Dacă refacem premisa mare: ciobanii trebuie să-și păzească turma etc , tot nu am putea spune ce este cu adevărat acolo Aceasta provine din prezența în acțiunile umane a voinței și libertății, dar voința, știm, este guvernată de mintea noastră Prin urmare, dacă vedem într-o anumită măsură că o persoană acționează parțial în conformitate cu natura lucrurilor exterioare care o înconjoară, parțial în conformitate cu înclinațiile sale bune sau rele, credem că înțelegem pe deplin cauzele evenimentelor, deoarece, deși acţiunea nu rezultă încă din aceasta, dar restul le atribuim libertăţii sale În acest fel ajungem la ceea ce se poate numi o explicație istorică ca stabilirea unei baze naturale și raționale pentru evenimentele descrise Deci, dacă luăm două evenimente care nu numai că se succed, ci chiar se succed unul din celălalt, * tot nu putem stabili între ele relația de premisă și concluzie, întrucât următorul își găsește doar parțial baza în antecedent Nimic nu este mai natural decât ca un criminal să fie închis; acest lucru nu numai că poate, dar trebuie să fie Între timp, dacă nu știm nimic, cu excepția faptului că cineva a comis o crimă, nici un inteligență sau deducție nu ne va spune că * a fost arestat; se putea ascunde prin neglijenţă *) Chladenius, desigur, distinge această explicație logică (Erklãren)* de o explicație simplă (Erlãutern), menită să împiedice o înțelegere falsă a expunerii Allg Gw , S , cf S Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE persoane responsabile sau chiar dincolo de vina lor Dar dacă a fost cu adevărat arestat, atunci motivul pentru aceasta, împreună cu actul său, este previziunea judecătorului, precum și zelul subordonaților săi Cum decurge un eveniment de la altul și cum decurg adevărurile generale unul din celălalt, acestea sunt lucruri care diferă ca cerul de pământ și este foarte necesar să se facă distincția între aceste două tipuri de conexiune Trebuie să introducem un cuvânt special pentru a desemna legătura evenimentelor, pentru a o deosebi de legătura premiselor în concluzii Expresia germană: es fügte sich ne oferă posibilitatea de a alege cuvântul cel mai convenabil, Fügung De exemplu, în acest fel conectăm două lucruri, întrucât membrii sunt legați într-o articulație sau barele unui coș, de fapt unul este în afara celuilalt și este diferit de acesta, și totuși toată lumea crede că sunt conectate Istoria, așadar, este o serie de evenimente care se potrivesc unele cu altele și sunt legate între ele Adevărurile generale diferă, pe de o parte, ca axiome, pe de altă parte, ca corolare, corolare și teoreme; relația dintre ele este de așa natură încât cine le cunoaște pe prima poate, prin reflecție, să o găsească pe cea din urmă În evenimente, o astfel de împărțire este de neconceput; ambele aici sunt accidentale; fiecare eveniment ulterior trebuie cunoscut, la fel ca și cel precedent, cu ajutorul unei judecăți intuitive Prin urmare, cunoașterea istorică este o serie de judecăți intuitive pure care se răspândesc de la un suflet la altul prin mesaje, povești, știri, declarații etc Dar dacă cauți o distincție analogă între pozițiile istorice și încerci să găsești ceva asemănător cu principiile fundamentale de demonstrație, atunci acest lucru trebuie să se întâmple într-un mod complet diferit Aceasta se leagă de problema originii istoriei - am văzut că ea presupune ocazia din care decurg intenția și fapta, aducând numeroase consecințe Motivul este ceva care se află în afara istoriei și este diferit de acesta, deși este necesar pentru cunoașterea evenimentului, făcând posibilă înțelegerea într-o

anumită măsură a cauzei acestuia Prima dată, evenimentul legat de o anumită istorie este notat ca începutul ei și al tuturor evenimentelor ulterioare, acesta poate fi numit fundamentul istoriei (în latină este mai bine să folosiți cuvântul cardo aici decât cuvântul principium, care se aplică de obicei la adevăruri generale și care pot veni aici în * Biblioteca "Runivers" G SHLET" cap, dar nu are nimic de-a face cu începutul istoriei) În ceea ce privește evenimentele care urmează pe primul, "legate" cu acesta, ele pot fi notate prin cuvântul consecință, care se distingea anterior de consecință în silogism și care, prin urmare, nu poate provoca neînțelegeri Prin înțelegerea sa a problemelor istoriei ca știință, prin conștientizarea clară a necesității unei doctrine logice speciale a istoriei și a metodelor ei, Chladenius este primul care încearcă efectiv să rezolve noile probleme ale noii științe Faptul că Chladenius a rămas singur arată doar cât de înainte era timpului său Khladenius nu poate fi profesor nici în timpul nostru pentru noi Dar acest lucru nu ne dă dreptul fie să-l ignorăm, fie să negăm corectitudinea unora dintre întrebările sale În timp ce Wolff, datorită trăsăturilor interne ale raționalismului leibnizian pe care le-a adoptat și asimilat, doar "lasă loc" logicii istoriei, dar în același timp dezvăluie o puternică tendință de identificare a științificului cu generalul, Khladenius extinde sensul de știință, nu numai considerând-o ca obiect legitim cunoaștere a singularului, ci și făcând o încercare serioasă de a crea o nouă doctrină logică despre ea și despre metodele studiului său științific Adevărat, referirea la singular nu determină în sine subiectul științei, este doar un indiciu al naturii unicității, a nemultiplicității obiectelor Conceptul general rămâne instrumentul logic al gândirii istorice, deși modul în care este aplicat în acest din urmă caz este diferit Dar cu atât mai încântat este necesar să se dezvăluie rolul multivaloric al "generalului" "Generalul" sub analiza lui Chladenius își dezvăluie ambiguitatea inerentă, iar Chladenius surprinde foarte abil semnificațiile sale principale: concretul general (communis), ca ansamblu general cu expresia sa specifică în loci comunele și abstractul general (generalis), familiar nouă din logica tradițională Aici raționalismul, poate în cea mai mare măsură, își demonstrează instinctul în domeniul mișcării logice a gândirii În spatele formelor datei specifice a unui obiect istoric, acesta din urmă se regăsește la Chladenius * cu trăsături atât de specifice care obligă la unele ob- Biblioteca "Runivers" prima experienţă a logicii ştiinţelor istorice teoria generală a subiectului, care diferă foarte semnificativ de cele cu care suntem obișnuiți în logica relațiilor de concepte generice și specifice Toate doctrina judecății și inferenței, în măsura în care se bazează doar pe relațiile dintre întinderile genului și speciei, trebuie să sufere o revizuire radicală și nu avem de-a face doar cu un nou capitol de logică: doctrina mulțimilor, obiectul colectiv , "locuri comune" și forme deosebite de inferență, dar se dovedește că până și vechea generalizare simplă a tuturor judecăților și concluziilor "generale" trebuie revizuită cu scopul de a separa în ea ceea ce are cu adevărat un caracter rațional-filosofic, de ce nu merge mai departe de locorum communium al vietii cotidiene Istoria, ca știință, este conturată în fața noastră cu trăsături specifice ale cunoașterii sui generis, diferite de cunoașterea abstractă a filozofiei și matematicii și apropiate în concretetatea ei de experiența vie a unei persoane sociale Pe de altă parte, aceeași sofisticare a raționalismului nu permite să fie separat atât de ușor de "judecățile percepției", arătând încă o dată cât de mult era raționalismul în această privință mai înalt decât

Kant: pentru ultima judecată, percepțiile nu merită atenție, pentru că nu sunt judecăți ale experienței, pentru raționalism, în persoana lui Chladenius, tocmai pentru că se deosebesc de experiență, merită o atenție logică deosebită, iar analiza lor ca urmare, se dovedește, pune în lumină însăși teoria experienţă Dintre cele două căi pe care le-am indicat *) pentru rezolvarea problemei cunoaşterii istorice, Khladenius alege a doua cale: extinderea conţinutului logicii prin includerea acestei noi probleme în conţinutul ei Felul în care Chladenius abordează soluția dezvăluie în el un simț ascuțit al tuturor acelor diverse probleme care sunt prezentate în discuția despre teoria istoriei Am lăsat fără expunere considerațiile sale euristice și ne-am oprit doar la gânduri strâns legate de problema pur logică a subiectului istoric și a metodei sale Dar nu trebuie trecut cu vederea din această cauză că în felul său de a aborda subiectul istoricului Chladenius merge mult înainte în comparație cu Wolff, arătând cel mai mult *) Vezi mai sus, pagina Biblioteca "Runivers" D G, W P E * T b modul și metodele de "decorticare" a subiectului istoric'), despre care acesta este discutat în sensul său logic deja în forma sa "purificată" Teoria cunoașterii istorice a lui Chladenius ridică în primul rând propriile întrebări despre credibilitatea "autorității", despre credibilitatea și fiabilitatea sursei și a martorului Pentru logică, aceasta este o chestiune de importanță secundară în sine, dar trebuie să aibă indirect o influență semnificativă asupra ei, determinând-o să pună noi probleme și distrugând, în orice caz, încrederea dogmatică că demonstrația sa preferată este singura metodă de logică expunerea într-o știință efectiv realizată Pe de altă parte, teoria sa a cunoașterii istorice nu permite doctrinei subiectului, care stă la baza logicii, să se sprijine pe convingerea că pur și simplu dat senzual și perceput rațional epuizează tot conținutul subiectului cu formele lor Conștiința semnificației semiotice a surselor istorice de cunoaștere ar trebui să ridice o întrebare cu totul nouă cu privire la caracterul specific al subiectului, care nu ridică decât problema interpretării sale preliminare și a rolului înțelegerii subiectului realizat de acesta pentru toate cunoștințele noastre Istoria studiază că, spune Chladenius, ceea ce se face sau se face Dar putem spune că suntem înclinați să considerăm orice conținut al conștiinței căruia îi atribuim ființă reală, și nu numai logică, ca percepție *), adică un astfel de conținut este un anumit conținut sau un anumit subiect O judecată care exprimă relații în sfera unui astfel de conținut este, în primul rând, o judecată despre concret, ceea ce Chladenius numește o judecată intuitivă El distinge în mod decisiv acest tip de judecată de judecățile experienței care conțin relații generale (abstracte), așa cum el *) Vezi mai sus, pagina) Desigur, noi luăm aici percepția nu în sensul unei simple culegeri de senzații, ci tocmai ca construcție a unui conținut al conștiinței empirice, așa cum este definită în raport cu istoria în Historia lui Droysen "Die unmittelbare Wahrnehmung, die subiective Aufíassung der wahrgenommenen zu prüfen, zu verificiren, zu objectiver Kenntniss umsuformen, ist die Aufgabe der historischen Wissenschaft* XSrundriss d Istoric, § Biblioteca "Runivers" PRIMA EXPERIENȚĂ A LOGICII ȘTIINȚEI ISTORICE reușește, după părerea noastră, să arate acest lucru atunci când îl corectează pe Wolf asupra acestui punct Astfel, subiectul istoriei, după Chladenius, din punct de vedere logic, este un subiect concret Selectarea hotărâtoare a unui subiect logic special al istoriei ne obligă să separăm metodele științelor și, în consecință, științele înseși Și aici, vedem, Chladenius îl completează constant pe Wolf Pentru Wolf, până la urmă, există o

singură cunoaștere, în care el distinge doar grade de perfecțiune: cunoștințele istorice sunt nivelul cel mai de jos, cunoștințele matematice sunt cel mai înalt Khladenius nu este mulțumit de o astfel de soluție a problemei și apără independența cunoașterii generale istorice alături de cunoașterea generală abstractă O astfel de împărțire prea generală ne obligă să atribuim domeniului cunoașterii istorice în esență întreaga natură în întregime, atât fizică, cât și spirituală Dar, în același timp, nu există nicio îndoială că lumea fizică este studiată cu ajutorul conceptelor abstracte Hladenius subliniază acest lucru când vorbește despre diferența dintre explicațiile fizicianului și ale istoricului Așadar, fără a renunța la această împărțire, ca fiind fundamental corectă, Khla-' denius este de acord că tocmai zona obiectelor spirituale *) Critica este pură, de rațiune, p p) Pace veșnică, p și urm) Grundlinien der Philos, des Rechts, Leipz S (Zusatz) Biblioteca "Runivers" DESPRE CONCEPTUL DE DREPT NATURAL ÎN KANT ȘI HEGEL nu împărtășa părerile profesorului său - În primul rând, el nu putea recunoaște caracterul abstract, universal, generic al ideilor și, în al doilea rând, nu era de acord cu transcendența lor față de lumea vizibilă Pentru el ideile erau concrete, individuale și imanente în realitate Conceptul de idee a devenit pentru el conceptul de formă Opoziția lui Hegel față de Kant este complet analogă Idealismul, care opune realitatea particulară și multiplă unei legi unice și universale, este idealism imperfect și fals El nu creează nici o unitate adevărată, nici infinitate adevărată, nici morală adevărată, nici libertate adevărată Sfâșiind realitatea și ideea, Kant face din realitatea lipsită de Dumnezeu, părăsită de Dumnezeu (gottverlassen) și cade în "Atheismus der sittlichen Welt" J), și face din adevăr, rațiune, idee un accident, o particularitate, unul dintre polii opoziției, un început abstract Acest lucru creează nedreptate atât în raport cu realitatea, cât și în raport cu ideea, care, spre deosebire de Kant, este realitatea autentică Căci adevărata realitate nu este nici pluralitatea concretului empiric, nici unitatea începuturilor abstracte și formale, ci o atot-unitate concretă care anulează unilateralitatea ambelor) Dar, pentru a fi adevărată, o idee nu trebuie să se opună unilateral finitului și multiplicității, ci să conțină în sine această finitudine și multiplicitate ca unul dintre momentele sale Când moralitatea absolută este declarată a fi o datorie abstractă și universală, morala își pierde absolutitatea, pentru că i se opune lumea străină și exterioară a lucrurilor individuale specifice Și ea însăși nu devine ceva care le îmbrățișează sau le subordonează unei unități superioare, ci una din aceleași particularități și singularități Stabilindu-se în sine şi în opoziţia ei cu realitatea, morala este lipsită de orice obiectivitate, de toată realitatea, morala devine o formă goală, este unilaterală şi, ca urmare, devine un accident) Philos, d Rechts S) Werke, I, (Naturr) S) Encyklopâdie III S *) Werke, I, (Naturrecht) , , > Encykl III, S , etc * * Biblioteca "Runivers" C KECHEKYAN Această unilateralitate introduce elemente de nerezonabilitate și imoralitate în morală *), distruge "unitatea reală a individului cu absolutul" *) Morala autentică nu este o ruptură, ci unitatea ideii și realității, unitatea infinitului și a realității într-o astfel de organizare morală, unde diversitatea crește împreună cu infinitul și unitatea, ca sufletul cu trupul), iar când reflecția declară realitatea a fi zadarnic și se străduiește "să întemeieze ceva realitate de altă lume și Dumnezeu știe unde ar trebui să fie"), ea însăși este încărcată în deșertăciune și ea însăși devine deșertăciune c) Sarcina filozofiei nu este nicidecum determinată de această

"mâncărime neliniștită de reflecție și deșertăciune" (unruhige Treiben der Reflexion und Eitelkeit)), ci este de a "înțelege realul și prezentul") "Das was ist zu begreifen ist die Aufgabe der Philosophie, denn das, was ist, ist die Vernunft") Dacă morala este unitatea pură a unei legi abstracte, atunci nu poate fi vorba de un sistem de morală, în esență nu poate exista nici măcar o multitudine de legi Există o singură lege și, ca unitate abstractă, ea nu poate fi decât formală Dar dacă da, atunci nu poate fi decât o identitate goală, rațională; el nu poate face judecăți cu privire la un anumit conținut specific Morală dreptul, fiind formal, nu poate decât să creeze tautologii, să producă judecăți analitice, dar nu poate fundamenta valoarea și semnificația unei anumite instituții sau fapte) Este necesar să recunoaștem dinainte valoarea morală a proprietății pentru a dovedi imoralitatea furtului cu ajutorul criteriului formal al lui Kant În esență, orice conținut poate umple legea morală, nu există o astfel de comandă care să nu satisfacă) Werke I, •) ibid) ibid * Phil des Rechts, S) Philos, des Rechts, S) ibid S E ibid S) ibid S °) Werke I, S p și urm o mică condiție a acordului cu sine și, prin urmare, formula lipsită de sens a adecvării unei maxime a lui Kant nu numai că nu servește la deducerea unui sistem specific de îndatoriri, ci, dimpotrivă, trece direct în imoralitate, întrucât face posibilă ridica orice particularitate și contingență morală într-un principiu al moralității *) Ca rezultat al acestui dualism al formei și materiei morale, definițiile relative și finale capătă semnificația principiilor absolute și imuabile, adică are loc o substituire a moralei autentice printr-un continut aleatoriu care nu corespunde formei absolute *) Dar înțelegerea moralității ca obligație se autodistruge și se transformă în imoralitate și pe cealaltă parte Dacă morala este o datorie, atunci întreaga realitate a moralității se bazează numai pe decalajul dintre ființă și datorie, natură și moralitate Dar sarcina moralei constă tocmai în apropierea nesfârșită de armonia lor, de împăcarea dintre ființă și datorie Acesta este postulatul de bază al viziunii morale asupra lumii, fără de care ar fi lipsit de orice sens Cu toate acestea, realizând acest postulat de bază, împacând și reunind ființa și datoria, conștiința morală lucrează la propria sa distrugere, căci, realizând armonia idealului și realității, distruge chiar opusul de care se hrănește Morala trăiește exclusiv prin opoziția dintre ființă și datorie și, între timp, trebuie să lucreze pentru a distruge această opoziție Atingerea armoniei ființei și datoriei este îndeplinirea unei sarcini morale, dar "morala dispare în armonie", dimpotrivă, "armonia" dispare în morală, iar sarcina morală rămâne neîmplinită Aceasta îl face pe Hegel să spună că scopul absolut al conduitei morale "este ca să nu existe nicio conduită morală") "Progresul în morală ar fi doar o mișcare spre moartea ei") Prin urmare, singura cale de ieșire din această contradicție) Werke I, , Phil des Rechts, , Uscător de păr, spirt) Mănânc acolo) Fenomenologia Spiritului, , vezi și și urm , Naturrecht , *) Fenomenologie, constă în recunoașterea decalajului dintre ființă și datorie, etern și inamovibil, iar sarcina reconcilierii lor ca fundamental insolubilă și impracticabilă în orice moment al viitorului Indiferent de cât de mult va merge progresul moralității către infinit, indiferent de cât de mult se îndreaptă omenirea spre perfecțiune, nu își va atinge niciodată idealul Căci altfel antiteza dintre natură și obligație ar fi distrusă, moralitatea ca normă ar fi distrusă, iar lui Kant nu i-ar mai rămâne nicio realitate morală De aceea, acest idealism unilateral trebuie să

insiste asupra unei sarcini care trebuie să rămână pentru totdeauna o sarcină O obligație, gravitând constant spre ființă, trebuie să rămână întotdeauna o obligație, altfel își pierde valoarea morală Veșnica insaturare a datoriei deșarte (Das perennirende Sollen) - nu găsește ea o analogie colorată pentru ea însăși în binecunoscutele imagini ale Iadului grecesc? Dar dacă Kant este forțat să insiste asupra rupturii eterne a realității și a obligației, atunci transformarea realității, lumea obiectivă a acțiunilor umane, își pierde orice semnificație autosuficientă Dacă lumea este încă infinit de departe de ideal, atunci locul real pentru realizarea bunătății poate să nu fie realitatea exterioară, ci lumea interioară a conștiinței umane Morala datoriei este morala dispoziției În prim plan se află moralitatea stării de spirit, puritatea intențiilor, chiar dacă sunt inutile, chiar dacă nu avansează realitatea pe calea idealului Căci tocmai în acest decalaj dintre starea de spirit și realitate se realizează moralitatea Lumea morală este închisă într-o morală pur subiectivă, regularitatea exterioară a acțiunilor, legalitatea obiectivă, rămâne indiferentă față de moralitate, "părăsată de Dumnezeu", iar principiile generale în care este permisă moralitatea nu pot conta decât pentru conștiința personală, care nu poate decât arată curăția închinării sale în fața legii Hegel este un adversar hotărât al acestei "morale subiective" "Ceea ce constituie subiectul este seria acțiunilor sale Dacă aceste serii sunt produse fără valoare, atunci subiectivitatea dorinței este și ea fără valoare; dacă, dimpotrivă, seria acțiunilor sale sunt de natură substanțială, atunci este și cea interioară Biblioteca "Runivers" DESPRE CONCEPTUL DE DREPT NATURAL ÎN KANT ȘI HEGEL shola individului" *) Relația interioară a voinței cu ea însăși nu este suficientă O dorință neîmplinită, o intenție bună care nu a primit nicio implementare, este lipsită de orice valoare morală "Laurii dorinței neîmplinite sunt frunzele uscate care nu se înverzesc niciodată") În loc să combine regularitatea voinței și regularitatea acțiunilor într-o singură unitate a moralității absolute, Kant opune moralitatea legalității și face legalitatea independentă de moralitate Legea devine indiferentă față de morală Legea naturală este un concept complet nefondat și fals Morala și legalitatea devin negative una pentru cealaltă Între timp, "ist weder die Legalität noch die Moralität absolut positiv oder wahrhaft sittlich") În sine, în afară de drept, morala este un tărâm al pur negativului, o abstracție goală, lipsită de orice semnificație morală, numai în unitate cu conținutul concret al unei anumite ordini juridice, iar pe baza pământului ei, morala devine pozitiv, devine un element de moralitate absolută *) Esența dreptului natural nu se află în schema mecanismului juridic, vid și indiferent față de bine și rău, și nu în datoria morală înrădăcinată în starea subiectivă, ci în totalitatea concretă a organizării morale Die Lebendigkeit des Sittlichen - totalitatea moralelor și legilor create de spiritul oamenilor - acesta este solul pe care poate apărea moralitatea autentică Legea naturală nu este ceva formal și negativ, iar moralitatea nu este deloc ceva absolut și pozitiv Legea naturală este das wahrhaft Positive, o totalitate concretă în contrast cu moralitatea, ca principiu abstract și formal, pur negativ Doar prin atitudinea sa față de conținutul pozitiv al unei anumite ordini juridice și al unei anumite organizări a instituțiilor obiective individul dobândește adevărata moralitate Un sistem obiectiv de principii morale este posibil doar) Phil d Rechts S Phil d Rechts S (Zusatz)) Natura* (Werke, I), , ") ib , Biblioteca "Runivers" S KECHEKYAN pe baza moralei obiective - Sittlichkeit În stadiul

moralismului abstract, conștiința este lipsită de conținut obiectiv) Numai statul, această treaptă superioară a Sittlichkeit-ului obiectiv, numai statul depășește subiectivitatea conștiinței formale și o umple cu conținut concret, "o transformă în viața de substanță universală" a) și pune o limită referințelor la opinia subiectivă, dezaprobarea personală și alte momente de întâmplare și arbitrar *) În afara instituțiilor obiective, în afara moralei și a legilor pozitive, Das Sollen - datoria - este negativitate pură, vanitate și gol "Und diese Negativitãt, Sub-jectivitãt, Ich, die Freiheit sind die Principien des Uebels und des-Schmerzes" *) Das Sollen în detașarea sa de ființă devine principiul imoralității și răului, izvorul durerii și al chinului (Prinzipien des Uebels und des Schmerzes) δ) Legea naturală este astfel tărâmul cu adevărat pozitiv; esenţa sa nu se află în abstracţia din realitate, ci în plinătatea vieţii a conţinutului moral concret) Morala are o individualitate și o anumită înfățișare exterioară În fiecare individualitate morală, spiritul lumii se manifestă, iar justificarea individualității individuale este că își găsește locul în întregul univers (Totalitãt)) Este greșit să declari un polip imperfect și să ceri ca acesta să fie o insectă, căci existența unui polip, ca polip, este justificată de cea mai înaltă necesitate rațională Așa este și în domeniul dreptului și al moralității Pentru a aprecia legitimitatea uneia sau aceleia instituții, trebuie să cântărim cât de mult le permite oamenilor să se organizeze ca indivizi, cât de mult corespunde spiritului ei, cât de mult coincide legea uneia sau alteia relații cu morala (ob das) Pliil d Rechts, u ; vezi şi Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte, Reclam's Ausgabe, S ,) Encicl III (Werke, VP), , Ph d Rechts,) Acolo *) Encyklop III (Werke VISH, ") ib €) Werke, I, S η Werke *) Werke, I, Biblioteca "Runivers" DESPRE CONCEPTUL DE DREPT NATURAL ÎN KANT ȘI HEGEL Gesetz dieser Verhãltnisse Sitte ist) x) Conformitatea legii cu obiceiurile este cel mai bun criteriu de judecată a legitimității instituțiilor Legea, înrădăcinată în moravurile moarte și viața stinsă, este lipsită de semnificație morală Cum să distingem cei vii de cei morți și cei pe moarte? Pentru aceasta servește o indicație a unității întregului Tot ceea ce rupe stăpânirea întregului asupra părților sale este un semn al morții incipiente Prin urmare, tot ceea ce duce la separarea de totalitatea morală, care distruge vitalitatea și integritatea individualității unui popor separat, nu are valoare pozitivă) Un prieten al poporului este criteriul jurisprudenței filozofice Hegel aprobă pe deplin învățătura lui Montesquieu, care s-a bazat în întregime pe individualitatea vie a unui anumit popor, și nu pe faptele empirice ale experienței universale Judecățile despre instituții și condamnarea instituțiilor trebuie să fie umplute cu sens istoric Atât tirania cât şi sclavia)> cât şi instituţia iobăgiei) au o justificare relativă Căci legea naturală nu este un indiciu al libertății abstracte, ci al necesității raționale concrete În acest sens, pentru Hegel, tot ceea ce este real este rezonabil, iar tot ceea ce este rezonabil este real Nu sa întâmplat nimic sensibil până acum? De ce această filozofie dorește întotdeauna să construiască din nou idealul social? Nu și-a derivat Platon idealul din realitatea contemporană, nu era idealul său o expresie a realității morale a timpului său? Prezența concretă a instituțiilor obiective ale moralității este stadiul cel mai înalt și cea mai înaltă realitate a moralității A cunoaște această prezență concretă în raționalitatea ei este sarcina adevăratei legi filozofice sau naturale Dreapta,) Werke, I, S) Werke, I, , , și urm) Werke, I, *) Encykl Ili (Werke, VII) s)

Werke, eu,) Phil des Rechts S) Philos, des Rechis,) il, Biblioteca "Runivers" S KECHEKYAN ca normă, există cel mai de jos nivel al legii; moralitatea, ca normă, este cel mai de jos nivel al moralității Doar în instituții specifice, în "Sittlichkeit"-ul cutare sau cutare oameni, ambele își primesc adevărata realitate "Das Sollen ist erst ish Sittlichen erreicht") Kant a vrut să plaseze nivelul cel mai de jos deasupra celui mai înalt, a vrut să înțeleagă legea naturală ca o normă și să plaseze această normă a conștiinței individuale deasupra realității istorice Între timp, dreptul natural este un concept superior celui de moralitate, luat în sensul de a urma o normă abstractă Fiecare etapă are propriul său drept, dar dreptul statului este mai înalt decât oricare altul) În stat, ca și în alte instituții obiective, moralitatea ajunge la vizibilitate și contemplare) Aceasta este puterea ei Omitem toate definițiile pe care Hegel le dă conceptului său cel mai înalt - Sittlichkeit - din punctul de vedere al conceptelor de bază ale filozofiei sale teoretice (acest lucru ar implica cel puțin un scurt transfer al fundamentelor filozofiei sale)), este suficient pentru ca noi să arătăm că a înțeles și ce principiu și ce tendințe a opus înțelegerii lui Kant despre legea naturală În opiniile lui Kant și Hegel, avem acele două înțelegeri opuse ale moralității și ale filozofiei dreptului, despre care am vorbit la începutul articolului nostru Dacă Kant este un susținător al normativismului abstract, atunci Hegel este un reprezentant al unei înțelegeri obiective a eticii, identificând-o cu filosofia culturii și istoriei În învățăturile lor găsim două concepții destul de diferite, chiar opuse, despre dreptul natural Dacă pentru Kant dreptul natural este norma rațiunii abstracte, introducând regularitate etică în judecățile despre dreptul pozitiv, norma normelor, obligația obligației, abstractă formală și universală, atunci pentru Hegel legea naturală este unitatea ființei și a obligației, realizată în creativitatea individuală concretă a spiritului naţional Legea naturală este filosofia concretului) H, (Zusatz)) Phil der Geschichte, S) Werke, I,) Werke, I, Fenomenologie, , Ene III, , Fil d Rechts, S , Phil d Geschichte, S , Biblioteca "Runivers" DESPRE CONCEPTUL DE DREPT NATURAL ÎN KANT ȘI HEGEL, moralitate pozitivă Un ideal este întotdeauna un ideal concret Morala absolută nu poate fi decât moralitate concretă Căci numai concretul are realitatea adevărată Ideea de drept nu este o regulă abstractă și universală, ci o totalitate concretă și individuală, căci o idee adevărată nu poate fi o gândire abstractă, o abstracție, ci este un spirit concret, o conștiință de sine concretă Idealismul lui Kant este idealismul unei dispoziții nobile și al așa-zisului mod de gândire sublim, idealismul lozincilor universale și acea critică abstractă care este capabilă să distrugă orice concept istoric acesti bani Idealismul lui Hegel este idealismul înțelegerii filozofice a realității, judecata filozofică a oricărui sens numerar, idealismul unui ideal concret și o înțelegere istorică concretă a moralității Regulile, normele, poruncile, legile morale și toate celelalte instrumente ale rațiunii abstracte tac aici înaintea celei mai înalte rațiuni rezonabile a Rațiunii (cu majusculă) A studia moralitatea înseamnă a cunoaște rațiunea istoriei și rațiunea realității spirituale, tărâmul culturii, a fi moral înseamnă a trăi o viață cu viața celui mai înalt întreg social A aborda istoria și existența spirituală obiectivă cu strictețea preceptelor abstracte ale moralității înseamnă a nu observa nici măreția, nici valoarea spirituală, nici cea mai înaltă raționalitate a ceea ce se întâmplă în mod obiectiv Tot ce este cu adevărat mare și semnificativ în viața

omenirii palidează în fața golului neumplut al voinței "pure", iar voința divină a titanilor înaintea judecății datoriei abstracte devine o voință "impurată" Hegel avea motive să-și amintească aici că nu există eroi pentru valeți Desigur, înțelegerea obișnuită a moralității este plină de pericolele ei esențiale Dacă renunțăm la legile morale, un instrument care este insuficient pentru a judeca publicul, atunci nu vom sta într-o neputință totală în fața forței coercitive a faptului Dacă faptul nu este supus judecății noastre și își cunoaște propriile legi speciale și își exercită propria sa raționalitate specială, atunci cum putem) Vezi mai multe despre acest G/ I HoetopoÒHteõ Kant și Hegel în învățăturile lor despre drept și stat Moscova Biblioteca "Runivers" p KECHEKYAN luate în realitate? Să recunoaștem tot ceea ce este faptic ca fiind îndreptățit pentru simpla sa facticitate? Sau să găsești un criteriu care să permită judecarea legitimității a ceea ce este prezent în mod obiectiv? Hegel cunoștea un astfel de criteriu - era acordul cu spiritul poporului, dar acesta postula infailibilitatea acestui spirit, infailibilitatea istoriei Și acestea sunt în esență singurele două soluții pentru oricine dorește să depășească "viziunea morală asupra lumii" a lui Kant Fie trebuie să se încline în fața oricărei existențe faptice și să renunțe la orice etică, fie să construiască etica ca filozofie a istoriei În acest din urmă caz, fie că recunoaștem istoria ca proces divin-uman sau ca progres în conștiința libertății, totuși, după ce am construit o astfel de schemă filosofică, suntem deja în situația de a distinge între bine și rău, suntem deja au un criteriu pentru a distinge binele de rău Desigur, acest idealism concret pozitiv trebuie să presupună raționalitatea și oportunitatea internă a procesului istoric, trebuie să inspire odată pentru totdeauna credința în sensul istoriei, trebuie să se declare odată pentru totdeauna optimism hotărât Iar dacă istoria nu este o linie dreaptă de determinări morale, ci drumul ei merge în zig-zag, sau dacă istoria este calea spre catastrofa finală, atunci schema aplicată de idealismul obiectiv este atât artificială, cât și falsă Aici se naște o dispoziție pesimistă și mizantropică în sistemele idealiste (J de Maistre) Trecând la aprecierea normativismului abstract în filosofia dreptului, vom evidenția imediat motivul insuficienței studierii dreptului doar ca normă, ca judecată despre ceea ce se cuvine Căci, pentru a înțelege deja dreptul ca acțiune, trebuie să nu-l mai considerăm ca pe o obligație, ci să-l privim din partea ființei sale Căci pentru a fi un drept efectiv, dreptul trebuie să fie realizat, să devină ființă, desigur, nu fizică, nu naturală, ci totuși ființă; căci valabilitatea (Geltung) dreptului nu se bazează pe puterea unei judecăţi abstracte, ci pe puterea implementării sale sociale concrete Acel drept - și numai acel drept - este cel efectiv, care își găsește realizarea în realitatea exterioară a uneia sau aceleia construcții sociale De aceea trebuie recunoscut, împreună cu Hegel, că cunoaşterea deplină a dreptului este Biblioteca "Runivers" DESPRE CONCEPTUL DE DREPT NATURAL ÎN KANT ȘI HEGEL cunoaşterea unei anumite ordini juridice în legătură cu alte forţe ale culturii Și pe de altă parte, idealul juridic nu trebuie să devină o colecție de lozinci abstracte, pentru că nu poate decât să fie îmbrăcat cu trăsăturile individualului istoric, concret Căci legea naturală a kantianismului modern este, de asemenea, o formă care trebuie încă umplută cu cutare sau cutare conținut Să învățăm să căutăm acest conținut nu în legile naturii și analogii extrase din ordinea naturală generală, și nu în speculații a priori, ci în conținutul concret al culturii poporului nostru Idealul juridic trebuie să fie un ideal individual, iar în acest sens nu poate decât să fie un

ideal naţional Acestea sunt principalele probleme care sunt prezentate de opusul opiniilor luate în considerare Aici se dezvăluie o antinomie esențială și se pune întrebarea cea mai elementară a moralității și a filozofiei dreptului "Cerul înstelat deasupra mea și legea morală din mine" - acestea sunt cele două realități pe care Kant le-a afirmat Hegel se grăbește să umple golul lui Kant Nu există pace morală asupra mea în afară de legea morală din mine? Mai mult, nu este această lege morală în mine doar o reflectare a lumii morale exterioare? Dacă în realitatea exterioară Kant nu vedea decât natura, ci cerul înstelat deasupra lui, atunci Hegel a descoperit și a plasat alături de natură lumea obiectivă a libertății - istoria și moralitatea concretă Sunt momente istorice în care sublimitatea, claritatea și căldura "legii morale din noi" nu pot decât să vrăjească și să atragă, și când lumea exterioară a instituțiilor și legilor de deasupra noastră pare de neînțeles, îndepărtată, rece și străină Dar există și alte momente istorice - și le trăim acum - când "legea morală din noi" capătă o notă de raționalitate rece, lipsă de viață și doctrinarism și când puterea ei se stinge în fața căldurii imediate a acelui sentiment în care noi să ne simțim o parte indivizibilă a întregului social cel mai înalt Acestea sunt momentele în care întregul sistem de porunci morale cade pentru a fi înlocuit cu o singură poruncă simplă și de înțeles de a apăra patria cu orice preț Cine nu s-a gândit la aceste soluții opuse și nu și-a simțit antinomia nu a abordat încă esența problemei morale S Kechekyan Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți Pre-eocrație Primii gânditori greci în creațiile lor, în dovezile antichității și în lumina celor mai recente cercetări Revizuirea istorică și critică și traducerea fragmentelor, materialului doxo-grafic și biografic de către Alexander Makovelsky, Privatdozent al Universității din Kazan Prima parte (perioada pre-eleatică) Kazan Ediția librăriei M A Golubev Pg XL-|- ii Prețul este de ruble Traducerea presocraticilor în rusă trebuie salutată cu căldură În Europa de Vest, "DiqFragmente der Vorsokratiker" de Diels, publicată pentru prima dată în , în este deja a treia ediție; în ultimii ani au apărut și o serie întreagă de lucrări geniale despre filozofia presocratică, schimbând complet punctul de vedere tradițional; noi, pe de altă parte, suntem aparent înclinați să credem că nu este nimic nou de spus despre presocratici după Zeller și că avem puține lucrări despre primii filozofi greci De asemenea, traducerea revizuită trebuie binevenită pentru că a fost făcută de o persoană care cunoaște bine atât istoria filosofiei, cât și limba greacă V Traducerea se bazează pe textul lui Diels, dar traducătorul nu și-a preluat sarcina mecanic Și-a prefixat traducerea cu o Introducere foarte valoroasă, în care prezintă punctele de vedere ale diferitelor autorități ale filosofiei asupra valorii și semnificației filozofiei presocratice și oferă informații despre lucrările din ultimii ani Un loc deosebit de valoros în Introducere este traducerea așa-numitei descoperiri a lui V Roscher (primele II capitole Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE "τυεςι έβδομαδων", în care Rocher vede ideile filozofiei naturale milesiene) Totodată, autorul face o scurtă repovestire a conținutului celor mai recente lucrări, traducerea capitolelor oferă comentarii și transmite motivele pentru care Pocher a atribuit aceste capitole începutului filosofiei grecești Este doar păcat că domnul Makovelsky, observând dezacordul lui Diels cu Roscher, nu a dat motivele acestui dezacord și astfel îl lasă pe cititor perplex De asemenea, este imposibil să nu regretăm că semnificația lui Nietzsche pentru filosofia socratică este remarcată doar în treacăt (sub influența lui Nietzsche se află

cercetători majori precum Joel, Nestle, parțial Hilbert și alții) Dar acestea, desigur, sunt doar neajunsuri minore, care în niciun caz nu scad de la importanța Introducerii, care se orientează perfect în ultima literatură Fiecare dintre filozofii traduși (milezianii traduși, vechii pitagoreici, Xenofan, Heraclit, Epiharmus, Alcmaeon, Ikkos și Paron) este precedat de un excursus introductiv, în care se precizează starea actuală a problemei acestui gânditor Aceste excursii se disting prin obiectivitate strictă și material bibliografic bogat Pentru cei care încep un studiu mai detaliat al presocraticilor, ei sunt indispensabili în completitudinea și fiabilitatea lor Excursiile dedicate lui Thales, Pioagoras și Heraclit sunt deosebit de bine scrise În general, autorul excursiilor este destul de competent în problemele luate în considerare și precaut în concluziile sale Cu toate acestea, puteți observa câteva defecte În primul rând, variația materialului din excursii trebuia să se reflecte în integritatea impresiei generale: nu avem o asemenea impresie de filosof Poate că, având în vedere o oarecare mecanicitate în distribuția materialului, nu se obține o impresie solidă asupra lucrării care se desfășoară în prezent asupra filosofului de către istoricii filozofiei (cu privire la ce acord s-a ajuns? ce este cel mai discutat acum?) Am clasifica drept defecte folosirea redusă a operelor monumentale clasice ale lui Hilbert (Die meteorologischen Theorien des griechischen Alt ertums, și Griechische Religions-Philosophie) și Rivaud (Riyaud) și ignorând, în orice caz, curioșii și având lor fani ai lucrărilor lui Vo lfgang schulz: Studieri zur antiken Kultiir, (în excursii despre mileți, Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Pitagora și Heraclit) Dogmatismul unor afirmații se datorează, desigur, conciziei digresiunilor Să trecem la traducerea în sine Traducatorul se limitează în mod conștient să urmărească textul stabilit de G Diels, și nu intră în întrebări, așa cum spune el, de critică "inferioară", deși se consideră în drept să se abată uneori de la Diels în înțelegerea textului Dar atitudinea traducătorului față de munca sa este departe de a fi mecanică În locuri importante, el intră de bunăvoie în interpretarea textului, dând diverse explicații posibile; uneori el, fără a se limita la această traducere, dă și altele posibile, ceea ce este deosebit de important, de exemplu, în raport cu fragmentele lui Heraclit Inutil să spun, desigur, cât de mult măresc toate acestea valoarea traducerii domnului Makovelsky Traducerea în sine dezvăluie un filolog bun și este complet diferită de acel set analfabet și neînțeles de cuvinte rusești care coboară atât de des de la noi sub masca unei traduceri din greacă Totul arată că traducătorul și-a tratat munca cu conștiinciozitate, dragoste și cunoaștere a materiei Traducerea lui este o lucrare științifică Dar această muncă este o muncă mare și dificilă, în care greșelile sunt inevitabile Ele sunt, de asemenea, disponibile în traducerea domnului Makovelsky, mai ales atunci când traducerea fragmentelor în sine În primul rând, mi se pare, traducătorul ar fi trebuit să pună problema uniformității în traducerea termenilor specifici presocraticilor Desigur, acest lucru nu este întotdeauna posibil, dar, în orice caz, trebuie să ne străduim pentru asta, dar nu am observat o asemenea dorință la traducător Mulțumesc * acestui lucru, de exemplu, cititorul de pe fr II , , din Heraclit poate forma un concept complet fals de "gândire" la Heraclit Voi mai da câteva exemple din aceleași fragmente: δαίμων - fie o "zeitate" (fr), fie un "demon" (fr); Λογος - Logos (în Diels aproape peste tot das Wort); neutrum participii, tipic lui Heraclit, este tradus într-o varietate de moduri; de asemenea, nu au fost stabilite traduceri ale termenilor γνώμη, φρονεΐν, εν, ταυτο etc În plus,

desigur, atunci când traducem, trebuie să ne străduim să transmitem stilul filosofului, iar unii filologi ruși ne-au dat deja instrucțiuni despre cum să realizam acest lucru: încercați, dacă este posibil, să respectați ordinea de plasare a cuvintelor în originalul Dar Domnul Makovelsky nu face deloc acest lucru și, de exemplu, în stilul lui Heraclit, Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE comprimat și puternic, pierdut pentru totdeauna; acelaşi lucru se poate spune despre fragmentul lui Anaximandru În general, stilul traducerii nu este deloc literar, de exemplu, citim astfel de fraze: "înțelepciunea se renunță la orice" (p), "Logosul este inerent sufletului, înmulțindu-se" (p)) sau "Căci oamenii ar trebui să cunoască o mulțime de filozofi, după Heraclit" (p) Multe astfel de exemple ar putea fi citate Voi da încă exemple tipice de inexactități pentru traducător: "înnebunesc și înnebunesc" (p) - adică, ληνάιξουσιν (Diels corect: Fastnacht feiern; la propriu: ei sărbătoresc Lenya, festivalul stoarcerii strugurilor); "Un soț este considerat prost de o zeitate, la fel cum un copil este considerat prost de un adult (în original: άνήρ νηπιος ηχούσε : ^ηπιος-infans, de Diels Kindlisch) - sarea comparației se pierde În concluzie, să subliniem încă o greșeală, poate cea mai mare: lipsa unei distincții între cuvintele unui doxograf și ale unui filozof, ceea ce poate provoca multe neînțelegeri în cititor (în Diels sunt de obicei scrise cu alt font)) Dar, desigur, aceste neajunsuri în munca domnului Makovelsky sunt ușor de explicat prin dificultatea problemei în sine Adevărat, munca lui, datorită lor, nu face o eră, dar k la asta autorul, se pare, nu a aspirat Neputând înlocui textul original, traducerea domnului Makovelsky, însă, este un instrument extrem de util pentru cei care nu sunt încă destul de buni la acest text, să înțeleagă Mai mult decât atât, întreaga lucrare analizată este o introducere excelentă pentru cei care sunt pe cale să intre într-o cunoaștere mai detaliată cu presocraticii Nu avem nicio îndoială că va fi un ajutor indispensabil pentru un astfel de cititor Deci, în concluzie, trebuie să recunoaștem munca domnului Makovelsky conștiincios și dificil, făcută cu dragoste și cunoaștere a problemei Așteptăm cu mare nerăbdare următorul număr dedicat Eleaticilor P Blonsky Cărți și broșuri noi trimise editorilor Aldanov, M Tolstoi și Rollan Petrograd Art C p Besant, A Giordano Bruno Petrograd Art C k Bogomolov, S Argumentele lui Zenon din Elea în lumina doctrinei infinitului actual Artă Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Întrebări de teorie și psihologie a creativității, vol IV, nr i-a Ed B Lezina Harkov Art C p Demchinsky, Boris Sensul ascuns al războiului Petrograd Art C o k Kamenskaya, M Eseu istoric despre budism Petrograd Art C o kop Levitov, P V Din cursul de psihologie pedagogică Ekaterinoslav Partea I Art C latura Lesevici, V V Lucrări adunate Articole TI despre filozofie Moscova Art C z r Smolensky, I L Războiul mondial din - și Sfântul Mormânt Odesa Art C k Trubnikov, N A Logica rațiunii pure și problema femeilor Moscova Art C k Shipov, H N Sunt necesari slavofili pentru a rezolva problema slavilor? Petrograd Art C k Ediția Intermediarului Jemison, S Acceptarea Black Toinette C k Karavaev L și Zh Cum a făcut-o cea mai simplă muscă dispozitive C k Ulyanov N , Vazov I , Voskresensky A Pe mare și pe uscat C k Shrifter, A Noapte înainte de Crăciun C k Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova Condiții pentru concursul premiului stabilit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin pentru un eseu despre filosofia științei Societatea de Psihologie din Moscova anunță că, la propunerea lui D A Stolypin și cu fondurile donate de acesta, desemnează din nou un premiu de de ruble pentru cel mai bun eseu pe această temă: ' "O

examinare critică a poziției lui Auguste Comte cu privire la coincidența naturală (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și efortul tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité') logique et scientifique)" Vezi Cours de philosophie positive, leçons -me et -me, în special țări de volume ale editiei a VI-a a Littre Societatea Psihologică înțelege problema propusă în sensul că este necesar să se decidă: "Există o diferență între legile științelor naturii anorganice și legile sociale ^ și dacă da, de ce fel?" Societatea de Psihologie consideră că dezvoltarea acestei teme presupune o formulare strict științifică și filozofică amplă a acesteia, bazată pe o cunoaștere serioasă a direcțiilor epistemologiei moderne și a învățăturilor logicii moderne Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către o comisie specială la Societatea de Psihologie va avea loc în aprilie Opțional * Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ comision, conform voinței donatorului, premiul poate fi împărțit între solicitanți, iar în cazul depunerii nesatisfăcătoare a eseurilor, acordarea premiului sau a unei părți semnificative a acestuia poate fi reprogramată pentru un nou termen La concursul pentru premiu pot participa toate persoanele care au absolvit studii superioare Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate cu desemnarea pe acestea a motto-urilor sau epigrafelor eseurilor depuse Societatea de Psihologie din Moscova anunță înființarea unui premiu numit după Vl S Solovyova Premiul se acordă în conformitate cu "Regulamentul privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova " Următorul termen limită pentru depunerea unui eseu pentru premiu este martie (toate termenele ulterioare vor fi de trei ani) Eseurile sunt trimise pe numele președintelui Societății de Psihologie din Moscova, la redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" (Prechistenka, Poluektov lane, , ap) Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova Premiul numit după Vl S Solovyov este înființat la Societatea Psihologică din Moscova din dobânda la capitalul donat de o persoană care a dorit să rămână anonimă Capitalul constă în două obligațiuni de % din împrumutul rusesc din , fiecare la o valoare nominală de , ruble (venitul anual din aceste documente este de ruble k) Premiul este acordat o dată la trei ani (aproximativ în valoare de de ruble), pentru care, după fiecare trei Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ ani, se selectează comisionul corespunzător Dacă, după expirarea perioadei de trei ani, premiul nu este acordat, atunci acordarea acestuia se amână pentru încă un an Dacă, totuși, în această perioadă nu există eseu demn de premiu, atunci premiul este anunțat pentru un nou trei ani, iar dobânda acumulată pe parcursul a patru ani se adaugă la capital Lucrările depuse pentru premiu pot fi atât în formă tipărită, cât și în manuscris Eseurile scrise în limbi străine trebuie depuse, la cererea pentru un premiu, traduse în rusă Premiul poate fi acordat și pentru un eseu care nu este depus la premiu, dar în ceea ce privește conținutul și meritele acestuia îndeplinește pe deplin condițiile de primire a premiului y Premiul poate fi acordat pentru cercetări independente serioase dedicate luării în considerare a lucrării lui Vl S Solovyov și învățătura lui, în întregul său sau în părți, sau studiul vieții și personalității gânditorului ca sarcină Autorul eseului depus pentru premiu trebuie să găsească în el o strânsă cunoaștere a poziției

problemei care este tratată în filosofia modernă și știința modernă Comisia de acordare a premiului este formată din președintele sau colegul președinte al Societății de Psihologie din Moscova, doi membri ai Consiliului Societății (la alegerea Consiliului) și trei membri ai Societății (la alegerea Societate) Comisia aleasă în astfel de componență poate invita în mijlocul ei persoane (indiferent dacă sunt sau nu membri ai Societății de Psihologie), cunoscuți Comisiei ca specialiști de seamă pe acele probleme care sunt tratate în eseurile depuse pentru premiu · Anunțurile despre premiu sunt publicate în revista "Probleme de Filosofie și Psihologie" și în alte publicații ale Societății de Psihologie Biblioteca "Runivers"